ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
ΛΟΓΟΙ

DEMOSTHENIS ORATIONES

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. I. PARS II.

Orationes XVIII—XIX.

EDITIO TERTIA CORRECTIOR.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXVI.

DEMOSTHENIS ORATIONES.

VOL. I. PARS II.

ORATIONES XVIII—XIX.

XVIII.

ΥΠΕΡ ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τεῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ Ἀθηναίων προὐβάλετο τῶν συνήθων τούτων καὶ χειροποιήτων ἀρραγέστερόν τε καὶ βέλτιον, τήν τε εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν καὶ περὶ λόγους δεινότητα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν "οὐ λίθοις καὶ πλίνθοις τὰς Ἀθήνας ὠχύρωσα, "ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι καὶ πολλῇ τινὶ συμμαχίᾳ, τῇ μὲν ἐκ "γῆς, τῇ δὲ ἐκ θαλάττης·" οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν χειροποίητον περίβολον οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο. πεπονηκότος 221
γὰρ κατὰ πολλὰ μέρη τοῦ τείχους τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἀνορθοῦν αὐτὸ, ᾑρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον ἄνδρες δέκα, φυλῆς ἑκάστης εἷς, οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν παρέχεσθαι ψιλήν· τὸ γὰρ ἀνάλωμα δημόσιον. εἷς τοίνυν τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ γενόμενος οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν μόνην εἰσήνεγκε τῇ χρείᾳ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ χρήματα ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει. ἐπῄνεσεν αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν ταύτην ἡ βουλὴ, καὶ τὴν προθυμίαν ἠμείψατο στεφάνῳ χρυσῷ· ἕτοιμοι γὰρ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὖ ποιούντων. Κτησιφῶν δὲ ἦν ὁ τὴν γνώμην εἰπὼν ὡς δεῖ στεφανῶσαι τὸν Δημοσθένην, ἐν μὲν καιρῷ τοῖς Διονυσίοις, ἐν δὲ τόπῳ τῷ τοῦ Διονύσου θεάτρῳ, ἐν δὲ θεαταῖς πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις συνήγαγε· καὶ τούτων ἐναντίον ἀνειπεῖν τὸν κήρυκα ὅτι στεφανοῖ Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα ἡ πόλις ἀρετῆς συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτήν. ἦν οὖν πανταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή· διὸ καὶ φθόνος αὐτῆς ἥψατο, καὶ τοῦ ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρανόμων γραφή. Αἰσχίνης γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ Δημοσθένους ἀγῶνα παρανόμων ἐπήγγειλε Κτησιφῶντι, λέγων ἄρχοντα γεγονότα τὸν Δημοσθένην καὶ μὴ δόντα λόγον ὑπεύθυνον εἶναι, νόμον δὲ κελεύειν τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν, καὶ πάλιν νόμον παρεχόμενος τὸν κελεύοντα, ἐὰν μέν τινα ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀνα-

γορεύεσθαι, ἐὰν δὲ ἡ βουλὴ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἀλλαχόθι 222
δὲ μὴ ἐξεῖναι. φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς ἐπὶ τῷ Δημοσθένει ψευδεῖς· μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥήτορα, ἀλλὰ καὶ δωροδόκον εἶναι καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον τῇ πόλει. καὶ τάξει γε ταύτῃ τῆς κατηγορίας Αἰσχίνης κέχρηται, πρῶτον εἰπὼν περὶ τοῦ τῶν ὑπευθύνων νόμου καὶ δεύτερον περὶ τοῦ τῶν κηρυγμάτων καὶ τρίτον περὶ τῆς πολιτείας· ἠξίωσε δὲ καὶ τον Δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο καὶ πάλιν εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε, τεχνικῶς ποιῶν· δεῖ γὰρ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ λήγειν εἰς ταῦτα· μέσα δὲ τέθεικε τὰ περὶ τῶν νόμων, καὶ τῷ μὲν περὶ τῶν ὑπευθύνων ἀντιτίθησι διανοίας, τῷ δὲ περὶ τῶν κηρυγμάτων νόμον ἕτερον ἤτοι νόμου μέρος, ὥς φησιν αὐτὸς, ἐν ᾧ συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι πολεμοῦντες πρὸς Φίλιππον ἐν Χαιρωνείᾳ, πόλει τῆς Βοιωτίας, ἡττήθησαν. ἐπικρατήσας οὖν ὁ Μακεδὼν φρουρὰν μὲν εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλε, καὶ εἶχεν ὑπὸ χεῖρα δουλεύουσαν. ἐλπίσαντες οὖν τὸ αὐτὸ παθεῖν Ἀθηναῖοι καὶ ὅσον οὐδέπω κατ᾽ αὐτῶν ἥξειν προσδοκῶντες τὸν τύραννον, ἐσκέψαντο τὰ πεπονηκότα μέρη τῷ χρόνῳ τοῦ 223
τείχους ἐπανορθώσασθαι, καὶ δὴ ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς τειχοποιοὶ προεβλήθησαν. τοιόνδε καὶ ἡ Πανδιονὶς ἐξ ἑαυτῆς εἵλετο πρὸς τὴν χρείαν τὸν ῥήτορα. τῆς τοίνυν ἐργασίας ἐν χερσὶν οὔσης, προσδεηθεὶς ἔτι χρημάτων μετὰ τὰ δεδομένα ὑπὸ τῆς πόλεως, ὁ ῥήτωρ ἐκ τῶν ἰδίων ἐδαπάνησε, καὶ οὐκ ἐλογίσατο αὐτὰ τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐχαρίσατο. ταύτην ἀφορμὴν ὁ Κτησιφῶν, εἷς τῶν πολιτευομένων, δεξάμενος εἰσήνεγκε γνώμην ἐν τῇ βουλῇ περὶ αὐτοῦ τοιαύτην, "ἐπειδὴ διατελεῖ Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους παρ᾽ ὅλον τὸν βίον εὔνοιαν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ νῦν δὲ τειχοποιὸς ὢν καὶ προσδεηθεὶς χρημάτων οἴκοθεν παρέσχε καὶ ἐχαρίσατο, διὰ τοῦτο δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανοῦσθαι αὐτὸν χρυσέῳ στεφάνῳ, ἐν τῷ θεάτρῳ, τραγῳδιῶν ἀγομέ-

"νων καινῶν," ἴσως ὅτε πλήθη συντρέχει ἐπιθυμοῦντα καινα
δράματα βλέπειν. εἰσαγομένου τοίνυν καὶ εἰς τὸν δῆμον τοῦ
προβουλεύματος, ἐφίσταται τοῦ Κτησιφῶντος κατήγορος Αἰ-
σχίνης ἐκ τῆς πολιτείας ὑπάρχων ἐχθρός, παράνομον εἶναι
φάσκων πρὸς τρεῖς νόμους τὸ ψήφισμα, ἕνα μὲν τὸν κελεύ-
οντα τὸν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦσθαι, πρὶν ἂν δῷ τὰς εὐ-
θύνας· οὔπω δὲ ταύτας, φησίν, ὁ Δημοσθένης ἐδεδώκει καὶ
τὰ θεωρικὰ διοικῶν καὶ τειχοποιῶν, καὶ ἔδει ἀναμεῖναι καὶ
ἐπισχεῖν τὸ γέρας, ἕως ἂν ὀφθῇ καθαρὸς ἐξετασθείς. δεύτε-
ρον δὲ ἀναγινώσκει νόμον τὸν κελεύοντα ἐν πυκνὶ στεφα-
νοῦσθαι, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διαβάλλων τοὺς πολίτας τοὺς δε- 224
ξαμένους ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγορευθῆναι τοῦ Δημοσθένους
τὸν στέφανον. ὁ δὲ τρίτος νόμος εἰς τὴν ὅλην ὁρᾷ τοῦ βίου
καὶ τῆς πολιτείας ἐξέτασιν· κελεύει γὰρ μηδέποτε ψευδῆ
γράμματα εἰς τὸ Μητρῷον εἰσάγειν, ἔνθα ἐστὶν ὅλα τὰ δη-
μόσια γράμματα. ἐψεύσατο δέ, φησίν, εὔνοιαν καὶ σπουδὴν
μαρτυρήσας τῷ Δημοσθένει· κακόνους γὰρ μᾶλλον καὶ πο-
λέμιος εὑρίσκεται τῇ πατρίδι. τούτου τοῦ νόμου χρησίμου
τυγχάνοντος, τοῦ τρίτου, ἀντιλαβόμενος ὥσπερ τινὸς ἀγκύ-
ρας ὁ ῥήτωρ κατεπάλαισε τὸν ἀντίδικον, μεθόδῳ δεινοτάτῃ
καὶ σοφωτάτῃ τῇ περὶ τοῦ κατηγόρου χρησάμενος· ἐκεῖθεν
γὰρ ἔσχε λαβὴν ἑλεῖν καὶ καταγωνίσασθαι τὸν πολέμιον.
τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους δύο νόμους, τόν τε τῶν ὑπευθύνων καὶ
τὸν τοῦ κηρύγματος, εἰς τὸ μέσον τοῦ λόγου ἀπέρριψε, στρα-
τηγικῶς κακοὺς εἰς μέσον ἐλάσας, τῷ δὲ ἰσχυροτάτῳ εἰς τὰ
ἄκρα προσκέχρηται, τὸ σαθρὸν τῶν ἄλλων ἐξ ἑκατέρου ῥων-
νύς. ἔοικε δὲ καὶ διοικεῖν πρὸς τὸ συμφέρον τὸν λόγον, καὶ
οὐ σφόδρα ἀναιδῶς τὴν τέχνην ἐπιδεικνύμενος. δοκῶν γὰρ
ἐν πρώτοις ὑπερβαίνειν τὸ νόμιμον, ἑτέρῳ τρόπῳ τῷ νομίμῳ
προσκέχρηται· καὶ γὰρ νόμον ἀνέγνω Αἰσχίνης τὸν περὶ τῶν
στεφάνων ψευδῆ, πρὸς ὃν ὁ ῥήτωρ ἀποκρινόμενος εὗρε και-
ρὸν εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ πολιτεύματα, ὡς νομίμῳ μα-
χόμενος. καὶ ἡ μὲν διοίκησις τοῦ λόγου τοιαύτη, κεφάλαιον
δὲ ἰσχυρὸν τῷ μὲν Αἰσχίνῃ τὸ νόμιμον, τῷ δὲ ῥήτορι τὸ δί-
καιον, κοινὸν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου τὸ συμφέρον, οὐκ ἔχον φανε-
ρὰν τὴν ἐξέτασιν. ἡ στάσις ἔγγραφος πραγματική· περὶ ῥη-
τοῦ γὰρ τὸ ψήφισμα. 225

Τῆς δὲ γραφῆς ἔτι Φιλίππου ζῶντος ἀποτεθείσης, ἐπὶ Ἀλεξάνδρου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος ἐστὶ καὶ ἡ κρίσις. ὡς γὰρ ἀπέθανε Φίλιππος καὶ τὴν φρουρὰν οἱ Θηβαῖοι τεθαρσηκότες ἐξέβαλον, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ὡς καταφρονηθεὶς τὰς Θήβας κατέσκαψεν, εἶτα μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ πεπραγμένῳ ἐξεχώρησε τῆς Ἑλλάδος αἰσχυνόμενος καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐστράτευσεν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καιρὸν ἔχειν ἐνόμισαν κρίσει παραδοῦναι τοὺς προδότας τοὺς τὴν Ἑλλάδα ἀδικήσαντας, καὶ οὕτω συνεκροτήθη τὸ δικαστήριον.

Πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔ-
χομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ
τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' 226
ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλισθ'
ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης,
τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, μὴ τὸν ἀντίδικον
σύμβουλον ποιήσασθαι περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς
2 ἐμοῦ δεῖ (σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε), ἀλλὰ τοὺς νό-
μους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαί-
οις καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσα-
σθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι
μηδέν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦ-
ναι, ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ τάξει καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβού-
ληται καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕ-
τως ἐᾶσαι χρήσασθαι.

3 Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα Αἰσχίνου, δύο δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μεγάλα, ἓν μὲν ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι· οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας διαμαρτεῖν καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν — οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου, οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἕτερον δ', ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν

λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς
4 ἐπαινοῦσι δ' αὐτοὺς ἄχθεσθαι· τούτων τοίνυν ὃ μέν
ἐστι πρὸς ἡδονὴν, τούτῳ δέδοται, ὃ δὲ πᾶσιν ὡς ἔπος
εἰπεῖν ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν εὐλαβούμενος
τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, οὐκ ἔχειν ἀπο-
λύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τι-
μᾶσθαι δεικνύναι· ἐὰν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πε-
πολίτευμαι βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι
περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα 227
τοῦτο ποιεῖν· ὅ τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ,
τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν ὁ τοιοῦτον
ἀγῶνα ἐνστησάμενος.

5 Οἶμαι δ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντας ἂν
ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα ἐμοί τε καὶ
Κτησιφῶντι καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί·
πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χα-
λεπὸν, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ,
μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας,
6 ὅσῳπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστιν. περὶ
τούτων δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι
πάντων ὁμοίως ὑμῶν ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγο-
ρημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κε-
λεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων, εὔνους ὢν
ὑμῖν καὶ δημοτικὸς, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο
δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμο-
7 κέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ'
ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολὰς, αἷς ἐκ τοῦ πρό-
τερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρ-
ελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν τὴν πρὸς
τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων καὶ τὰ τοῦ λέγον-
τος ὑστέρου δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρα-

σχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατὴν οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ ἁπάντων.

8 Μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς, ὡς ἔοικε, λόγον διδόναι τήμερον καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων, βούλομαι πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι, καὶ ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι πρῶτον μὲν, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ
διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι 228
μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἔπειθ' ὅ τι μέλλει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἑκάστῳ, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι.

9 Εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε μόνον κατηγόρησεν Αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην· ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον τἄλλα διεξιὼν ἀνήλωκε καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό μου, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω καὶ δίκαιον ἅμα βραχέα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου.

10 Περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο (οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα ἢ παρ' ὑμῖν), μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε, μηδ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπέρευ πεπολίτευμαι, ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη· εἰ δὲ πολλῷ βελτίω τούτου καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν μετρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γιγνώσκετε, τούτῳ μὲν μηδ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε (δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως ἅπαντ' ἐπλάττετο), ἐμοὶ δ', ἣν παρὰ πάντα τὸν χρόνον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρό-
11 τερον, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. κακοήθης δ' ὤν, Αἰ-

σχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω τοῦτο· οὐχ οὕτω τετύφωμαι· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν 229
τῶν πεπολιτευμένων ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες, αὐτίκα ἐξετάσω, τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην οὑτωσὶ γεγενημένης ὕστερον, ἂν βουλομένοις ἀκούειν ᾖ τουτοισί, μνησθήσομαι.

12 Τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ καὶ δεινά, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι διδόασι τιμωρίας· τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις αὐτὴ ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει καὶ ὕβριν καὶ λοιδορίαν καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λα-
13 βεῖν, οὐδ' ἐγγύς. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν, οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν· οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον οὔτε πολιτικὸν οὔτε δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν, οὖσί γε τηλικούτοις ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τἀδικήματα χρῆσθαι, εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντα ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ' ὑμῖν, εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον· οὐ γὰρ δήπου Κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἐμέ, ἐμὲ δ', εἴπερ ἐξελέγξειν ἐνό-
14 μιζεν, αὐτὸν οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν εἴ τι τῶν ἄλλων ὧν νυνὶ διέβαλλε καὶ διεξῄει ἢ καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων καὶ τιμωρίαι καὶ ἀγῶνες καὶ κρίσεις πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τἀπιτίμια, καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι

κατ' ἐμοῦ, καὶ ὁπηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς καὶ 230
τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμὲ, ὡμολο-
15 γεῖτ' ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ' ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ καὶ φυγὼν τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται· εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονὶ, καὶ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου τὴν πρὸς ἐμὲ ἔχθραν προΐσταται, οὐδαμοῦ δ' ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοὶ τὴν ἑτέρου ζη-
16 τῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπασιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς ἄλλοις δικαίοις οἷς ἂν εἰπεῖν τις ὑπὲρ Κτησιφῶντος ἔχοι, καὶ τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ μάλ' εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι, οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ δ' ὅτῳ κακόν τι δώσομεν ζητεῖν· ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε.

17 Πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα· βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι, καὶ μάλισθ' ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ Φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα ἀναμνῆσαι ὑμᾶς, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε.

18 Τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου, οὐ δι' ἐμὲ (οὐ γὰρ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε), πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι
σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες, Θη- 231
βαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως

οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι· οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν ἐν Λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο· ἔπειθ' ἡ Πελοπόννησος ἅπασα διειστήκει, καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες Λακεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον ὥστε ἀνελεῖν αὐτούς, οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν, ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ παρὰ
19 τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ Φίλιππος (οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ) τοῖς παρ' ἑκάστοις προδόταις χρήματα ἀναλίσκων πάντας συνέκρουε καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐτάραττεν· εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς Θηβαῖοι φανεροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν ἐφ' ὑμᾶς, ὁ Φίλιππος, ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο μηδὲ συνέλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν εἰρήνην, ἐκείνοις δὲ βοή-
20 θειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ πρὸς τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους; ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν εἴτ' ἄγνοιαν εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν, οἳ πόλεμον συνεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν πᾶσι συμφερόντων, ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε χρήμασιν οὔτε σώμασιν οὔτ' ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων συνελάμβανον ὑμῖν· οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως ὀργιζόμενοι ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ Φιλίππῳ. ἡ μὲν οὖν τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη διὰ ταῦτ', οὐ δι' ἐμέ, 232
ὡς οὗτος διέβαλλεν, ἐπράχθη· τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματα ἐν αὐτῇ τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων, ἄν τις ἐξετάζῃ δικαίως, αἴτια εὑρήσει.
21 καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τι δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν τούτοις ἀδίκημα, οὐδέν ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ, ἀλλ' ὁ

μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Ἀρι-
στόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής, ὁ δ' ἐκδεξάμενος καὶ γράψας
καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας ἐπὶ ταῦτα Φιλοκρά-
της ὁ Ἁγνούσιος, ὁ σὸς, Αἰσχίνη, κοινωνὸς, οὐχ ὁ
ἐμὸς, οὐδ' ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος, οἱ δὲ συνει-
πόντες ὅτου δήποτε ἕνεκα (ἐῶ γὰρ τοῦτό γ' ἐν τῷ παρ-
όντι) Εὔβουλος καὶ Κηφισοφῶν· ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδα-
22 μοῦ. ἀλλ' ὅμως, τούτων τοιούτων ὄντων καὶ ἐπ' αὐ-
τῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων, εἰς τοῦθ' ἧκεν
ἀναιδείας ὥστ' ἐτόλμα λέγειν ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς
εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πό-
λιν μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων αὐτὴν ποιή-
σασθαι. εἶτ' ὦ—τί ἂν εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι;
ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμα-
χίαν, ἡλίκην νυνὶ διεξῄεις, ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με
τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν
23 κατηγορεῖς ἐδίδαξας καὶ διεξῆλθες; καὶ μὴν εἰ τὸ κω-
λῦσαι τὴν τῶν Ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ
Φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ
διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποί-
ησας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ' ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φω- 233
νὴν οὐδεὶς, εἰκότως· οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐ-
δένας ἀπεσταλμένη τότε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι
πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι, οὔθ' οὗτος ὑγιὲς περὶ
24 τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων καὶ διαβάλλει
τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν οἷς ψεύδεται· εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα
τοὺς μὲν Ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ
πρὸς Φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε, Εὐ-
ρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον οὐδὲ χρηστῶν ἀν-
θρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι·
τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ' ἂν αὐτοὺς ἐν τού-
τῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἅπασιν.

ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν οὐδ' αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων ὧν κατεψεύσατό μου οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται.

25 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν· καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε τίς ἦν ὁ Φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν· οὗτοι δὲ
26 οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ τοῦτ' ἐδύνατο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἐγὼ διδάξω. Φιλίππῳ μὲν ἦν συμφέρον ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέσθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον. διὰ τί; ὅτι ὑμεῖς μὲν οὐκ ἀφ' ἧς ὠμόσατε ἡμέρας μόνον, 234
ἀλλ' ἀφ' ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσασθε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου, ὁ δὲ τοῦτο ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο, νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθές, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν· οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα.
27 ἃ ἐγὼ προορώμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λογιζόμενος τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ᾖ Φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν, ἵν' ἐχόντων τῶν Θρᾳκῶν, τῶν ὑμετέρων συμμάχων, ταῦτα τὰ χωρία ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ Σέρρειον καὶ τὸ Μυρτηνὸν καὶ τὴν Ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ' οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων κύριος τῆς Θρᾴκης κατασταίη, μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν

εὐπορήσας ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειροίη
28 πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ' ἀναγιγνώσκει· εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ' ἥκοντας, ἵν' ὑμῖν διαλεχθῶσιν; ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτ' ἐγράφη. ἢ τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ' ὅλα, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι; οὐ δήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδὼς παρέβη.

29 ΨΗΦΙΣΜΑ. 235

[Ἐπὶ ἄρχοντος Μνησιφίλου, ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, φυλῆς πρυτανευούσης Πανδιονίδος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ Φίλιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων Ἀθηναίων ἤδη πέντε, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν μηδεμίαν ὑπερβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν Φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ' αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον, συμπεριλαμβάνοντας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. πρέσβεις ᾑρέθησαν Εὔβουλος Ἀναφλύστιος, Αἰσχίνης Κοθωκίδης, Κηφισοφῶν Ῥαμνούσιος, Δημοκράτης Φλυεύς, Κλέων Κοθωκίδης.]

30 Ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τὸ Φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε Φίλιππος ἐκ Θρᾴκης πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων, εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι καὶ

τὰ χωρία σῶσαι, λαβόντας τοὺς ὅρκους πρὶν ἐκεῖνον
ἐξελεῖν αὐτά· οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν παρόντων ἡμῶν,
ἢ οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτόν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διη-
μαρτήκει καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην 236
καὶ τὰ χωρία.

Τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον κλέμμα μὲν
31 Φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώ-
πων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν τοιοῦτον ἐγένετο· ὑπὲρ οὗ καὶ
τότε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρε-
σθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖ-
32 ζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγησε
τὴν εἰρήνην ο Φίλιππος προλαβὼν τὴν Θρᾴκην διὰ
τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν
ὠνεῖται παρ' αὐτῶν ὅπως μὴ ἀπίωμεν ἐκ Μακεδονίας,
ἕως τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς Φωκέας εὐτρεπῆ
ποιήσαιτο, ἵνα μή, δεῦρ' ἀπαγγειλάντων ἡμῶν ὅτι
μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς
καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς Πύλας ὥσπερ
πρότερον κλείσαιτε τὸν πορθμόν, ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε
ταῦτα ἀπαγγελλόντων ἡμῶν κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη Πυ-
33 λῶν καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ Φί-
λιππος ἐν φόβῳ καὶ πολλῇ ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προ-
ειληφότος αὐτοῦ, εἰ πρὸ τοῦ τοὺς Φωκέας ἀπολέσθαι
ψηφίσαισθε βοηθεῖν, ἐκφύγοι τὰ πράγματ' αὐτόν,
ὥστε μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονί, οὐκέτι κοι-
νῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' αὑτόν,
τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι δι' ὧν ἅπαντ'
34 ἀπώλετο. ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ δέο-
μαι τοῦτο μεμνῆσθαι παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κα-
τηγορήσαντος Αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς οὐδ' ἂν 237
ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιούμην ἕτερον, πάσαις δ' αἰτίαις
καὶ βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου ἀνάγκη κἀμοὶ

πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνασθαι.
35 τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες,
καὶ δι' οὓς ἅπαντ' ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι
τῷ παρεληλυθέναι Φίλιππον εἴσω Πυλῶν· ἔσται γὰρ
ἅπανθ' ὅσα βούλεσθ' ὑμεῖς, ἂν ἔχηθ' ἡσυχίαν, καὶ
ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς
ἥκει, φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐ-
ναντίον ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας
ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταὐ-
τὰ συμφέρειν· συμφέρειν δὲ Φιλίππῳ καὶ Φωκεῦσι καὶ
ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι τῆς ἀναλγησίας καὶ τῆς βαρύτητος
36 ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν Θηβαίων. ταῦτα δ' ἀσμένως τι-
νὲς ἤκουον αὐτοῦ διὰ τὴν τόθ' ὑποῦσαν ἀπέχθειαν
πρὸς τοὺς Θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετὰ ταῦτ' εὐθύς,
οὐκ εἰς μακράν; τοὺς μὲν Φωκέας ἀπολέσθαι καὶ κα-
τασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐτῶν, ὑμᾶς δ' ἡσυχίαν ἀγα-
γόντας καὶ τούτῳ πεισθέντας μικρὸν ὕστερον σκευα-
γωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ χρυσίον λαβεῖν, καὶ
ἔτι πρὸς τούτοις τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς Θηβαί-
ους καὶ Θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν
37 ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων Φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ'
ἔχει, λέγε μοι τό τε τοῦ Καλλισθένους ψήφισμα καὶ
τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων
ταῦθ' ἅπανθ' ὑμῖν ἔσται φανερά. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ. 238

[Ἐπὶ Μνησιφίλου ἄρχοντος, συγκλήτου ἐκκλησίας
ὑπὸ στρατηγῶν καὶ πρυτάνεων [καὶ] βουλῆς γνώμῃ, μαι-
μακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, Καλλισθένης Ἐτεονίκου
Φαληρεὺς εἶπε μηδένα Ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν
τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ Πειραιεῖ,
ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι· τούτων δ'
ἑκάστους ἣν παρέλαβον τάξιν διατηρεῖν μήτε ἀφημερεύ-
38 οντας μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷδε τῷ

ψηφίσματι, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτὸν ὄν· περὶ δὲ τοῦ ἀδυνάτου ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγὸς καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην, τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν εἰς ἄστυ καὶ Πειραιᾶ, τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν εἰς Ἐλευσῖνα καὶ Φυλὴν καὶ Ἄφιδναν καὶ Ῥαμνοῦντα καὶ Σούνιον. εἶπε Καλλισθένης Φαληρεύς.]

Ἆρ᾽ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσι τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἢ ταῦτ᾽ ἐπηγγέλλεθ᾽ ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός;

39 *Λέγε δὴ τὴν ἐπιστολὴν ἣν δεῦρ᾽ ἔπεμψε Φίλιππος μετὰ ταῦτα.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἴσω Πυλῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν Φωκίδα ὑφ᾽ ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας, τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος λα- 239
βόντες καὶ ἐξανδραποδισάμενοι κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς γέγραφα ὑμῖν, ἵνα μὴ ἐπὶ πλέον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων· τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέμενοι καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν Φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις. ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες.]

40 *Ἀκούετε ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους, ὅτι "ἐγὼ "ταῦτα πεποίηκα ἀκόντων Ἀθηναίων καὶ λυπουμένων, "ὥστ᾽ εἴπερ εὖ φρονεῖτε, ὦ Θηβαῖοι καὶ Θετταλοί, τού"τους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε," οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετ᾽ ἐκείνους λαβὼν εἰς τὸ μηδ᾽ ὁτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα μηδ᾽ αἰσθά-*

νεσθαι, ἀλλ᾽ ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ᾽ ἑαυ-
τῷ ποιήσασθαι· ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ τα-
41 λαίπωροι κέχρηνται. ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ
συνεργὸς καὶ συναγωνιστὴς καὶ ὁ δεῦρ᾽ ἀπαγγείλας τὰ
ψευδῆ καὶ φενακίσας ὑμᾶς οὑτοσὶ ὁ τὰ Θηβαίων ὀδυρό-
μενος νῦν πάθη καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά, καὶ τούτων καὶ
τῶν ἐν Φωκεῦσι κακῶν καὶ ὅσ᾽ ἄλλα πεπόνθασιν οἱ Ἕλ-
ληνες ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ ὅτι σὺ μὲν
ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, Αἰσχίνη, καὶ τοὺς Θηβαί-
ους ἐλεεῖς, κτήματ᾽ ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ καὶ γεωργῶν
τὰ ἐκείνων, ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ
τοῦ ταῦτα πράξαντος. 240

42 Ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλ-
λον ἴσως ἁρμόσει λέγειν. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς
ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων ἀδικήματα τῶν νυνὶ παρόν-
των πραγμάτων γέγονεν αἴτια.

Ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίπ-
που διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων
ἑαυτοὺς καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξη-
πάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς καὶ ἀνῄρηντο αἱ πό-
43 λεις αὐτῶν, τί ἐγένετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι Θετταλοὶ
καὶ ἀναίσθητοι Θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα τὸν
Φίλιππον ἡγοῦντο· πάντ᾽ ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς· οὐδὲ
φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς
δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες
ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως· οὐ γὰρ ἦν ὅ τι ἂν ἐποιεῖτε.
καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Ἕλληνες, ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι
καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσ-
μενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι.
44 ὅτε γὰρ περιιὼν Φίλιππος Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλοὺς,
τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις
πολλὰς καὶ μεγάλας ἐποιεῖθ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῷ, καί τινες τῶν

ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες
ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν, τότε πάντες,
ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκευάζετ' ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο.
εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ.
45 ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ παρ'
ὑμῖν ἀεὶ καὶ ὅποι πεμφθείην· αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν
τῶν μὲν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν δωροδοκούν-
των καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι, τῶν δὲ ἰδιωτῶν 241
καὶ πολλῶν τὰ μὲν οὐ προορωμένων, τὰ δὲ τῇ καθ'
ἡμέραν ῥᾳστώνῃ καὶ σχολῇ δελεαζομένων, καὶ τοιου-
τονί τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν οὐκ ἐφ'
ἑαυτοὺς ἑκάστων οἰομένων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ
τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν,
46 ὅταν βούλωνται. εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλή-
θεσιν ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥᾳθυμίας τὴν ἐλευ-
θερίαν ἀπολωλεκέναι, τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἄλλα
πλὴν ἑαυτοὺς οἰομένοις πωλεῖν πρώτους ἑαυτοὺς πε-
πρακόσιν αἰσθέσθαι· ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ
τότε ὠνομάζοντο, ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες
καὶ θεοῖς ἐχθροὶ καὶ τἄλλ' ἃ προσήκει πάντ' ἀκούου-
47 σιν. εἰκότως· οὐδεὶς γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τοῦ
προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματ' ἀναλίσκει, οὐδ'
ἐπειδὰν ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ
συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται· οὐδὲν γὰρ ἂν
ἦν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα·
πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμά-
των ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα
ἀποδομένων δεσπότης ἐστί, τὴν δὲ πονηρίαν εἰδὼς
τότε δή, τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ καὶ προπηλακίζει.
48 σκοπεῖτε δέ· καὶ γὰρ εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμά-
των καιρός, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ
πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου Λασθένης

φίλος ὠνομάζετο Φιλίππου, ἕως προὔδωκεν Ὄλυνθον·
μεχρι τοίτου Τιμόλαος. ἕως ἀπώλεσε Θήβας· μέχρι
τούτου Εὔδικος καὶ Σῖμος οἱ Λαρισαῖοι, ἕως Θετταλίαν
ὑπὸ Φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων καὶ
ὑβριζομένων καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων πᾶσα ἡ οἰ- 242
κουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' Ἀρίστρατος ἐν
Σικυῶνι, καὶ τί Περίλαος ἐν Μεγάροις; οὐκ ἀπερριμ-
49 μένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι ὅτι ὁ μάλιστα
φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων
τούτοις, οὗτος ὑμῖν, Αἰσχίνη, τοῖς προδιδοῦσι καὶ
μισθαρνοῦσι τὸ ἔχειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε περιποιεῖ,
καὶ διὰ τοὺς πολλους τουτωνὶ καὶ τοὺς ἀνθισταμένους
τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν ὑμεῖς ἐστὲ σῷ καὶ ἔμμι-
σθοι, ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε.
50 Καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολ-
λὰ λέγειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆ-
σθαι. αἴτιος δ' οὗτος, ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου
τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκε-
δάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πε-
πραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς
ἴσως, οἱ καὶ πρὶν ἐμὲ εἰπεῖν ὁτιοῦν εἰδότες τὴν τούτου
51 τότε μισθαρνίαν. καίτοι φιλίαν γε καὶ ξενίαν αὐτὴν
ὀνομάζει, καὶ νῦν εἶπέ που λέγων "ὁ τὴν Ἀλεξάνδρου
"ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί." ἐγώ σοι ξενίαν Ἀλεξάνδρου;
πόθεν λαβόντι ἢ πῶς ἀξιωθέντι; οὔτε Φιλίππου ξένον
οὔτ' Ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε, οὐχ οὕτω
μαίνομαι, εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς καὶ τοὺς ἄλλο τι μι-
σθοῦ πράττοντας φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μι-
52 σθωσαμένων. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα· πόθεν; πολλοῦ
γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε Φιλίππου πρότερον
καὶ νῦν Ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ'
ἀπιστεῖς, ἐρώτησον αὐτούς, μᾶλλον δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ

σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μισθωτὸς Αἰσχίνης ἢ ξένος εἶναι Ἀλεξάνδρου; ἀκούεις 243
ἃ λέγουσιν.

53 *Βούλομαι τοίνυν ἤδη καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμέν᾽ ἐμαυτῷ, ἵνα καίπερ εἰδὼς Αἰσχίνης ὅμως ἀκούσῃ δι᾽ ἅ φημι καὶ τούτων τῶν προβεβουλευμένων καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν αὐτὴν λαβών.*

ΓΡΑΦΗ.

54 *[Ἐπὶ Χαιρώνδου ἄρχοντος, ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, Αἰσχίνης Ἀτρομήτου Κοθωκίδης ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων κατὰ Κτησιφῶντος τοῦ Λεωσθένους Ἀναφλυστίου, ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα, ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς, ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας ἧς ἔχων διατελεῖ εἴς τε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας καὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ διότι διατελεῖ πράττων καὶ λέγων τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν*
55 *ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθόν, πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν (ἔστι δὲ Δημοσθένης τειχοποιὸς καὶ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τεταγμένος), ἔτι δὲ μὴ ἀναγορεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδῶν* 244
τῇ καινῇ, ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν, ἐὰν δὲ ἡ πόλις, ἐν πυκνὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα τάλαντα πεντήκοντα. κλητῆρες Κηφισοφῶν Κηφισοφῶντος Ῥαμνούσιος, Κλέων Κλέωνος Κοθωκίδης.]

56 *Ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτ᾽ ἐστιν. ἐγὼ δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν τούτων πρῶτον*

οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν ὅτι πάντα δικαίως ἀπολο-
γήσομαι· τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γε-
γραμμένων τάξιν περὶ πάντων ἐρῶ καθ᾽ ἕκαστον ἐφε-
57 ξῆς καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι
πράττοντα καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστά με τῷ δήμῳ διατε-
λεῖν καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ τι ἂν δύνωμαι ἀγα-
θὸν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις
τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω· ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομέ-
νων εὑρεθήσεται εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε Κτη-
58 σιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα εἴτε καὶ ψευδῆ· τὸ δὲ μὴ
προσγράψαντα "ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῷ" στεφανοῦν,
καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν στέφανον κελεῦσαι, κοι-
νωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις,
εἴτε ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου καὶ τῆς ἀναρρήσεως τῆς
ἐν τούτοις εἴτε καὶ μὴ, ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δει-
κτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ᾽ οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν
τούτῳ. οὑτωσὶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως καὶ
ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι, βαδιοῦμαι δ᾽
59 ἐπ᾽ αὐτὰ ἃ πέπρακταί μοι. καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ
ἀπαρτᾶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς Ἑλληνικὰς
πράξεις καὶ λόγους ἐμπέσω· ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσ-
ματος τὸ λέγειν καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με καὶ γεγραμ- 245
μένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ
ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων λόγους οἰκείους
καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν
προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας τὴν περὶ τὰς Ἑλλη-
νικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγὼ, ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ
τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι.

60 Ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν
ἐμὲ προὔλαβε καὶ κατέσχε Φίλιππος, ἐάσω· οὐδὲν γὰρ
ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ· ἃ δ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας
ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω

καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεο-
νέκτημα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέγα ὑπῆρξε Φιλίππῳ.
61 παρὰ γὰρ τοῖς Ἕλλησιν, οὐ τισὶν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως,
φορὰν προδοτῶν καὶ δωροδόκων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀν-
θρώπων συνέβη γενέσθαι τοσαύτην ὅσην οὐδείς πω
πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν· οὓς συναγωνιστὰς καὶ
συνεργοὺς λαβὼν καὶ πρότερον κακῶς τοὺς Ἕλληνας
ἔχοντας πρὸς ἑαυτοὺς καὶ στασιαστικῶς ἔτι χεῖρον διέ-
θηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδούς, τοὺς δὲ
πάντα τρόπον διαφθείρων, καὶ διέστησεν εἰς μέρη
πολλὰ ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν
62 ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει
καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου καὶ φυομένου κακοῦ
τῶν ἁπάντων Ἑλλήνων ὄντων δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν
καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λα-
βεῖν· ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας εἰμὶ
63 ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν, Αἰσχίνη, τὸ φρόνημα ἀφεῖ- 246
σαν καὶ τὴν ἀξίαν τὴν αὑτῆς ἐν τῇ Θετταλῶν καὶ Δο-
λόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι Φιλίππῳ τὴν τῶν Ἑλλή-
νων ἀρχὴν καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ καὶ δίκαια ἀναι-
ρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἃ
δ' ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει, καὶ προῃ-
σθάνεθ', ὡς ἔοικεν, ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιιδεῖν γιγνό-
64 μενα; ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς
πεπραγμένοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γε-
νέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν, πότερον τῆς συναιτίας
τῶν συμβεβηκότων τοῖς Ἕλλησι κακῶν καὶ αἰσχρῶν,
ἧς ἂν Θετταλοὺς καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις, ἢ τῆς
περιεορακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεο-
νεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν Ἀρκάδας καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρ-
65 γείους θείημεν. ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοί, μᾶλλον δὲ

πάντες, χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασιν. καὶ γὰρ εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε Φίλιππος ᾤχετ' εὐθέως ἀπιὼν καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμμάχων μήτε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας, ἦν ἄν τις κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος μέμψις καὶ κατηγορία· εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας, ὅσων ἐδύνατο, πῶς οὐχ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε ἐμοὶ πεισθέντες;

66 Ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν, Αἰσχίνη, προσῆκε ποιεῖν ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν Ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει λέγειν ἢ γράφειν τὸν Ἀθήνησιν ἐμὲ 247
(καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει), ὃς συνῄδειν μὲν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω καὶ χρήματα καὶ σώματα ἀνηλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ τῶν πᾶσι συμφερόντων ἢ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὲρ
67 αὑτῶν ἀνηλώκασιν ἕκαστοι, ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν Φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγών, ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς καὶ δόξης ζῆν.
68 καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσαι, ὡς τῷ μὲν ἐν Πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι ὥστε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι καὶ τοῦτ' εἰς τὸν νοῦν ἐμβαλέσθαι, ὑμῖν δ' οὖσιν Ἀθηναίοις καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήμαθ'

ὁρῶσι τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι ὥστε τῆς τῶν Ἑλλή-
νων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχω-
69 ρῆσαι Φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειεν. λοιπὸν
τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπραττ-
τεν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε
μὲν ὑμεῖς ἐξ ἀρχῆς εἰκότως καὶ προσηκόντως, ἔγραφον
δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ καθ' οὓς ἐπολιτευόμην 248
χρόνους. ὁμολογῶ. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ
σ' ἐρωτῶ, πάντα τἄλλ' ἀφείς, Ἀμφίπολιν, Πύδναν,
Ποτίδαιαν, Ἁλόννησον· οὐδενὸς τούτων μέμνημαι·
70 Σέρρειον δὲ καὶ Δορίσκον καὶ τὴν Πεπαρήθου πόρ-
θησιν καὶ ὅσ' ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἠδίκητο, οὐδ' εἰ γέ-
γονεν οἶδα. καίτοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα εἰς
ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσί, Εὐβούλου καὶ Ἀριστοφῶν-
τος καὶ Διοπείθους τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄν-
των, οὐκ ἐμῶν, ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ τι ἂν βουληθῇς.
71 οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ. ἀλλ' ὁ τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖ-
νος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ
τὴν Ἀττικήν, καὶ Μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβά-
νων Ὠρεόν, καὶ κατασκάπτων Πορθμόν, καὶ καθιστὰς
ἐν μὲν Ὠρεῷ Φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' Ἐρετρίᾳ Κλεί-
ταρχον, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος,
καὶ Βυζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις Ἑλληνίδας ἃς
μὲν ἀναιρῶν, εἰς ἃς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων, πότε-
ρον ταῦτα πάντα ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει καὶ ἔλυε
τὴν εἰρήνην ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν Ἑλ-
λήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν ἢ μή;
72 εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν Μυσῶν λείαν καλουμέ-
νην τὴν Ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι ζώντων καὶ ὄντων
Ἀθηναίων, περιείργασμαι μὲν ἐγὼ περὶ τούτων εἰπών,
περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί, ἔστω δὲ
ἀδικήματα πάντα ἃ πέπρακται καὶ ἁμαρτήματα ἐμά.

εἰ δὲ ἔδει τινὰ τούτων κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον ἢ τὸν Ἀθηναίων δῆμον προσῆκε γενέσθαι; ταῦτα τοί- 249
νυν ἐπολιτευόμην ἐγὼ, καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον ἠναντιούμην, καὶ προλέγων καὶ διδάσκων μὴ προΐεσθαι ταῦτα Φιλίππῳ διετέλουν.

73 Καὶ μὴν τὴν εἰρήνην γ' ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβὼν, οὐχ ἡ πόλις, Αἰσχίνη. Φέρε δ' αὐτὰ τὰ ψηφίσματα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, καὶ λέγε ἐφεξῆς· ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων τίς τίνος αἴτιός ἐστι γενήσεται φανερόν.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ ἄρχοντος Νεοκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος, ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν, Εὔβουλος Μνησιθέου Κόπρειος εἶπεν, ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἄρα Λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς Ἑλλήσποντον ὁ παρὰ Φιλίππου στρατηγὸς Ἀμύντας καταγήοχεν εἰς Μακεδονίαν καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῇ καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς Φί-
74 λιππον, οἵτινες παραγενόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον καὶ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ εἰ μὲν δι' ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ Ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτῷ· εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβὼν, ὅτι ἐπισκεψάμενοι Ἀθηναῖοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστὶν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν ἢ ὁ ἀποστείλας ἢ ὁ ἀπεσταλμένος, καὶ τοῦτο 250
λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν.]

75 Τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα Εὔβουλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγὼ, τὸ δ' ἐφεξῆς Ἀριστοφῶν, εἶθ' Ἡγήσιππος, εἶτ' Ἀριστοφῶν πάλιν, εἶτα Φιλοκράτης, εἶτα Κηφισοφῶν,

εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι· ἐγὼ δ' οὐδὲν περὶ τούτων. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ Νεοκλέους ἄρχοντος, βοηδρομιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, βουλῆς γνώμῃ, πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς Φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς καὶ ἐντολὰς δοῦναι κατὰ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα. καὶ εἵλοντο τούσδε, Κηφισοφῶντα Κλέωνος Ἀναφλύστιον, Δημόκριτον Δημοφῶντος Ἀναγυράσιον, Πολύκριτον Ἀπημάντου Κοθωκίδην. πρυτανείᾳ φυλῆς Ἱπποθωντίδος, Ἀριστοφῶν Κολλυτεὺς πρόεδρος εἶπεν.]

76 Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον, Αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου. καὶ μὴν οὐδ' ὁ Φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶται ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. Λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

77 [Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ
καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' 251
ὑμῶν πρεσβευταί, Κηφισοφῶν καὶ Δημόκριτος καὶ Πολύκριτος, διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως ὧν ἐναυάρχει Λεωδάμας. καθ' ὅλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἰ οἴεσθ' ἐμὲ λανθάνειν ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς Λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ Σηλυβριανοῖς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις
78 ἡμῖν συνθήκαις. καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων καὶ

ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντετελέσθαι ἢ τοῖς Σηλυβριανοῖς βοηθῆσαι. καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὑτοῖς τὸ τοιοῦτο πρόσοδον ἔσεσθαι· οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν οὔθ' ὑμῖν οὔτ' ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ἡμᾶς ἀφίημι ὑμῖν, καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην. εὐτυχεῖτε.]

79 Ἐνταῦθ' οὐδαμοῦ Δημοσθένην γέγραφεν, οὐδ'
αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγ-
καλῶν τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν
ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν αὑτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ
ἐγεγράφει· τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγὼ καὶ τούτοις ἠναν- 252
τιούμην. καὶ πρῶτον μὲν τὴν εἰς Πελοπόννησον πρε-
σβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς Πελοπόννησον
παρεδύετο, εἶτα τὴν εἰς Εὔβοιαν, ἡνίκ' Εὐβοίας ἥπτε-
το, εἶτα τὴν ἐπ' Ὠρεὸν ἔξοδον, οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ
τὴν εἰς Ἐρέτριαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις
80 ταῖς πόλεσι κατέστησεν. μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστό-
λους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς Χερρόνησος ἐσώθη
καὶ Βυζάντιον καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν
τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαί, στέφανοι, χάριτες
παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ὑπῆρχον· τῶν δ' ἀδικουμέ-
νων τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν ἡ σωτηρία περιεγέ-
νετο, τοῖς δ' ὀλιγωρήσασι τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προεί-
πατε μεμνῆσθαι, καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους
ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις
81 εἶναι· πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν ἃ προείπατε. καὶ μὴν ὅτι
πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε Φιλιστίδης ὥστ' ἔχειν
Ὠρεὸν, πολλὰ δὲ Κλείταρχος ὥστ' ἔχειν Ἐρέτριαν, πολ-

λὰ δ' αὐτὸς ὁ Φίλιππος ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ' ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι μηδ' ἃ ποιῶν ἠδίκει μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνο-
82 εῖ, καὶ πάντων ἥκιστα σύ· οἱ γὰρ παρὰ τοῦ Κλειτάρχου καὶ τοῦ Φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀφικνούμενοι παρὰ σοὶ κατέλυον, Αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν· οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθροὺς καὶ οὔτε δίκαια οὔτε συμφέροντα λέγοντας ἀπήλασε, σοὶ δ' ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδέν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ καὶ λέγων ὡς σιωπῶ μὲν λαβών, βοῶ δ' ἀναλώσας. ἀλλ' οὐ 253
σύ γε, ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσει δὲ οὐδέποτ', ἐὰν μή
83 σε οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος Ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς ἅσπερ οὑτοσὶ Κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναρρηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν Αἰσχίνης παρὼν οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο. Καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

84 [Ἐπὶ Χαιρώνδου Ἡγήμονος ἄρχοντος, γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης Λεοντίδος, Ἀριστόνικος Φρεάρριος εἶπεν, ἐπειδὴ Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καί τινας τῶν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, καὶ λέγει καὶ πράττει ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις, τραγῳ-

δοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου ἐπιμελη-
θῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλὴν καὶ τὸν ἀγωνοθέτην. εἶ-
πεν Ἀριστόνικος ὁ Φρεάρριος.] 254

85 Ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην τῇ πό-
λει συμβᾶσαν διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἢ χλευασμὸν ἢ
γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἂν ἐγὼ στεφα-
νῶμαι; καὶ μὴν ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πρά-
γματα, ἐάν τε καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει, ἐάν θ᾽ ὡς
ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυ-
χηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως οὐδὲ τιμωρίας.

86 Οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς
ταῦτ᾽ ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ
ἄριστα πράττειν τῇ πόλει, τῷ νικᾶν, ὅτ᾽ ἐβουλεύεσθε,
λέγων καὶ γράφων, τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα,
καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει καὶ ἐμοὶ καὶ πᾶσιν
ὑμῖν γενέσθαι, τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς καὶ προσόδους ὡς
ἀγαθῶν τούτων ὄντων ὑμᾶς πεποιῆσθαι.

87 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁ Φίλιππος ἐξηλά-
θη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ᾽ ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ καὶ τοῖς
ψηφίσμασι, κἂν διαρραγῶσί τινες τούτων, ὑπ᾽ ἐμοῦ,
ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει. ὁρῶν δ᾽
ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθ᾽ ἐπεισάκ-
τῳ, βουλόμενος τῆς σιτοπομπίας κύριος γενέσθαι, παρ-
ελθὼν ἐπὶ Θρᾴκης Βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐ-
τῷ τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς
πόλεμον, ὡς δ᾽ οὐκ ἤθελον οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις ἔφασαν
τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι, λέγοντες ἀληθῆ, χάρακα
βαλόμενος πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ᾽ ἐπιστήσας
88 ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων ὅ τι μὲν προσῆκε
ποιεῖν ὑμᾶς, οὐκέτ᾽ ἐρωτήσω· δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν. 255
ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς Βυζαντίοις καὶ σώσας αὐ-
τούς; τίς ὁ κωλύσας τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆ-

ναι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι. τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν λέγω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ'
ὁ τῇ πόλει λέγων καὶ γράφων καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς
89 ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς διδούς; ἐγώ. ἀλλὰ
μὴν ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκέτ' ἐκ τοῦ λό-
γου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε· ὁ γὰρ τότε ἐν-
στὰς πόλεμος ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν ἐν πᾶσι
τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις
διῆγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πα-
τρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπί-
σιν, ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ
βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μὴ μεταδοῖεν
ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. Λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς
τῶν Βυζαντίων στεφάνους καὶ τοὺς τῶν Περινθίων,
οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ.

90 [Ἐπὶ ἱερομνάμονος Βοσπορίχω Δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ
ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥάτραν, ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ
Ἀθαναίων ἔν τε τοῖς προγεγεναμένοις καιροῖς εὐνοέων δια-
τελέει Βυζαντίοις καὶ τοῖς συμμάχοις καὶ συγγενέσι Περιν-
θίοις καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται, ἔν τε τῷ
παρεστακότι καιρῷ Φιλίππω τῶ Μακεδόνος ἐπιστρατεύ-
σαντος ἐπὶ τὰν χώραν καὶ τὰν πόλιν ἐπ' ἀναστάσει Βυζαν-
τίων καὶ Περινθίων καὶ τὰν χώραν δαίοντος καὶ δενδρο-
κοπέοντος, βοηθήσας πλοίοις ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ σίτῳ 256
καὶ βέλεσι καὶ ὁπλίταις ἐξείλετο ἁμὲ ἐκ τῶν μεγάλων κιν-
δύνων καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν καὶ τὼς
91 νόμως καὶ τὼς τάφως, δεδόχθαι τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων
καὶ Περινθίων Ἀθαναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν,
ἔγκτασιν γᾶς καὶ οἰκιᾶν, προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι, πόθο-
δον ποτὶ τὰν βωλὰν καὶ τὸν δᾶμον πράτοις μετὰ τὰ ἱερά,
καὶ τοῖς κατοικέειν ἐθέλουσι τὰν πόλιν ἀλειτουργήτοις
ἦμεν πασᾶν τᾶν λειτουργιᾶν· στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς
ἑκκαιδεκαπάχεις ἐν τῷ Βοσπορείῳ, στεφανούμενον τὸν

δᾶμον τὸν Ἀθαναίων ὑπὸ τῶ δάμω τῶ Βυζαντίων καὶ Περινθίων· ἀποστεῖλαι δὲ καὶ θεωρίας ἐς τὰς ἐν τᾷ Ἑλλάδι παναγύριας, Ἴσθμια καὶ Νέμεα καὶ Ὀλύμπια καὶ Πύθια, καὶ ἀνακαρῦξαι τὼς στεφάνως οἷς ἐστεφάνωται ὁ δᾶμος ὁ Ἀθαναίων ὑφ' ἡμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ Ἕλλανες τάν τε Ἀθαναίων ἀρετὰν καὶ τὰν Βυζαντίων καὶ Περινθίων εὐχαριστίαν.]

92 Λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στεφάνους.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΧΕΡΡΟΝΗΣΙΤΩΝ.

[Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες Σηστόν, Ἐλεοῦντα, Μάδυτον, Ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν Ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου Ἀθηναίων, ὅτι πάντων μεγίστου ἀγαθῶν παραίτιος γέγονε Χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς Φιλίππου καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. καὶ ἐν τῷ 257
μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν καὶ ποιῶν ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο ἐν τῷ κοινῷ βουλευτηρίῳ.

93 Οὐκοῦν οὐ μόνον τὸ Χερρόνησον καὶ Βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ Φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων ἡ προαίρεσις ἡ ἐμὴ καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἔδειξεν ἀνθρώποις τήν τε τῆς πόλεως καλοκαγαθίαν καὶ τὴν Φιλίππου κακίαν. ὁ μέν γε φίλος καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς Βυζαντίοις πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων, οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον ἢ μιαρώτε-
94 ρον; ὑμεῖς δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σώζοντες ἐφαίνεσθε, ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν, τιμὴν παρὰ πάντων

ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν ὅτι μὲν πολλοὺς ἐστεφανώκατ᾽ ἤδη
τῶν πολιτευομένων ἅπαντες ἴσασι· δι᾽ ὅντινα δ᾽ ἄλ
λον ἡ πόλις ἐστεφάνωται, σύμβουλον λέγω καὶ ῥήτορα,
πλὴν δι᾽ ἐμὲ, οὐδ᾽ ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι.

95 Ἵνα τοίνυν καὶ τὰς βλασφημίας ἃς κατὰ τῶν Εὐ-
βοέων καὶ τῶν Βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς
αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνήσκων, συκοφαν-
τίας οὔσας ἐπιδείξω μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι (τοῦτο
μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι), ἀλλὰ καὶ τῷ,
εἰ τὰ μάλιστ᾽ ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως ὡς ἐγὼ κέχρημαι
τοῖς πράγμασι συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν ἢ δύο βούλο-
μαι τῶν καθ᾽ ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξ- 258
ελθεῖν, καὶ ταῦτ᾽ ἐν βραχέσι· καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ καὶ
πόλιν κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ
96 δεῖ πειρᾶσθαι τὰ λοιπὰ πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρ-
χόντων καὶ τὰ κύκλῳ τῆς Ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμο-
σταῖς καὶ φρουραῖς, Εὔβοιαν, Τάναγραν, καὶ Βοιωτίαν
ἅπασαν, Μέγαρα, Αἴγιναν, Κλεωνὰς, τὰς ἄλλας νήσους,
οὔτε ναῦς οὔτε τείχη τῆς πόλεως τότε κτησαμένης, ἐξήλ-
θετε εἰς Ἁλίαρτον καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστε-
ρον εἰς Κόρινθον, τῶν τότε Ἀθηναίων πόλλ᾽ ἂν ἐχόν-
των μνησικακῆσαι καὶ Κορινθίοις καὶ Θηβαίοις τῶν
περὶ τὸν Δεκελεικὸν πόλεμον πραχθέντων· ἀλλ᾽ οὐκ
97 ἐποίουν τοῦτο, οὐδ᾽ ἐγγύς. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότε-
ρα, Αἰσχίνη, οὔθ᾽ ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν οὔτ᾽ ἀκίν-
δυνα ἑώρων. ἀλλ᾽ οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς κατα-
φεύγοντας ἐφ᾽ ἑαυτοὺς, ἀλλ᾽ ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς
ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὑτοὺς διδόναι, ὀρθῶς καὶ καλῶς
βουλευόμενοι. πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ
τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας
τηρῇ· δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπα-

σιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπί-
98 δα, φέρειν δ᾽ ὅ τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως. ταῦτ᾽ ἐποί-
ουν οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ᾽ ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι,
οἳ Λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας οὐδ᾽ εὐεργέτας,
ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικηκότας καὶ μεγάλα,
ἐπειδὴ Θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν Λεύκτροις ἀνελεῖν
ἐπεχείρουν, διεκωλύσατε, οὐ φοβηθέντες τὴν τότε Θη-
βαίοις ῥώμην καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ᾽ ὑπὲρ οἷα 259
πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσετε διαλογισάμε-
99 νοι· καὶ γάρ τοι πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων
ὅτι κἂν ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτῳ τὴν ὀρ-
γὴν εἰς τἄλλα ἔχετε, ἐὰν δ᾽ ὑπὲρ σωτηρίας ἢ ἐλευθε-
ρίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικα-
κήσετε οὔθ᾽ ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνων
οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων Θηβαίων
τὴν Εὔβοιαν οὐ περιείδετε, οὐδ᾽ ὧν ὑπὸ Θεμίσωνος
καὶ Θεοδώρου περὶ Ὠρωπὸν ἠδίκησθε ἀνεμνήσθητε,
ἀλλ᾽ ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις, τῶν ἐθελοντῶν τότε τρι-
ηράρχων πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν ἐγώ.
100 ἀλλ᾽ οὔπω περὶ τούτων. καίτοι καλὸν μὲν ἐποιήσατε
καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον, πολλῷ δ᾽ ἔτι τούτου κάλλιον
τὸ καταστάντες κύριοι καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν πό-
λεων ἀποδοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτη-
κόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε ἐν οἷς ἐπιστεύθητε
ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων πα-
ραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους πεζὰς, στρατείας, καὶ πά-
λαι γεγονυίας καὶ νῦν ἐφ᾽ ὑμῶν αὐτῶν, ἃς ἁπάσας ἡ
πόλις τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτη-
101 ρίας πεποίηται. εἶτ᾽ ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις καὶ
τοιούτοις τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόν-
των ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόπον τινὰ
τῆς βουλῆς οὔσης τι ἔμελλον κελεύσειν ἢ τί συμβου-

λεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακεῖν νὴ Δία πρὸς τοὺς
βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν δι᾽ ἃς
ἅπαντα προησόμεθα. καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δι- 260
καίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ
μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γε ἔργον οὐκ
ἂν ἐποιήσαθ᾽ ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδ᾽ ἐγώ· εἰ γὰρ ἐβού-
λεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτ᾽
ἐροῦντες οὗτοι;

102 Βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ᾽ ἃ τούτων ἑξῆς
ἐπολιτευόμην· καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ
τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλου-
σίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γιγνομένους,
τοὺς δὲ μέτρια ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν τὰ
ὄντα ἀπολλύντας, ἔτι δ᾽ ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν
πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον καθ᾽ ὃν τοὺς μὲν τὰ
δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα, τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πέ-
νητας ἔπαυσ᾽ ἀδικουμένους, τῇ πόλει δ᾽ ὅπερ ἦν χρη-
σιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποί-
103 ησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον εἰς ὑμᾶς εἰσῆλ-
θον καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων
οὐκ ἔλαβεν. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν
συμμοριῶν ἢ τοὺς δευτέρους καὶ τρίτους οἴεσθέ μοι
διδόναι ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναι τὸν νόμον τοῦ-
τον, εἰ δὲ μή, καταβαλόντα ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτ᾽,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ᾽ ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰ-
104 πεῖν. καὶ ταῦτ᾽ εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐ-
τοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λει
τουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι,
τοὺς δ᾽ ἀπόρους τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν, ἐκ δὲ τοῦ 261
ἐμοῦ νόμου τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον
τιθέναι, καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος

καὶ δέκατος πρότερον συντελής· οὐδὲ γὰρ τριηράρχους ἔτι ὠνόμαζον ἑαυτούς, ἀλλὰ συντελεῖς. ὥστε δὴ ταῦτα λυθῆναι καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆναι,
105 οὐκ ἔσθ' ὅ τι οὐκ ἐδίδοσαν. Καί μοι λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα καθ' ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν, εἶτα τοὺς καταλόγους, τόν τ' ἐκ τοῦ προτέρου νόμου καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ ἄρχοντος Πολυκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα, φυλῆς πρυτανευούσης Ἱπποθωντίδος. Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ προτέρου, καθ' ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων· καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος· καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων Δημοσθένει Πατροκλῆς Φλυεύς, καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς.]

106 Φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ.

[Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους.]

Φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ. 262

[Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας κατὰ τίμησιν, ἀπὸ ταλάντων δέκα· ἐὰν δὲ πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν ἕως τριῶν πλοίων καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω. κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω καὶ οἷς ἐλάττων οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομένοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα.]

107 Ἆρά γε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῶν δοκῶ,
ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι ἂν τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλού-
σιοι; οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμ-
νύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ
συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δε-
δωκέναι. πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γι-
γνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐμὸν οὐχ ἱκετηρίαν
ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποθ' ὡς ἀδικούμενος παρ'
ὑμῖν, οὐκ ἐν Μουνυχίᾳ ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀπο-
στολέων ἐδέθη, οὐ τριήρης οὔτ' ἔξω καταληφθεῖσα
ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη
108 ἀνάγεσθαι. καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαν-
τα ταῦτα ἐγίγνετο. τὸ δ' αἴτιον, ἐν τοῖς πένησιν ἦν τὸ
λειτουργεῖν· πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέβαινεν. ἐγὼ
δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς
τριηραρχίας· πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μὴν
καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι
πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ' ὧν
ἅμα δόξαι καὶ τιμαὶ καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει·
βάσκανον δὲ καὶ πικρὸν καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πο- 263
λίτευμα ἐμόν, οὐδὲ ταπεινόν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνά-
109 ξιον. ταὐτὸ τοίνυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πό-
λιν πολιτεύμασι καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς φανήσο-
μαι· οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων
χάριτας μᾶλλον ἢ τὰ τῶν πολλῶν δίκαια εἱλόμην, οὔτ'
ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τὰ Φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξε-
νίαν ἠγάπησα ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι συμ-
φερόντων.

110 Ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύ-
γματος εἰπεῖν καὶ τῶν εὐθυνῶν· τὸ γὰρ ὡς τὰ ἄριστά
τε ἔπραττον καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ καὶ πρόθυμος
εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶσθαί

μοι νομίζω. καίτοι τὰ μέγιστά γε τῶν πεπολιτευμένων
καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω, ὑπολαμβάνων
πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου
λόγους ἀποδοῦναί με δεῖν, εἶτα, κἂν μηδὲν εἴπω περὶ
τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ' ὑμῶν ἑκάστῳ
τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι.

111 Τῶν μὲν οὖν λόγων, οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω δια-
κυκῶν ἔλεγε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων, οὔτε
μὰ τοὺς θεοὺς ὑμᾶς οἶμαι μανθάνειν οὔτ' αὐτὸς ἐδυ-
νάμην συνεῖναι τοὺς πολλούς· ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν πε-
ρὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσούτου γὰρ δέω λέγειν
ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος, ὃ νῦν οὗτος διέβαλλε καὶ διω-
ρίζετο, ὥσθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολο-
112 γῶ ὧν ἢ διακεχείρικα ἢ πεπολίτευμαι παρ' ὑμῖν. ὧν
μέντοι γε ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα
τῷ δήμῳ, οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι
(ἀκούεις Αἰσχίνη;) οὐδ' ἄλλον οὐδένα, οὐδ' ἂν τῶν 264
ἐννέα ἀρχόντων τις ὢν τύχῃ. τίς γάρ ἐστι νόμος το-
σαύτης ἀδικίας καὶ μισανθρωπίας μεστὸς ὥστε τὸν
δόντα τι τῶν ἰδίων καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάνθρω-
πον καὶ φιλόδωρον τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν, εἰς
τοὺς συκοφάντας δ' ἄγειν, καὶ τούτους ἐπὶ τὰς εὐθύ-
νας ὧν ἔδωκεν ἐφιστάναι; οὐδὲ εἷς. εἰ δέ φησιν οὗ-
113 τος, δειξάτω, κἀγὼ στέρξω καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ' οὐκ
ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν,
ὅτι ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα,
"ἐπῄνεσεν αὐτόν," φησίν, "ἡ βουλὴ ὑπεύθυνον ὄντα."
οὐ περὶ τούτων γε οὐδενός, ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ'
ἐφ' οἷς ἐπέδωκα, ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς
ἦσθα, φησί. καὶ διά γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι
τἀνηλωμένα ἐπέδωκα καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ

λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται, ἡ δὲ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία ἐστὶ τυγχάνειν·
114 διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὁδὶ περὶ ἐμοῦ· ὅτι δ' οὕτω ταῦτα οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις ἔθεσιν ὥρισται, ἐγὼ ῥᾳδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ Ναυσικλῆς στρατηγῶν, ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖτο, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν· εἶθ' ὅτε τὰς ἀσπίδας Διότιμος ἔδωκε καὶ πάλιν Χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο· εἶθ' οὑτοσὶ Νεοπτόλεμος πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης ὢν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι ἢ διδόναι τῇ πόλει τὰ ἑαυτοῦ διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν εὐ- 265
115 θύνας ὑφέξει. Ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτὰ λαβών. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἄρχων Δημόνικος Φλυεύς, βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ' εἰκάδα, γνώμῃ βουλῆς καὶ δήμου, Καλλίας Φρεάρριος εἶπεν ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι Ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι Ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν Ἴμβρῳ καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν Ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου Φίλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς.]

ΕΤΕΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ.

116 [Εἶπε Καλλίας Φρεάρριος, πρυτάνεων λεγόντων βουλῆς γνώμῃ, ἐπειδὴ Χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν, ἀποσταλεὶς εἰς Σαλαμῖνα, καὶ Διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων, ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινῶν ὑπὸ

τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκους ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι Χαρίδημον καὶ Διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι Παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι καὶ Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας.] 266

117 Τούτων ἕκαστος, Αἰσχίνη, τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν ὑπεύθυνος ἦν, ἐφ' οἷς δ' ἐστεφανοῦτο, οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν οὐδ' ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ δίκαιά ἐστί μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου. ἐπέδωκα· ἐπαινοῦμαι διὰ ταῦτα, οὐκ ὢν ὧν ἐπέδωκα ὑπεύθυνος. ἦρχον· καὶ δέδωκά γε εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα. νὴ Δί', ἀλλ' ἀδίκως ἦρξα; εἶτα παρὼν, ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταὶ, οὐ κατηγόρεις;

118 Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ ἐφ' οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν ἐστεφανῶσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει συκοφαντῶν φανήσεται. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ ἄρχοντος Εὐθυκλέους, πυανεψιῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης Οἰνηΐδος, Κτησιφῶν Λεωσθένους Ἀναφλύστιος εἶπεν, ἐπειδὴ Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθεὶς ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωροῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκαγαθίας ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τὸν

Ἀθηναίων, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγο-
ρεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδοῖς 267
καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνο-
θέτην.]

119 Οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ' ἐστὶν, ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι· ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαι μοι, ταῦτ' ἔσθ' ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφει. ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θεῶν; οὐχ ὁ τοιοῦτος;

120 Καὶ μὴν περὶ τοῦ γ' ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρῦχθαι παραλείπω καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτω σκαιὸς εἶ καὶ ἀναίσθητος, Αἰσχίνη, ὥστ' οὐ δύνασαι λογίσασθαι ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὁ στέφανος, ὅπου ἂν ἀναρρηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίγνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανουμένου· διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφεν. Λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον λαβών.

ΝΟΜΟΣ.

[Ὅσους στεφανοῦσι τινες τῶν δήμων, τὰς ἀναγορεύσεις τῶν στεφάνων ποιεῖσθαι ἐν αὐτοῖς ἑκάστους τοῖς ἰδίοις δήμοις, ἐὰν μή τινας ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἢ ἡ βουλὴ στεφανοῖ· τούτους δ' ἐξεῖναι ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις ἀναγορεύεσθαι.]

121 Ἀκούεις, Αἰσχίνη, τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς,
πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ ψηφίσηται· τούτους 268
δὲ ἀναγορευέτω τί οὖν, ὦ ταλαίπωρε, συκοφαντεῖς;

τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις ἐπὶ
τούτοις; ἀλλ' οὐδ' αἰσχύνει φθόνου δίκην εἰσάγων,
οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς, καὶ νόμους τοὺς μὲν μετα-
ποιῶν, τῶν δ' ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν
ἀναγιγνώσκεσθαι τοῖς γε ὀμωμοκόσι κατὰ τοὺς νόμους
122 ψηφιεῖσθαι; ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγεις ἃ δεῖ προσ-
εῖναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ
συγγραφὴν, εἶτ' οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγ-
γραφῆς κομιζόμενος, ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικοὺς, ἀλλ' οὐ
τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς πολιτεύμασι γιγνωσκομένους.
καὶ βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζων, ὥσπερ ἐξ ἁμά-
ξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καίτοι
123 καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἐγὼ λοιδορίαν κατηγο-
ρίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι, τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν
ἀδικήματ' ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι,
τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὑτῶν φύ-
σιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκο-
δομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπεί-
ληφα οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν
ἰδίων κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλους, ἀλλ' ἵνα
ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν.
124 ταῦτα τοίνυν εἰδὼς Αἰσχίνης οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ πομ-
πεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ' ἐν-
ταῦθα ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δ'
ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πό-
τερόν σέ τις, Αἰσχίνη, τῆς πόλεως ἐχθρὸν ἢ ἐμὸν εἶναι
φῇ; ἐμὸν δῆλον ὅτι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ' ἐμοῦ δίκην 269
κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν, εἴπερ ἠδίκουν,
ἐξέλιπες, ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς
125 ἄλλαις κρίσεσιν· οὗ δ' ἐγὼ μὲν ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νό-
μοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ
πάντων πολλάκις πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγ-

χθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλέον ἢ ἔλατ-
τον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς
δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας; ὅρα μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς
ᾖς, ἐμὸς δὲ προσποιῇ.

126 Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος
ἅπασι δέδεικται, δεῖ δέ με, ὡς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλο-
λοίδορον ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας
εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τἀναγκαιό-
τατ' εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν καὶ τίνων ῥᾳ-
δίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τίνας
διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν με-
127 τρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι; — εἰ γὰρ Αἰακὸς ἢ
Ῥαδάμανθυς ἢ Μίνως ἦν κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερ-
μολόγος, περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεὺς,
οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι τοιαῦτ' εἰπεῖν οὐδ' ἂν οὕτως ἐπα-
χθεῖς λόγους πορίσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα
ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ἀρετὴ καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πάλιν σύ-
νεσιν καὶ παιδείαν ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ
αἰσχρὰ διαγιγνώσκεται· ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἠκούετ'
128 αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δὲ ἀρετῆς, ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς
τίς μετουσία; ἢ καλῶν ἢ μὴ τοιούτων τίς διάγνωσις;
πόθεν ἢ πῶς ἀξιωθέντι; ποῦ δὲ παιδείας σοι θέμις
μνησθῆναι, ἧς τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ'
ἂν εἷς εἴποι περὶ αὑτοῦ τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ κἂν ἑτέ- 270
ρου λέγοντος ἐρυθριάσειε, τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μὲν
ὥσπερ σὺ, προσποιουμένοις δ' ὑπ' ἀναισθησίας τὸ
τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν, ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ δο-
κεῖν τοιούτοις εἶναι περίεστιν.

129 Οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ τι χρὴ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν εἰ-
πεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ, πότερ' ὡς ὁ πατήρ
σου Τρόμης ἐδούλευε παρ' Ἐλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ Θησείῳ
διδάσκοντι γράμματα, χοίνικας παχείας ἔχων καὶ ξύ-

λον, ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ κλεισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωϊ χρωμένη τὸν καλὸν ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε; ἀλλὰ πάντες ἴσασι ταῦτα, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ἀλλ' ὡς ὁ τριηραύλης Φορμίων, ὁ Δίωνος τοῦ Φρεαρρίου δοῦλος, ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας; ἀλλὰ νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσήκοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δό-
30 ξω προῃρῆσθαι λόγους. ταῦτα μὲν οὖν ἐάσω, ἀπ' αὐτῶν δὲ ὧν αὐτὸς βεβίωκεν ἄρξομαι· οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν ἦν, ἀλλ' οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται. ὀψὲ γάρ ποτε—, ὀψὲ λέγω; χθὲς μὲν οὖν καὶ πρώην ἅμ' Ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονε, καὶ δύο συλλαβὰς προσθεὶς τὸν μὲν πατέρα ἀντὶ Τρόμητος ἐποίησεν Ἀτρόμητον, τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ Γλαυκοθέαν ὠνόμασεν, ἣν Ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦ-
131 σαν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχάριστος εἶ καὶ πονηρὸς φύσει ὥστ' ἐλεύθερος ἐκ δούλου καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονὼς οὐχ ὅπως 271
χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτωνὶ πολιτεύει. καὶ περὶ ὧν μὲν ἔστι τις ἀμφισβήτησις, ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω· ἃ δ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτα ἀναμνήσω.

132 Τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν ἀποψηφισθέντα Ἀντιφῶντα, ὃς ἐπαγγειλάμενος Φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρήσειν εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν; ὃν λαβόντος ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν Πειραιεῖ καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγὼς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων ἄνευ ψηφίσματος, ἀφε-

133 θῆναι ἐποίησεν. καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου
τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ
δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον
καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ
τοιοῦτος καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς ἐξεπέπεμπτ' ἂν
ὑπὸ τοῦ σεμνολόγου τουτουί· νῦν δ' ὑμεῖς στρεβλώ-
134 σαντες αὐτὸν ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοι-
γαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου τότε
τούτῳ πεπραγμένα, χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν
σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ ἀπὸ τῆς αὐτῆς
ἀγνοίας ἧσπερ πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὡς προσ-
είλεσθε κἀκείνην καὶ τοῦ πράγματος κυρίαν ἐποιη-
σατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην, Ὑπε-
ρείδῃ δὲ λέγειν προσέταξε· καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ
φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε, καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέ- 272
135 χθη τῷ μιαρῷ τούτῳ. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει
μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

[Μαρτυροῦσι Δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε, Καλλίας Σουνιεύς, Ζήνων Φλυεύς, Κλέων Φαληρεύς, Δημόνικος Μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος Αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ εἰς τοὺς Ἀμφικτύονας συνεδρεύσαντες ἡμεῖς ἐκρίναμεν Ὑπερείδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν, καὶ ἀπεστάλη Ὑπερείδης.]

Οὐκοῦν ὅτε τούτου λέγοντος ἀπήλασεν ἡ βουλὴ καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδότην εἶναι καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν.

136 Ἓν μὲν τοίνυν τοῦτο τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεα-
νίου τούτου, ὅμοιόν γε, οὐ γάρ; οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ·
ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε. ὅτε γὰρ Πύθωνα Φίλιπ-
πος ἔπεμψε τὸν Βυζάντιον καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ συμ-

μάχων πάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐχ ὑπεχώρησα, ἀλλ' ἀναστὰς ἀντεῖπον καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα, ἀλλ' ἀδικοῦντα Φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν· οὗτος δὲ συνηγωνίζετο καὶ τἀναντία ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ.

137 *Καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα, ἀλλὰ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον Ἀναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. καίτοι ὅστις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνῄει καὶ ἐκοινολογεῖτο,* 273 *οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

[Τελέδημος Κλέωνος, Ὑπερείδης Καλλαίσχρου, Νικόμαχος Διοφάντου μαρτυροῦσι Δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν εἰδέναι Αἰσχίνην Ἀτρομήτου Κοθωκίδην συνερχόμενον νυκτὸς εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν καὶ κοινολογούμενον Ἀναξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ Φιλίππου. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι ἐπὶ Νικίου, ἑκατομβαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου.]

138 *Μυρία τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει. πολλὰ ἂν ἐγὼ ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων εὑρέθη. ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην οὐδ' ἣν προσῆκεν ὀργὴν, ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν καὶ συκοφαντεῖν,*

τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πό-
λεως συμφέρον ἀνταλλαττόμενοι· διόπερ ῥᾷόν ἐστι
καὶ ἀσφαλέστερον ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μι-
σθαρνεῖν ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον τάξιν πολιτεύ-
εσθαι.

139 Καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν φανερῶς συναγω-
νίζεσθαι Φιλίππῳ δεινὸν μέν, ὦ γῆ καὶ θεοί, πῶς γὰρ
οὔ; κατὰ τῆς πατρίδος· δότε δ', εἰ βούλεσθε, δότε αὐ- 274
τῷ τοῦτο. ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ πλοῖα ἐσεσύ-
λητο, Χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐπο-
ρεύεθ' ἅνθρωπος, οὐκέτ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ τὰ πρά-
γματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος, ὅ τι μὲν πώποτ'
ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὗτος ἰαμβειοφάγος,
οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι, οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλατ-
τον ψήφισμα οὐδὲν Αἰσχίνῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων
τῇ πόλει. εἰ δέ φησι, νῦν δειξάτω ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι.
ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδέν. καίτοι δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θά-
τερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότ' ἔχοντ'
ἐγκαλεῖν μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ' ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχ-
θρῶν συμφέρον ζητοῦντα μὴ φέρειν εἰς μέσον τὰ τού-
των ἀμείνω.

140 Ἆρ' οὖν οὐδ' ἔλεγεν, ὥσπερ οὐδ' ἔγραφεν, ἡνίκα
ἐργάσασθαί τι δέοι κακόν; οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ.
καὶ τὰ μὲν ἄλλα καὶ φέρειν ἐδύναθ', ὡς ἔοικεν, ἡ πό-
λις καὶ ποιῶν οὗτος λανθάνειν· ἓν δ' ἐπεξειργάσατο,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον ὃ πᾶσι τοῖς προτέροις
ἐπέθηκε τέλος· περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνήλωσε λόγους,
τὰ τῶν Ἀμφισσέων τῶν Λοκρῶν διεξιὼν δόγματα, ὡς
διαστρέψων τἀληθές. τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι. πόθεν;
οὐδέποτ' ἐκνίψει σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα σαυτῷ· οὐχ
οὕτω πολλὰ ἐρεῖς.

141 Καλῶ δ' ἐναντίον ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς

θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν Ἀττικὴν, καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον, ὃς πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις, εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι καὶ εἶπον τότ' εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ πράγματος ἁπτόμενον (ἔγνων γὰρ, εὐθέως ἔγνων), εὐτυχίαν μοι δοῦναι καὶ σωτηρίαν, εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονεικίας ἰδίας ἕνεκ' αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ, πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι.

142 Τί οὖν ταῦτ' ἐπήραμαι καὶ διετεινάμην οὑτωσὶ
σφοδρῶς; ὅτι καὶ γράμματ' ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμε-
να, ἐξ ὧν ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ
πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν
εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν ὑποληφθῇ οὗτος ἐλάττων·
ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους Φωκέας
143 ἐποίησεν ἀπολέσθαι τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπαγγείλας. τὸν
γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἐλάτειαν ἦλθε
Φίλιππος καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν Ἀμφικτυόνων ἡγεμὼν,
ὃς ἅπαντ' ἀνέτρεψε τὰ τῶν Ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ
συγκατασκευάσας καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων
αἴτιος κακῶν. καὶ τότ' εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου
καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ "πόλεμον εἰς τὴν Ἀττικὴν
"εἰσάγεις, Αἰσχίνη, πόλεμον Ἀμφικτυονικόν" οἱ μὲν
ἐκ παρακλήσεως συγκαθήμενοι οὐκ εἴων με λέγειν, οἱ
δ' ἐθαύμαζον καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν
144 ἐπάγειν με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥτις δ' ἡ φύσις, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, γέγονε τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ
τίνος ἕνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη καὶ πῶς ἐπράχθη,
νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε· καὶ γὰρ εὖ
πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε
πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν, καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ
Φιλίππῳ θεάσεσθε.

145 Οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλ-
λαγὴ Φιλίππῳ, εἰ μὴ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἐχθροὺς 276
ποιήσειε τῇ πόλει· ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν
στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ ὅμως
ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε
κακά. οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων
146 οὐδὲν οὔτ' εἰσήγετο ὧν ἐδεῖτ' αὐτῷ· ἦν δὲ οὔτ' ἐν τῇ
θαλάττῃ τότε κρείττων ὑμῶν οὔτ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλ-
θεῖν δυνατὸς μήτε Θετταλῶν ἀκολουθούντων μήτε
Θηβαίων διιέντων· συνέβαινε δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ
κρατοῦντι τοὺς ὁποιουσδήποθ' ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρα-
τηγούς (ἐῶ γὰρ τοῦτό γε) αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ
147 τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν
τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἔχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ τοὺς Θηβαί-
ους συμπείθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδένα ἡγεῖτο προσ-
έξειν αὐτῷ τὸν νοῦν· ἐὰν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προ-
φάσεις λαβὼν ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν πα-
ρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν; ἐπιχειρεῖ, θεά-
σασθ' ὡς εὖ, πόλεμον ποιῆσαι τοῖς Ἀμφικτύοσι καὶ
περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχήν· εἰς γὰρ ταῦτ' εὐθὺς αὐ-
148 τοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν
τοῦτο ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων
ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγοῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ
πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλοὺς
καὶ πάντας φυλάξεσθαι, ἂν δ' Ἀθηναῖος ᾖ καὶ παρ'
ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λή-
149 σειν· ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτ' ἐποίησεν; μισθοῦ-
ται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα
οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ' ὑμῖν
γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυλάγορος οὗτος καὶ τριῶν ἢ 277
τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν ἀνερρήθη. ὡς δὲ
τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς Ἀμφι-

κτύονας, πάντα τἄλλ' ἀφεὶς καὶ παριδὼν ἐπέραινεν ἐφ' οἷς ἐμισθώθη, καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ Κιρραία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθὼν ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων καὶ τὸ μέλλον οὐ
150 προορωμένους, τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν ἣν οἱ μὲν Ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν, οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν Λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ' ἃ νῦν οὗτος προφασίζεται, λέγων οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ' ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς Λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως τελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ἡμᾶς; ἐπὶ ποίας ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα, δεῖξον. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλὰ
151 κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιιόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν Ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ Λοκροὶ μικροῦ μὲν κατηκόντισαν ἅπαντας, τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Κόττυφος αὐτῶν τῶν Ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρατιάν, ὡς δ' οἱ μὲν οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν Φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι.
152 καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν· ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν καὶ ζημιοῦν 278
τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ 'κεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθέως δύναμιν συλλέξας καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν Κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ Κιρ-
153 ραίοις καὶ Λοκροῖς, τὴν Ἐλάτειαν καταλαμβάνει. εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθέως, ὡς τοῦτ' εἶδον, οἱ Θη-

βαῖοι καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε· νῦν δὲ τό γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι, μάλιστα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεῶν τινὸς εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς, εἶτα μέντοι καὶ, ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται, ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ
154 ταράξασα αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε λέγε μοι τὰ δόγματα.

ΔΟΓΜΑ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΩΝ.

[Ἐπὶ ἱερέως Κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτυόνων καὶ τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ Ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν, ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρους καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς Ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν.]

ΕΤΕΡΟΝ ΔΟΓΜΑ.

155 [Ἐπὶ ἱερέως Κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε
τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτυόνων καὶ 279
τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ Ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν, ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι, τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν Ἀμφικτυόνων Κόττυφον τὸν Ἀρκάδα πρεσβεῦσαι πρὸς Φίλιππον τὸν Μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν Ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον· καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ Ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτυόνων.]

Λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ταῦτ' ἐγίγνετο· εἰσὶ γὰρ καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε.

ΧΡΟΝΟΙ.

[*Ἄρχων Μνησιθείδης, μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα.*]

156 *Δός δή μοι τὴν ἐπιστολὴν ἥν, ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ Θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ Φίλιππος, ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ ταῦτ' ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο· ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις αὐτῷ παρασχὼν οὗτος ἦν. λέγε.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ. 280

157 [*Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Πελοποννησίων τῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ τοῖς συνέδροις καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. ἐπειδὴ Λοκροὶ οἱ καλούμενοι Ὀζόλαι, κατοικοῦντες ἐν Ἀμφίσσῃ, πλημμελοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν· ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Φωκίδα, ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λῴου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν, ὡς δὲ Ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος, ὡς δὲ Κορίνθιοι, πανήμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι πανδημεὶ χρησόμεθα [τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν κειμένοις] ἐπιζημίοις. εὐτυχεῖτε.*]

158 *Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς Ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει. τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαρασκευάσας αὐτῷ; τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς; τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων μάλιστα αἴτιος; οὐχ οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περιιόντες ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ Ἑλλὰς ἀνθρώπου. οὐχ ὑφ' ἑνός, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν*

159 τῶν παρ᾽ ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί· ὧν εἷς οὑτοσί, ὅν,
εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν
ὀκνήσαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦτα
ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πό-
λεων· ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύντων
αἴτιος. ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε 281
θαυμάζω. πλὴν πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ᾽
ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας.

160 Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος τού-
τῳ πεπραγμένων ἁψαμένῳ εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμε-
νος αὐτὸς πεπολίτευμαι ἀφῖχθαι· ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκ᾽
ἂν εἰκότως ἀκούσαιτέ μου, μάλιστα δ᾽ ὅτι αἰσχρόν
ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν
ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λό-
161 γους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ Θηβαίους, σχε-
δὸν δὲ καὶ ὑμᾶς ὑπὸ τῶν τὰ Φιλίππου φρονούντων
καὶ διεφθαρμένων παρ᾽ ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέ-
ροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν
Φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι, παρορῶντας καὶ οὐδὲ καθ᾽
ἓν φυλαττομένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν
ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γένοιτο πα-
ρατηρῶν διετέλουν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μό-
162 νον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ᾽ εἰδὼς Ἀρι-
στοφῶντα καὶ πάλιν Εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βου-
λομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς τοῦθ᾽ ὁμογνωμο-
νοῦντας ἀεί. οὓς σὺ ζῶντας μέν, ὦ κίναδος, κολακεύων
παρηκολούθεις, τεθνεώτων δ᾽ οὐκ αἰσθάνει κατηγο-
ρῶν· ἃ γὰρ περὶ Θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ
μᾶλλον ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρότερον ἢ ἐγὼ ταύ-
163 την τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων. ἀλλ᾽ ἐκεῖσε ἐπάν-
ειμι, ὅτι τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον τούτου μὲν ποιή-

σαντος, συμπεραναμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνερ-
γῶν αὐτῷ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν, συνέβη τὸν Φί-
λιππον ἐλθεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς, οὗπερ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι 282
συνέκρουον, καὶ εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρὸν, οὐδ᾽
ἀναλαβεῖν ἂν ἐδυνήθημεν· οὕτω μέχρι πόρρω προή-
γαγον οὗτοι τὴν ἔχθραν. ἐν οἷς δ᾽ ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλ-
λήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν
ἀποκρίσεων εἴσεσθε. Καί μοι λέγε ταῦτα λαβών.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

164 [Ἐπὶ ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος
ἕκτῃ φθίνοντος, φυλῆς πρυτανευούσης Ἐρεχθηΐδος, βου-
λῆς καὶ στρατηγῶν γνώμη, ἐπειδὴ Φίλιππος ἃς μὲν κατ-
είληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφα-
λαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι,
παρ᾽ οὐδὲν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς
ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων
τὰς κοινὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμ-
πειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται καὶ
παρακαλέσουσιν αὐτὸν μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμό-
νοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας, εἰ δὲ μὴ, πρὸς τὸ βου-
λεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιή-
σασθαι μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ἡρέθησαν ἐκ τῆς
βουλῆς Σῖμος Ἀναγυράσιος, Εὐθύδημος Φυλάσιος, Βου-
λαγόρας Ἀλωπεκῆθεν.]

ΕΤΕΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ.

165 [Ἐπὶ ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς μουνυχιῶνος ἕνῃ
καὶ νέᾳ, πολεμάρχου γνώμη, ἐπειδὴ Φίλιππος εἰς ἀλλο-
τριότητα Θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι,
παρεσκεύασται δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς
ἔγγιστα τῆς Ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων 283
τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ
βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέ-
σβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιή-
σασθαι τὰς ἀνοχὰς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύση-

ται· καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς Νέαρχος Σωσινόμου, Πολυκράτης Ἐπίφρονος, καὶ κῆρυξ Εὔνομος Ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου.]

166 Λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙΣ.

[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἣν μὲν ἀπ' ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε προσκαλέσασθαι βουλόμενοι Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ Βοιωτούς· βέλτιον δ' αὐτῶν φρονούντων καὶ μὴ βουλομένων ἐφ' ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ὑποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκα συνθηκῶν μνημονεύετε καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ' οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχάς, ἄν περ τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. ἔρρωσθε.]

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΘΗΒΑΙΟΙΣ.

167 [Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἐκομισάμην τὴν παρ' ὑμῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν ἀνανεοῦσθε καὶ τὴν εἰρήνην 284
ὄντως ἐμοὶ ποιεῖτε. πυνθάνομαι μέντοι διότι πᾶσαν ὑμῖν Ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν βουλόμενοι ὑμᾶς συγκαταίνους γενέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίγνωσκον ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκείνων ἐλπίσι καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. νῦν δ' ἐπιγνοὺς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐζητηκότας ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ κατὰ πολλά, μάλιστα δ' ἐπὶ τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ· ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπήν, ἐάν περ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς προθέσεως. ἔρρωσθε.]

168 Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλή-
λας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι
καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν καὶ τὴν
Ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο ἔτι συμ-
πνευσάντων ἂν ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. ἀλλὰ μὴν τὸν
τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες·
μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅμως, αὐτὰ τἀναγκαιότατα.
169 Ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς
πρυτάνεις ὡς Ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦτα
οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τούς
τ' ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον καὶ
τὰ γέρρα ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετε-
πέμποντο καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου
πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ οἱ
μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτή-
ριον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν 285
ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι πᾶς ὁ δῆμος ἄνω
170 καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλὴ καὶ
ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς
καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν
ὁ κῆρυξ "τίς ἀγορεύειν βούλεται;" παρῄει δ' οὐδείς.
πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος οὐδὲν μᾶλλον
ἀνίστατ' οὐδεὶς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόν-
των, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς πα-
τρίδος τῇ κοινῇ φωνῇ τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ σωτηρίας· ἣν
γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην
171 κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καίτοι εἰ
μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν
ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἀναστάν-
τες ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε· πάντες γὰρ οἶδ' ὅτι σωθῆ-
ναι αὐτὴν ἐβούλεσθε· εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ
τριακόσιοι εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ

πόλει καὶ πλουσίους, οἳ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπι-
δόσεις ἐπιδόντες· καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ'
172 ἐποίησαν. ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα
ἐκείνη οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει,
ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς,
καὶ συλλελογισμένον ὀρθῶς τίνος ἕνεκα ταῦτ' ἔπρατ-
τεν ὁ Φίλιππος καὶ τί βουλόμενος· ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰ-
δὼς μηδ' ἐξητακὼς πόρρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους
ἦν οὔτ' εἰ πλούσιος, οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ τι χρὴ
173 ποιεῖν εἴσεσθαι οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφά-
νην τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγὼ, καὶ παρελ-
θὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ἅ μου δυοῖν ἕνεκ' ἀκούσατε προσ- 286
σχόντες τὸν νοῦν, ἑνὸς μὲν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι μόνος τῶν
λεγόντων καὶ πολιτευομένων ἐγὼ τὴν τῆς εὐνοίας τά-
ξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον, ἀλλὰ καὶ λέγων καὶ γρά-
φων ἐξηταζόμην τὰ δέονθ' ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς
φοβεροῖς, ἑτέρου δὲ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον
πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πολιτείας ἔσεσθ' ἐμ-
174 πειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι "τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόν-
"των Θηβαίων Φιλίππῳ λίαν θορυβουμένους ἀγνοεῖν
"τὰ παρόντα πράγμαθ' ἡγοῦμαι· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ
"τοῦθ' οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν
"ἐν Ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις. ὅτι
"μέντοι ἵν' ἕτοιμα ποιήσηται τὰ ἐν Θήβαις ἥκει, σαφῶς
"ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει" ἔφην "ταῦτα, ἀκούσατέ μου.
175 "ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι χρήμασι Θηβαίων ἢ ἐξαπατῆ-
"σαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται· τοὺς δ' ἀπ' ἀρχῆς
"ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους οὐδαμῶς
"πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται, καὶ τίνος ἕνεκα τὴν
"Ἐλάτειαν κατείληφεν; πλησίον δύναμιν δείξας καὶ
"παραστήσας τὰ ὅπλα τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους ἐπᾶραι
"καὶ θρασεῖς ποιῆσαι, τοὺς δ' ἐναντιουμένους κατα-

"πλῆξαι, ἵν' ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες ἃ νῦν οὐκ
176 "ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν τοίνυν προαιρησό-
"μεθ' ἡμεῖς" ἔφην "ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέ-
"πρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι καὶ
"ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσι μερίδι,
"πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο Φίλιππος ποιήσομεν, εἶτα
"φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων
"αὐτῷ καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων εἰς τὴν 287
"Ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτ' ἐμοὶ
"καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν περὶ ὧν ἂν
"λέγω γένησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν καὶ
177 "τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν
"φημὶ δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φόβον,
"εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ Θηβαί-
"ων· πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἡμῶν ἐγγυτέρω, καὶ
"προτέροις αὐτοῖς ἐστιν ὁ κίνδυνος· ἔπειτ' ἐξελθόντας
"Ἐλευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας δεῖξαι πᾶ-
"σιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν Θή-
"βαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρη-
"σιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων, εἰδόσιν ὅτι, ὥσπερ τοῖς
"πωλοῦσι Φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ' ἡ βοηθήσουσα
"δύναμις ἐν Ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
"ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ' ὑμεῖς ἕτοιμοι καὶ
178 "βοηθήσετ', ἐάν τις ἐπ' αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειρο-
"τονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους
"κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ πότε δεῖ βαδί-
"ζειν ἐκεῖσε καὶ τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ' ἔλθωσιν οἱ
"πρέσβεις εἰς Θήβας, πῶς χρήσασθαι τῷ πράγματι
"παραινῶ; τούτῳ πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ
"δεῖσθαι Θηβαίων μηδὲν (αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρὸς), ἀλλ'
"ἐπαγγέλλεσθαι βοηθήσειν, ἂν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων
"μὲν ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ 'κεί-

"νοι τὸ μέλλον προορωμένων· ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται
"ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν
"διῳκημένοι καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως 288
"ταῦτα πράξωμεν, ἂν δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν,
"ἐκεῖνοι μὲν αὑτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμαρτάνω-
"σιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν μηδὲ ταπεινὸν ᾖ πεπρα-
179 "γμένον." Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν κατέ-
βην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων καὶ οὐδενὸς εἰπόν-
τος ἐναντίον οὐδὲν οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα
δὲ, οὐδ' ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δὲ, οὐδ' ἐπρέ-
σβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρ-
χῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ'
ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει
κινδύνους. Καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα τὸ τότε γενόμενον.

180 Καίτοι τίνα βούλει σὲ, Αἰσχίνη, καὶ τίνα ἐμαυ-
τὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν,
ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέσαις, Βάτ-
ταλον, σὲ δὲ μηδ' ἥρω τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ
τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς, Κρεσφόντην ἢ Κρέοντα ἢ ὃν ἐν
Κολλυτῷ ποτὲ Οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέ-
τριψας; τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ Παια-
νιεὺς ἐγὼ Βάτταλος Οἰνομάου τοῦ Κοθωκίδου σοῦ
πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γε οὐδὲν
οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα· ἐγὼ δὲ πάντα, ὅσα προσῆκε
τὸν ἀγαθὸν πολίτην, ἔπραττον. Λέγε τὸ ψήφισμά μοι.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

181 [Ἐπὶ ἄρχοντος Ναυσικλέους, φυλῆς πρυτανευούσης
Αἰαντίδος, σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, Δημοσθένης Δη-
μοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ Φίλιππος ὁ Μακεδό- 289
νων βασιλεὺς ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων
φαίνεται τὰς γεγενημένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς τὸν Ἀθη-
ναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν τοὺς ὅρκους καὶ

τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι νομιζόμενα εἶναι δίκαια, καὶ
πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσας, τινὰς δὲ καὶ
Ἀθηναίων οὔσας δοριαλώτους πεποίηκεν οὐδὲν προαδικη-
θεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων, ἔν τε τῷ παρόντι ἐπὶ
182 πολὺ προάγει τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι· καὶ γὰρ Ἑλληνί-
δας πόλεις ἃς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ καὶ τὰς πολιτείας κα-
ταλύει, τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραποδιζόμενος κατασκάπτει,
εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ Ἑλλήνων βαρβάρους κατοικίζει ἐπὶ
τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν
οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν
αὐτῷ παρούσῃ τύχῃ κατακόρως χρώμενος, ἐπιλελησμένος
ἑαυτοῦ ὅτι ἐκ μικροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελπίστως
183 μέγας. καὶ ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρούμενον αὐτὸν
βαρβάρους καὶ ἰδίας, ὑπελάμβανεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος
ὁ Ἀθηναίων τὸ εἰς αὐτὸν πλημμελεῖσθαι· νῦν δὲ ὁρῶν
Ἑλληνίδας πόλεις τὰς μὲν ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστά-
τους γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς τῶν
προγόνων δόξης τὸ περιορᾶν τοὺς Ἕλληνας καταδουλουμέ-
184 νους. διὸ δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων,
εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέ-
χουσι τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τὴν Ἀθηναίων, καὶ ἐνθυμη-
θέντας τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείονος ἐποι-
οῦντο τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν ἢ τὴν ἰδίαν 290
πατρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν εἰς τὴν θάλατταν καὶ
τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν ἐντὸς Πυλῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν
καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυνάμεις
Ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν, πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς
ἄλλους Ἕλληνας, πρῶτον δὲ πάντων πρὸς Θηβαίους διὰ
185 τὸ ἐγγυτάτω εἶναι τὸν Φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας, πα-
ρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν Φίλιππον
ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευ-
θερίας, καὶ ὅτι ὁ Ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν
εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλή-
λας, βοηθήσει καὶ δυνάμεσι καὶ χρήμασι καὶ βέλεσι καὶ
ὅπλοις, εἰδὼς ὅτι αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβη-
τεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν Ἕλλησι καλόν, ὑπὸ δὲ ἀλ-
λοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστε-

ρεῖσθαι ἀνάξιον εἶναι καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων δόξης καὶ τῆς
186 τῶν προγόνων ἀρετῆς. ἔτι δὲ οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶ-
ναι ὁ Ἀθηναίων δῆμος τὸν Θηβαίων δῆμον οὔτε τῇ συγ-
γενείᾳ οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ. ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν
προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς Θηβαίων προγόνους εὐερ-
γεσίας· καὶ γὰρ τοὺς Ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους
ὑπὸ Πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς κατήγαγον, τοῖς
ὅπλοις κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς
Ἡρακλέους ἐκγόνοις, καὶ τὸν Οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ' ἐκεί-
νου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολλὰ ἡμῖν ὑπάρ-
187 χει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς Θηβαίους· διόπερ οὐδὲ 291
νῦν ἀποστήσεται ὁ Ἀθηναίων δῆμος τῶν Θηβαίοις τε καὶ
τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι συμφερόντων. συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐ-
τοὺς συμμαχίαν καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι καὶ ὅρκους
δοῦναι καὶ λαβεῖν. πρέσβεις Δημοσθένης Δημοσθένους
Παιανιεὺς, Ὑπερείδης Κλεάνδρου Σφήττιος, Μνησιθεί-
δης Ἀντιφάνους Φρεάρριος, Δημοκράτης Σωφίλου Φλυ-
εὺς, Κάλλαισχρος Διοτίμου Κοθωκίδης.]

188 Αὕτη τῶν περὶ Θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ
καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων εἰς ἔχθραν καὶ
μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τού-
των. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα
κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν
τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι
189 τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμ-
βουλος καὶ ὁ συκοφάντης, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοι-
κότες, ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν· ὁ μέν
γε πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δί-
δωσιν ἑαυτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς
καιροῖς, τῷ βουλομένῳ· ὁ δὲ σιγήσας ἡνίκ' ἔδει λέγειν,
190 ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν,
ὅπερ εἶπον, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀν-
δρὸς τῆς πόλεως καὶ τῶν δικαίων λόγων· ἐγὼ δὲ το-
σαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι ὥστε, ἂν νῦν ἔχῃ τις

δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ
προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γὰρ ἔσθ᾽ ὅ τι τις νῦν
ἑόρακεν, ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ᾽ ἐγώ
φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ᾽ ἔστι μήτε ἦν μήτ᾽
ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμ- 292
βουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων
191 τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα ἐγὼ, τοῦ
κήρυκος ἐρωτῶντος, Αἰσχίνη, "τίς ἀγορεύειν βούλε-
"ται," οὐ "τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων,"
οὐδὲ "τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντ᾽ ἔσεσθαι." σοῦ δ᾽ ἀφώ-
νου κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθ-
ημένου ἐγὼ παριὼν ἔλεγον. ἐπειδὴ δ᾽ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν
δεῖξον. εἰπὲ τίς ἢ λόγος, ὅντιν᾽ ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς
συμφέρων ὑπ᾽ ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμ-
μαχία, τίς πρᾶξις, ἐφ᾽ ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν του-
τουσί;

192 Ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν
ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ
βουλήν· τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν τὴν τοῦ συμβούλου
τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν ἔμελλεν, ὡς ἐδόκει,
τῶν δεινῶν, τὰ δ᾽ ἤδη παρῆν, ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν
μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβάντα συκοφάν-
τει. τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάν-
των γίγνεται· ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ τὴν τοῦ συμβού-
193 λου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐμὸν θῇς,
εἰ κρατῆσαι συνέβη Φιλίππῳ τῇ μάχῃ· ἐν γὰρ τῷ θεῷ
τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί. ἀλλ᾽ ὡς οὐχ ἅπαντα
ὅσα ἐνῆν κατ᾽ ἀνθρώπινον λογισμὸν εἱλόμην, καὶ δι-
καίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ
δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματα
ἐνεστησάμην καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ᾽
194 ἤδη κατηγόρει μου. εἰ δ᾽ ὁ συμβὰς σκηπτὸς μὴ μόνον

ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μείζων
γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' 293
ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κατασκευάσαντα τὸ
πλοῖον ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα χειμῶνι
χρησάμενον καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν ἢ καὶ
συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ' οὔτ'
ἐκυβέρνων τὴν ναῦν, φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ' ἐστρα-
τήγουν ἐγὼ, οὔτε τῆς τύχης κύριος ἦν, ἀλλ' ἐκείνη τῶν
195 πάντων. ἀλλ' ἐκεῖνο λογίζου καὶ ὅρα, εἰ μετὰ Θηβαίων
ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵμαρτο πρᾶξαι, τί χρῆν
προσδοκᾶν, εἰ μηδὲ τούτους ἔσχομεν συμμάχους, ἀλλὰ
Φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ' ἐκεῖνος πάσας
ἀφῆκε φωνάς; καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Ἀττι-
κῆς ὁδὸν τῆς μάχης γενομένης τοσοῦτος κίνδυνος καὶ
φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἂν, εἴ που τῆς χώρας
ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; ἆρ'
οἶσθ' ὅτι νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι,
πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σω-
τηρίαν τῇ πόλει, τότε δ' —, οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἅ γε μηδὲ
πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινὸς εὐνοίᾳ καὶ τῷ προβαλέσθαι
τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν, ἧς σὺ κατηγορεῖς.

196 Ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι, τὰ πολλὰ, πρὸς ὑμᾶς,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν
καὶ ἀκροωμένους, ἐπεὶ πρός γε τοῦτον τὸν κατάπτυ-
στον βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν
σοὶ πρόδηλα τὰ μέλλοντα, Αἰσχίνη, μόνῳ τῶν ἄλλων,
ὅτ' ἐβουλεύεθ' ἡ πόλις περὶ τούτων, τότ' ἔδει προλέ-
γειν· εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος
εἶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατηγο- 294
197 ρεῖς ἢ ἐγὼ σοῦ; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγὼ σοῦ πολί-
της γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦθ' ἃ λέγω (καὶ οὔπω περὶ τῶν
ἄλλων διαλέγομαι), ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς

τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνή-
σας ἴδιον οὐδ' ὑπολογισάμενος, σὺ δὲ οὔθ' ἕτερα εἶ-
πες βελτίω τούτων (οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο), οὔτ'
εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σαυτὸν παρέσχες, ὅπερ δ'
ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος τῇ πό-
λει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι, καὶ
ἅμα Ἀρίστρατος ἐν Νάξῳ καὶ Ἀριστόλεως ἐν Θάσῳ, οἱ
καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως, τοὺς Ἀθηναίων κρίνουσι
φίλους καὶ Ἀθήνησιν Αἰσχίνης Δημοσθένους κατηγο-
198 ρεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἀτυχήματα ἐνευδοκι-
μεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος
ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου· καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ
καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔ-
νουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ καὶ ἐξ ὧν ζῇς καὶ ποι-
εῖς καὶ πολιτεύει καὶ πάλιν οὐ πολιτεύει. πράττεταί τι
τῶν ὑμῖν δοκούντων συμφέρειν, ἄφωνος Αἰσχίνης.
ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει, πάρεστιν
Αἰσχίνης· ὥσπερ τὰ ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματα, ὅταν
τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε κινεῖται.

199 Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βού-
λομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μου πρὸς Διὸς καὶ
θεῶν μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐ-
νοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα
τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ
σὺ προὔλεγες, Αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κε-
κραγώς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω, οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ 295
πόλει τούτων ἦν, εἴπερ δόξης ἢ προγόνων ἢ τοῦ μέλ-
200 λοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μέν γε ἀποτυχεῖν δοκεῖ
τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν
τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ· τότε δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν
ἄλλων, εἶτ' ἀποστᾶσα τούτου, Φιλίππῳ προδεδωκέναι
πάντας ἂν ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο ἀκονιτί,

περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντιν᾽ οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρό-
γονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς πό-
201 λεώς γε, μηδ᾽ ἐμοῦ. τίσι δ᾽ ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑω-
ρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμέ-
νους, εἰ τὰ μὲν πράγματ᾽ εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγε-
μὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη Φίλιππος ἁπάντων, τὸν δ᾽
ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτ᾽ ἀγῶνα ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν
ἦσαν πεποιημένοι, καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως
ἐν τοῖς ἔμπροσθε χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον ἢ
202 τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης. τίς γὰρ οὐκ
οἶδεν Ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ Θη-
βαίων καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γε-
νομένων Λακεδαιμονίων καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασι-
λέως μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ᾽ ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ
πόλει, ὅ τι βούλεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ τὸ
κελευόμενον ποιεῖν καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν Ἑλλήνων προ-
203 εστάναι. ἀλλ᾽ οὐκ ἦν ταῦθ᾽, ὡς ἔοικε, τοῖς τότ᾽ Ἀθη-
ναίοις πάτρια οὐδ᾽ ἀνεκτὰ οὐδ᾽ ἔμφυτα, οὐδ᾽ ἐδυνήθη
πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι
τοῖς ἰσχύουσι μέν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμέ-
νην ἀσφαλῶς δουλεύειν, ἀλλ᾽ ἀγωνιζομένη περὶ πρω-
τείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰ-
204 ῶνα διατετέλεκε. καὶ ταῦθ᾽ οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκον- 296
τα τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετ᾽ εἶναι
ὥστε καὶ τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ᾽
ἐπαινεῖτε, εἰκότως. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀν-
δρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν
πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες
ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι, τὸν μὲν ταῦ-
τα συμβουλεύσαντα Θεμιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμε-
νοι, τὸν δ᾽ ὑπακούειν ἀποφηνάμενον τοῖς ἐπιταττο-
μένοις Κυρσίλον καταλιθώσαντες, οὐ μόνον αὐτόν,

ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐζήτουν οἱ τότ' Ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορα οὔτε στρατηγὸν δι' ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ μετ' ἐλευθερίας ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει, ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν ἀποθνήσκειν ἐθελήσει, καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη, τοῦ θανάτου.

206 Εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ' ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειέ μοι. νῦν δ' ἐγὼ μὲν ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δείκνυμι ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ' εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πόλις, τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστοις τῶν πεπραγμέ-
207 νων καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι, οὗτος δὲ τῶν ὅλων 297
κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν ὡς φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει, τῆς μὲν εἰς τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆσαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγκώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνω-
208 μοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι, μὰ τοὺς Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων καὶ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας καὶ τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι

κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας, οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πό-
λις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς ἔθαψεν, Αἰσχίνη, οὐχὶ
τοὺς κατορθώσαντας αὐτῶν οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας
μόνους. δικαίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔρ-
γον, ἅπασι πέπρακται· τῇ τύχῃ δ', ἣν ὁ δαίμων ἔνει-
209 μεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ', ὦ κατάρατε
καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς
καὶ φιλανθρωπίας ἔμ' ἀποστερῆσαι βουλόμενος τρό-
παια καὶ μάχας καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες, ὧν τίνος προσ-
εδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δὲ, ὦ τριταγωνι-
στὰ, τὸν περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει
παριόντα τὸ τίνος φρόνημα λαβόντ' ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ
210 βῆμ' ἔδει; τὸ τοῦ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος; δικαίως
μέντἂν ἀπέθανον. ἐπεὶ οὐδ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 298
ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ τάς τε ἰδίας δίκας καὶ τὰς
δημοσίας κρίνειν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου
συμβόλαια ἐπὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ ἔργων σκοποῦν-
τας, τὰς δὲ κοινὰς προαιρέσεις εἰς τὰ τῶν προγόνων
ἀξιώματα ἀποβλέποντας. καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα τῇ
βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως
νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν δεῖ, ὅταν τὰ δημόσια εἰσίητε
κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν οἴεσθε χρῆναι.
211 Ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προ-
γόνοις ὑμῶν ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ
τῶν πραχθέντων. ἐπανελθεῖν οὖν, ὁπόθεν εἰς ταῦτ'
ἐξέβην, βούλομαι.

Ὡς γὰρ ἀφικόμεθ' εἰς τὰς Θήβας, κατελαμβάνο-
μεν Φιλίππου καὶ Θετταλῶν καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων
παρόντας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους ἐν
φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα
λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα ἐμαυτῷ, λέγε μοι τὴν
212 ἐπιστολὴν ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις. καί-

τοι τοσαύτῃ γ' ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται ὥστ', εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρὸν, οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι, τῶν δ' ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι. καὶ ὡς ἔοικεν, ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλεύσασθαι πραχθέντων οὐδενὸς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ, τῶν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἢ καταρατότερος; λέγε τὴν ἐπιστολήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ. 299

213 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν. καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ' ὑμῶν κατηγοροῦντες, πάνθ' ὅσα πώποτ' ἐναντία ἐπράξατε Θηβαίοις ἀναμιμνήσκοντες. τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι, ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηντο δίκην λαβεῖν, ὁποτέρως βούλονται, ἢ διέντας αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἐδείκνυσαν, ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον τὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλ' ἀγαθὰ εἰς τὴν Βοιωτίαν ἥξοντα, ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν τὰ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταὐτὰ δὲ πάντα συντείνοντ'
214 ἔλεγον. ἃ δ' ἡμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν, τὰ μὲν καθ' ἕκαστα ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν τοῦ βίου, ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τού-

των λόγους νομίσητε· ὅ τι δ' οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. Λέγε ταυτὶ λαβών.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΘΗΒΑΙΩΝ.

215 Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς καὶ μετεπέμποντο. ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε, ἵνα τἀν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο ὥστ' ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέ- 300
χεσθαι τὴν στρατιὰν ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι τρία ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια Θηβαῖοι καθ' ὑμῶν τὰ κάλλιστα, ἓν μὲν ἀνδρείας, ἕτερον δὲ δικαιοσύνης, τρίτον δὲ σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι καὶ ἀμείνους εἶναι καὶ δικαιότερ' ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν Φιλίππου· καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς καὶ παρὰ πᾶσι δ' ἐν πλείστῃ φυλακῇ, παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες σωφρο-
216 σύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς πᾶσιν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατά γ' ὑμᾶς ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέδου οὐδεὶς οὐδὲν οὐδὲ ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν· οὕτω σώφρονας παρέσχετε ὑμᾶς αὐτούς· δίς τε συμπαραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τήν τ' ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὴν χειμερινὴν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ. ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι, παρὰ δ' ὑμῶν θυσίαι καὶ
217 πομπαὶ τοῖς θεοῖς. καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν ἐροίμην Αἰσχίνην, ὅτε ταῦτ' ἐπράττετο καὶ ζήλου καὶ χαρᾶς καὶ ἐπαίνων ἡ πόλις ἦν μεστὴ, πότερον συνέθυε καὶ συνευφραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς οἴκοι καθῆτο. εἰ μὲν

γὰρ παρῆν καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ
ποιεῖ, μᾶλλον δ᾽ οὐδ᾽ ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς
τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ᾽ ὡς οὐκ ἄριστα
νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θε- 301
ούς; εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις
ἐστὶ δίκαιος, εἰ ἐφ᾽ οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἐλυ-
πεῖτο ὁρῶν; Λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΘΥΣΙΩΝ.

218 Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε, Θηβαῖοι
δ᾽ ἐν τῷ δι᾽ ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν, καὶ περιειστήκει
τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν ἀφ᾽ ὧν ἔπραττον
οὗτοι, αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις ἐξ ὧν ἐπείσθητ᾽ ἐμοί.
ἀλλὰ μὴν οἵας τότ᾽ ἠφίει φωνὰς ὁ Φίλιππος καὶ ἐν οἷ-
αις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν
ἐκείνου μαθήσεσθε ὧν εἰς Πελοπόννησον ἔπεμπεν.
καί μοι λέγε ταύτας λαβών, ἵν᾽ εἰδῆτε ἡ ἐμὴ συνέχεια
καὶ πλάνοι καὶ ταλαιπωρίαι καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα,
ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργάσατο.

219 Καίτοι πολλοὶ παρ᾽ ὑμῖν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγό-
νασι ῥήτορες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, Καλλί-
στρατος ἐκεῖνος, Ἀριστοφῶν, Κέφαλος, Θρασύβουλος,
ἕτεροι μυρίοι· ἀλλ᾽ ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων διὰ
παντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει, ἀλλ᾽ ὁ μὲν
γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ ἂν
ἔγραψεν. ὑπέλειπε γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν
220 ῥᾳστώνην, ἅμα δ᾽, εἴ τι γένοιτ᾽, ἀναφοράν. τί οὖν;
εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦτον ὑπερῆρας τοὺς ἄλλους ῥώμῃ
καὶ τόλμῃ ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ ταῦτα λέγω,
ἀλλ᾽ οὕτως ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα
κίνδυνον τὴν πόλιν ὥστ᾽ οὐκ ἐδόκει μοι χώραν οὐδὲ
πρόνοιαν οὐδεμίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι, ἀλλ᾽

ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλιπών τις ἃ δεῖ πράξειεν. 302
221 ἐπεπείσμην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναισθητῶν,
ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐμοῦ γράψαι
βέλτιον μηδένα, μήτε πράττοντα πρᾶξαι, μήτε πρε-
σβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον μηδὲ δικαιότερον.
διὰ ταῦτα ἐν πᾶσιν ἐμαυτὸν ἔταττον. Λέγε τὰς ἐπιστο-
λὰς τὰς τοῦ Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

222 Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία, Αἰσχίνη· ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε, πολλοὺς καὶ θρασεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους. ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνὶ, καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες, ὁ δὲ γραψάμενος Διώνδας τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβεν. Καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα τὰ τότε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δ' οὐδὲ γραφέντα.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

223 Ταυτὶ τὰ ψηφίσματ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς αὐ-
τὰς συλλαβὰς καὶ ταὐτὰ ῥήματ' ἔχει ἅπερ πρότερον
μὲν Ἀριστόνικος, νῦν δὲ Κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί.
καὶ ταῦτ' Αἰσχίνης οὔτ' ἐδίωξεν αὐτὸς οὔτε τῷ γραψα-
μένῳ συγκατηγόρησεν. καίτοι τότε τὸν Δημομέλην
τὸν ταῦτα γράφοντα καὶ τὸν Ὑπερείδην, εἴπερ ἀληθῆ
μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως ἢ τόνδ' ἐδίω-
224 κεν. διὰ τί; ὅτι τῷδε μὲν ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους
καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις καὶ τὸ τοῦτον αὐτὸν
ἐκείνων μὴ κατηγορηκέναι ταὐτὰ γραψάντων ἅπερ οὗ- 303
τος νυνὶ, καὶ τὸ τοὺς νόμους μηκέτ' ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω
πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα· τότε δ'
αὐτὸ τὸ πρᾶγμ' ἂν ἐκρίνετο ἐφ' αὑτοῦ, πρίν τι τούτων

225 προλαβεῖν. ἀλλ' οὐκ ἦν, οἶμαι, τότε, ὃ νυνὶ ποιεῖ, ἐκ
παλαιῶν χρόνων καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα,
ἃ μήτε προῄδει μηδεὶς μήτ' ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι,
διαβάλλειν, καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους καὶ προ-
φάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πε-
226 πραγμένοις δοκεῖν τι λέγειν. οὐκ ἦν τότε ταῦτα, ἀλλ'
ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ἐγγὺς τῶν ἔργων, ἔτι μεμνημένων
ὑμῶν καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων,
πάντες ἐγίγνοντ' ἂν οἱ λόγοι. διόπερ τοὺς παρ' αὐτὰ
τὰ πράγματ' ἐλέγχους φυγὼν νῦν ἥκει, ῥητόρων ἀγῶ-
να νομίζων, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευ-
μένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς, καὶ λόγου κρίσιν, οὐχὶ
τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι.

227 Εἶτα σοφίζεται, καὶ φησὶ προσήκειν, ἧς μὲν οἴκο-
θεν ἥκετ' ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν ἀμελῆσαι, ὥσπερ
δ', ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, ἂν
καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε,
οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέ-
σθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν, ὡς ἔοικεν, ἐστι
228 φύσει πᾶν ὅ τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. ἐκ γὰρ
αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος ὡμολόγηκε
νῦν γ' ἡμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους ἐμὲ μὲν λέγειν
ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου· οὐ γὰρ
ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς 304
229 ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γε
οὐ δίκαια λέγει μεταθέσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν,
ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους (οὐ γάρ ἐστιν ὁ
τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός), ἀλλ' ἀναμιμνήσκων
ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς
ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὖ-
τος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ Θηβαίους μετὰ Φιλίππου
230 συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο, μεθ' ἡμῶν

παραταξαμένους ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησεν, ἀντὶ δὲ
τοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸν πόλεμον εἶναι ἑπτακόσια στάδια
ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι, ἀν-
τὶ δὲ τοῦ τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς Εὐ-
βοίας ἐν εἰρήνῃ τὴν Ἀττικὴν ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα
τὸν πόλεμον, ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ἑλλήσποντον ἔχειν Φί-
λιππον, λαβόντα Βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς Βυζαν-
231 τίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος
ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται; ἢ δεῖν ἀντανελεῖν
ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθή-
σεται σκέψασθαι; καὶ οὐκέτι προστίθημι ὅτι τῆς μὲν
ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέστη
Φίλιππος ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη, τῆς
δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος
περιβαλλόμενος ἐπλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες
τοὺς καρποὺς κεκόμισθε. ἀλλ' ἐῶ ταῦτα.

232 Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥή-
τορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν καὶ μὴ συκοφαν-
τεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει, πα- 305
ραδείγματα πλάττων καὶ ῥήματα καὶ σχήματα μιμού-
μενος (πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς; γέγονε τὰ τῶν
Ἑλλήνων, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην
233 ἐγώ, ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα), ἀλλ'
ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει τίνας εἶχεν ἀφορμὰς
ἡ πόλις καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματ' εἰσῄ-
ειν, καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ,
καὶ πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων. εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους
ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυεν
ὄν, εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντει. ἐπειδὴ
δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω· καὶ σκοπεῖτε εἰ
δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ.

234 Δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας,

οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους· οὔτε γὰρ
Χίος οὔτε Ῥόδος οὔτε Κέρκυρα μεθ' ἡμῶν ἦν· χρημά
των δὲ σύνταξιν εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τάλαντα,
καὶ ταῦτ' ἦν προεξειλεγμένα· ὁπλίτην δ' ἢ ἱππέα πλὴν
τῶν οἰκείων οὐδένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον
καὶ μάλισθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεισαν
τοὺς περιχώρους πάντας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω,
235 Μεγαρέας, Θηβαίους, Εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕ-
τως ὑπῆρχεν ἔχοντα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ' εἰ-
πεῖν ἄλλο οὐδέν· τὰ δὲ τοῦ Φιλίππου, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν
ὁ ἀγών, σκέψασθε πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν ἀκολου-
θούντων αὐτὸς αὐτοκράτωρ ὤν, ὃ τῶν εἰς τὸν πόλε-
μον μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων· εἶθ' οὗτοι τὰ ὅπλα εἶχον
ἐν ταῖς χερσὶν ἀεί· ἔπειτα χρημάτων ηὐπόρει, καὶ
ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ προλέγων ἐν τοῖς ψηφί- 306
σμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενος, [οὐδ' ὑπὸ
τῶν συκοφαντούντων κρινόμενος,] οὐδὲ γραφὰς φεύ-
γων παρανόμων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐδενί, ἀλλ'
236 ἁπλῶς αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμών, κύριος πάντων. ἐγὼ
δ' ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος (καὶ γὰρ τοῦτ' ἐξε-
τάσαι δίκαιον) τίνος κύριος ἦν; οὐδενός· αὐτὸ γὰρ τὸ
δημηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγώ, ἐξ ἴσου
προὐτίθεθ' ὑμεῖς τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ
ἐμοί, καὶ ὅσα οὗτοι περιγένοιντο ἐμοῦ (πολλὰ δ' ἐγί-
γνετο ταῦτα, δι' ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν), ταῦθ'
237 ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπῆτε βεβουλευμένοι. ἀλλ' ὅμως ἐκ
τοιούτων ἐλαττωμάτων ἐγὼ συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποί-
ησα Εὐβοέας, Ἀχαιούς, Κορινθίους, Θηβαίους, Μεγα-
ρέας, Λευκαδίους, Κερκυραίους, ἀφ' ὧν μύριοι μὲν
καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχίλιοι δ' ἱππεῖς ἄνευ τῶν
πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθησαν· χρημάτων δὲ ὅσων
238 ἐδυνήθην ἐγὼ πλείστην συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέ-

γεις ἢ τὰ πρὸς Θηβαίους δίκαια, Αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς Βυζαντίους ἢ τὰ πρὸς Εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγει, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς ὅτι καὶ πρότερον τῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων, τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν, τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα οὐδὲ κρίνουσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας οὐδὲ ἀγανακτοῦσα ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτο (αἰσχρὸν γάρ), ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς Ἕλλησι περιστάντος αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων
239 σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χαρίζει χάριτας τουτοισὶ συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν λέγεις οἷα ἐχρῆν 307
πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ' ὢν ἐν τῇ πόλει καὶ παρὼν ταῦτ' ἔγραφες, εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς παρόντας καιρούς, ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἐβουλόμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγματ' ἔδει δέχεσθαι· ὁ γὰρ ἀντωνούμενος καὶ ταχὺ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος καὶ χρήματα προσθήσων ὑπῆρχεν ἕτοιμος.

240 Ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας ἔχω, τί ἂν οἴεσθε, εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολογουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο Φιλίππῳ, καὶ ἅμα Εὐβοίας καὶ Θηβῶν καὶ Βυζαντίου κύριος κατέστη, τί ποιεῖν ἂν ἢ τί λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώ-
241 πους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς ἀπηλάθησαν βουλόμενοι μεθ' ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν Ἑλλησπόντου διὰ Βυζαντίων ἐγκρατὴς καθέστηκε, καὶ τῆς σιτοπομπίας τῆς τῶν Ἑλλήνων κύριος, πόλεμος δ' ὅμορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ Θηβαίων κεκόμισται, ἄπλους δ' ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν γέγονεν; οὐκ ἂν ταῦτ' ἔλεγον, καὶ
242 πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεὶ καὶ πανταχόθεν

βάσκανον καὶ φιλαίτιον· τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τἀνθρώπιόν ἐστιν, οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὸς οὐδ' ἐλεύθερον, αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος Οἰνόμαος, παράσημος ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρ-
243 *εληλυθότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν* 308
ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμεν' αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα διεξίοι "εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἄνθρωπος "οὑτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν." ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις;

244 *Οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν, εἰ ταύτῃ γαυριᾷς ἐφ' ᾗ στένειν σε, ὦ κατάρατε, προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν παρ' ἐμοὶ γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε. οὐδαμοῦ πώποθ', ὅποι πρεσβευτὴς ἐπέμφθην ὑφ' ὑμῶν ἐγώ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ Φιλίππου πρέσβεων, οὐκ ἐκ Θετταλίας, οὐκ ἐξ Ἀμβρακίας, οὐκ ἐξ Ἰλλυριῶν, οὐ παρὰ τῶν Θρᾳκῶν βασιλέων, οὐκ ἐκ Βυζαντίου, οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν, οὐ τὰ τελευταῖα ἐκ Θηβῶν, ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ*
245 *τῷ λογῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνει τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων καὶ τῆς Φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις; τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ τῆς γε ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παραταξαμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἔμ'*
246 *ἀπαιτεῖς εὐθύνας· οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λάμβανε· οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα καὶ προαισθέσθαι καὶ προει-*

πεῖν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα πέπρακταί μοι. καὶ ἔτι τὰς ἑκα-
σταχοῦ βραδυτῆτας, ὄκνους, ἀγνοίας, φιλονεικίας, ἃ
πολιτικὰ ταῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις καὶ ἀναγκαῖα 309
ἁμαρτήματα, ταῦθ᾽ ὡς εἰς ἐλάχιστα συστεῖλαι, καὶ τοὐ-
ναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν καὶ τοῦ τὰ δέοντα
ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πάντα πεποί-
ηται, καὶ οὐδεὶς μήποθ᾽ εὕρῃ τὸ κατ᾽ ἐμὲ οὐδὲν ἐλλει-
247 φθέν. εἰ τοίνυν τις ἔροιτο ὁντινοῦν τίσι τὰ πλεῖστα
Φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο, πάντες ἂν εἴποιεν
τῷ στρατοπέδῳ καὶ τῷ διδόναι καὶ διαφθείρειν τοὺς
ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν τῶν μὲν δυνάμεων οὔτε
κύριος οὔθ᾽ ἡγεμὼν ἦν ἐγὼ, ὥστε οὐδ᾽ ὁ λόγος τῶν
κατὰ ταῦτα πραχθέντων πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν τῷ δια-
φθαρῆναι χρήμασιν ἢ μὴ κεκράτηκα Φιλίππου· ὥσ-
περ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα, ἐὰν
πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαφθαρεὶς νε-
νίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε ἀήττητος ἡ πόλις τὸ
κατ᾽ ἐμέ.
248 Ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοι-
αῦτα γράφειν τουτονὶ περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις
ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν· ἃ δ᾽ οἱ πάντες
ὑμεῖς, ταῦτ᾽ ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ
δῆμος, εἰδὼς καὶ ἑορακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγὼ, ἐν
αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκὼς, ἡνίκ᾽ οὐδ᾽
ἀγνωμονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμὲ,
πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως τὰς ἐμὰς γνώ-
μας ἐχειροτόνει, καὶ πάνθ᾽ ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκα
ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς
τὰ τείχη χρήματα, διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίγνε- 310
το· ἔπειθ᾽ αἱρούμενος σιτώνην ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειρο-
249 τόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν
ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφὰς, εὐθύνας, εἰσ-

*αγγελίας, πάντα ταῦτ' ἐπαγόντων μοι, οὐ δι' ἑαυτῶν
τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλισθ' ὑπελάμβανον ἀγνο-
ήσεσθαι (ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθε ὅτι τοὺς πρώ-
τους χρόνους κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἐκρινόμην
ἐγὼ, καὶ οὔτ' ἀπόνοια Σωσικλέους οὔτε συκοφαντία
Φιλοκράτους οὔτε Διώνδου καὶ Μελάντου μανία οὔτ'
ἄλλ' οὐδὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ), ἐν τοίνυν
τούτοις πᾶσι μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, δεύτερον δὲ
δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους ἐσωζόμην. δικαί-
ως· τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι καὶ ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκό-
250 των καὶ γνόντων τὰ εὔορκα δικαστῶν. οὐκοῦν ἐν μὲν
οἷς εἰσηγγελλόμην, ὅτ' ἀπεψηφίζεσθέ μου καὶ τὸ μέρος
τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφί-
ζεσθε τὰ ἄριστά με πράττειν· ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς
ἀπέφευγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ λέγειν ἀπεδεικνύ-
μην· ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἐπεσημαίνεσθε, δικαίως
καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολο-
γεῖτε. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων τί προσῆκεν ἢ τί δί-
καιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι τὸν Κτη-
σιφῶντα ὄνομα, οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώρα τιθέμενον, οὐχ
ὃ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστὰς, οὐχ ὃ τὴν ἀλήθειαν πα-
ρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν;*

251 *Ναὶ, φησὶν, ἀλλὰ τὸ τοῦ Κεφάλου καλὸν, τὸ μη-
δεμίαν γραφὴν φυγεῖν. καὶ νὴ Δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ
τί μᾶλλον ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐξε-* 311
*λεγχθεὶς ἀδικῶν ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο
δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ
τὸ τοῦ Κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἔστι μοι. οὐδεμίαν γὰρ
πώποτ' ἐγράψατό με οὐδ' ἐδίωξε γραφὴν, ὥστε ὑπὸ
σοῦ γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ Κεφάλου χείρων
πολίτης.*

252 *Πανταχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμο-*

σύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν, οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν
περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μέν, ὅστις ἄν-
θρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, ἀνόητον ἡγοῦ-
μαι· ἣν γὰρ ὁ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην
ἔχειν οἰόμενος οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς
ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν ἢ πῶς ὀνειδίζειν
ἑτέρῳ; ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ περὶ
τούτων ὑπερηφάνως χρῆται τῷ λόγῳ, σκέψασθ', ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρήσατε ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον
καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου δια-
253 λεχθήσομαι. ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν
ἡγοῦμαι, καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν Δωδωναῖον
ἡμῖν μαντευόμενον, τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώ-
πων, ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν· τίς γὰρ Ἑλ-
λήνων ἢ τίς βαρβάρων οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρ-
254 όντι πεπείραται; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλ-
λιστα καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων Ἑλλήνων, εἰ πρόοιντο
ἡμᾶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, τούτων αὐτῶν ἄμεινον
πράττειν τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι·
τὸ δὲ προσκροῦσαι καὶ μὴ πάνθ' ὡς ἐβουλόμεθ' ἡμῖν 312
συμβῆναι τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλ-
λον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν.
255 τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκά-
στου ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ
μὲν οὖν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύχης ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαί-
ως, ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ, νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν· ὁ δὲ τὴν
ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέ-
ραν εἶναί φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύλην τῆς ἀγαθῆς καὶ
μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι;

256 Καὶ μὴν εἴ γε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν,
Αἰσχίνη, προαιρεῖ, πρὸς τὴν σεαυτοῦ σκόπει, κἂν εὕ-
ρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος

αὐτῇ. σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς
Διὸς μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ
οὔτ' εἴ τις πενίαν προπηλακίζει, νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι,
οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται·
ἀλλ' ὑπὸ τῆς τουτουὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συ-
κοφαντίας εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζο-
μαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα
χρήσομαι.

257 Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν, Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄν-
τι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν
ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν,
ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν,
χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας
μήτε ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ
πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι, ἐπειδὴ δὲ πρὸς
τὰ κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύματα
ἑλέσθαι ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος καὶ ὑπ' ἄλλων Ἑλ- 313
λήνων πολλῶν πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς
ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γ' ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχει-
258 ρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ,
καὶ πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς παραλείπω,
φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ
δ' ὁ σεμνὸς ἀνὴρ καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους σκόπει
πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ, δι' ἣν παῖς μὲν
ὢν μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς
τῷ διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων καὶ τὰ
βάθρα σπογγίζων καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέ-
259 του τάξιν, οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων, ἀνὴρ δὲ γενό-
μενος τῇ μητρὶ τελούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες καὶ
τἄλλα συνεσκευωροῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ
κρατηρίζων καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους καὶ ἀπο-
μάττων τῷ πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ

τοῦ καθαρμοῦ κελεύων λέγειν "ἔφυγον κακὸν, εὗρον
"ἄμεινον," ἐπὶ τῷ μηδένα πώποτε τηλικοῦτ' ὀλολύξαι
σεμνυνόμενος (καὶ ἔγωγε νομίζω· μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐ-
260 τὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρ-
λαμπρον), ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους
ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαρά-
θῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων καὶ
ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορ-
χούμενος ὑῆς ἄττης ἄττης ὑῆς, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν
καὶ κιστοφόρος καὶ λικνοφόρος καὶ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν
γραδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων 314
ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν
ὡς ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονίσειε καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην;
261 ἐπειδὴ δ' εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης ὁπωσδήποτε, ἐῶ
γὰρ τοῦτό γε, ἐπειδὴ δ' οὖν ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλ-
λιστον ἐξελέξω τῶν ἔργων, γραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν
τοῖς ἀρχιδίοις. ὡς δ' ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ'
ἃ τῶν ἄλλων κατηγορεῖς αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυ-
νας μὰ Δί' οὐδὲν τῶν προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα
262 βίῳ, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικα-
λουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς, Σιμύλῳ καὶ Σωκράτει,
ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς καὶ ἐλάας συλλέγων
ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων, πλείω λαμ-
βάνων ἀπὸ τούτων τραύματα ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς
περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε· ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκή-
ρυκτος ὑμῖν πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος, ὑφ' ὧν πολλὰ
τραύματ' εἰληφὼς εἰκότως τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων
263 κινδύνων ὡς δειλοὺς σκώπτεις. ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ὧν
τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου
σου βαδιοῦμαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πο-
λιτείαν, ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι, δι'
ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς

καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν ἐφ᾽ οἷς
σαυτῷ συνῄδεις ἀδικοῦντι, ἐν οἷς δ᾽ ἠτύχησαν οἱ ἄλ-
264 λοι, θρασὺς ὢν ὑφ᾽ ἁπάντων ὤφθαι. καίτοι ὅστις χι-
λίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος πα-
θεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστιν; πολλὰ τοίνυν
ἕτερ᾽ εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείψω· οὐ γὰρ ὅσ᾽ 315
ἂν δείξαιμι προσόντ᾽ αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ᾽
οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν, ἀλλ᾽ ὅσα μηδὲν αἰσχρόν
ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί.

265 Ἐξέτασον τοίνυν παρ᾽ ἄλληλα τὰ σοὶ κἀμοὶ βεβιω-
μένα, πράως, μὴ πικρῶς, Αἰσχίνη· εἶτ᾽ ἐρώτησον του-
τουσὶ τὴν ποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ᾽ ἕκαστος αὐτῶν.
ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ᾽ ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ᾽
ἐτελούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ᾽ ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευ-
ες, ἐγὼ δ᾽ ἠκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δ᾽ ἐθεώ-
ρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ᾽ ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν
266 πεπολίτευσαι πάντα, ἐγὼ δ᾽ ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ
τἄλλα, ἀλλὰ νυνὶ τήμερον ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανω-
θῆναι δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδ᾽ ὁτιοῦν ἀδικεῖν ἀνωμο-
λόγημαι, σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει,
κινδυνεύεις δὲ εἴτε δεῖ σ᾽ ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτ᾽ ἤδη πε-
παῦσθαι μὴ μεταλαβόντα τὸ μέρος τῶν ψήφων. ἀγα-
θῇ γ᾽, οὐχ ὁρᾷς; τύχῃ συμβεβιωκὼς τῆς ἐμῆς ὡς φαύ-
λης κατηγορεῖς.

267 Φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας, ὧν
λελειτούργηκα, ὑμῖν ἀναγνῶ. παρ᾽ ἃς παρανάγνωθι
καὶ σύ μοι τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου,

ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας

καὶ

κακαγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με,

καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειτα οὗτοι

πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα καὶ πολίτην καὶ τρι-
ταγωνιστήν.

Λέγε τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

268 Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν τοιοῦτος· ἐν
δὲ τοῖς ἰδίοις εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάν-
θρωπος καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ καὶ οὐδὲν 316
ἂν εἴποιμι οὐδὲ παρασχοίμην περὶ τούτων οὐδεμίαν
μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην,
οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων
269 οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν
μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι πάντα τὸν χρόνον,
τὸν δὲ ποιήσαντα εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν
χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώ-
που. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέ-
γειν μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιή-
σω τοιοῦτον οὐδὲν, οὐδὲ προαχθήσομαι, ἀλλ' ὅπως
ποθ' ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι.
270 Βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγεὶς ἔτι μικρὰ πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις, Αἰσχί-
νη, τῶν ὑπὸ τοῦτον τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων ὅστις
ἀθῷος τῆς Φιλίππου πρότερον καὶ νῦν τῆς Ἀλεξάν-
δρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν Ἑλλήνων ἢ τῶν βαρ-
βάρων, ἔστω, συγχωρῶ σοι τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην εἴτε
δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει πάντων αἰτίαν γεγενῆ-
271 σθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ μηδὲ φω-
νὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθα-
σι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ
ἔθνη, πόσῳ δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον τὴν ἁπάν-
των, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων τύχην κοινὴν καὶ φοράν
τινα πραγμάτων χαλεπὴν καὶ οὐχ οἵαν ἔδει τούτων

272 *αἰτίαν ἡγεῖσθαι. σὺ τοίνυν ταῦτ᾽ ἀφεὶς ἐμὲ τὸν παρὰ
τουτοισὶ πεπολιτευμένον αἰτιᾷ, καὶ ταῦτ᾽ εἰδὼς ὅτι,
καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ᾽ ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας* 317
*ἅπασι, καὶ μάλιστα σοί. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ᾽ ἐμαυτὸν
αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην,*
273 *ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι· εἰ δὲ
παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις, ἀεὶ δ᾽ ἐν κοινῷ
τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ᾽
ἐδόκει τότ᾽ ἄριστ᾽ εἶναι, καὶ μάλιστα σοὶ (οὐ γὰρ ἐπ᾽
εὐνοίᾳ γ᾽ ἐμοὶ παρεχώρεις ἐλπίδων καὶ ζήλου καὶ τι-
μῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ᾽ ἐμοῦ,
ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι καὶ τῷ μηδὲν
ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον), πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς
τούτοις νῦν ἐγκαλῶν ὧν τότ᾽ οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω;*
274 *παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς ἄλλοις ἔγωγ᾽ ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις διωρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδι-
κεῖ τις ἑκών, ὀργὴν καὶ τιμωρίαν κατὰ τούτου. ἐξή-
μαρτέ τις ἄκων, συγγνώμην ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ.
οὔτ᾽ ἀδικῶν τις οὔτ᾽ ἐξαμαρτάνων, εἰς τὰ πᾶσι δο-
κοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσε μεθ᾽
ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιού-*
275 *τῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται ταῦτα πάν-
τα οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νομίμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις
αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νόμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἔθεσι
διώρικεν. Αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν
ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμότητι καὶ συκοφαντίᾳ ὥστε
καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ᾽ ἐμοῦ
κατηγορεῖ.*

276 *Καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ᾽
εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ
καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσομαι μηδ᾽ ἐξα-* 318
πατήσω, δεινὸν καὶ γόητα καὶ σοφιστὴν καὶ τὰ τοιαῦτ᾽

ὀνομάζων, ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴπῃ τὰ προσόνθ' ἑαυ-
τῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι
τοὺς ἀκούοντας σκεψομένους τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ
ταῦτα λέγων. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαν-
τες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσ-
277 εἶναι. κἀκεῖνο εὖ οἶδ' ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα—ἔστω
γάρ. καίτοι ἔγωγ' ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως
τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον κυρίους· ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς
ἀποδέξησθε καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ
λέγων ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ' οὖν ἐστι καὶ παρ' ἐμοί τις
ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς
κοινοῖς ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ καὶ οὐδαμοῦ καθ'
ὑμῶν οὐδ' ἰδίᾳ, τὴν δὲ τούτου τοὐναντίον οὐ μόνον
τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι
τοῦτον ἢ προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐ-
278 τῇ δικαίως, οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει, χρῆται. οὔ-
τε γὰρ τὴν ὀργὴν οὔτε τὴν ἔχθραν οὔτ' ἄλλο οὐδὲν
τῶν τοιούτων τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς
ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὐ-
τῷ βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι, ἀλ-
λὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει, εἰ δ' ἄρ'
ἀνάγκη, πράως καὶ μετρίως διακείμεν' ἔχειν. ἐν τίσιν
οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα
δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν
οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις· ταῦ-
τα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου. μηδενὸς δὲ ἀδι-
279 κήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου, 319
δίκην ἀξιώσαντα λαβεῖν παρ' ἐμοῦ μήθ' ὑπὲρ τῆς πό-
λεως μήθ' ὑπὲρ αὑτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγο-
ρίαν ἥκειν συνεσκευασμένον, καὶ τοσουτουσὶ λόγους
ἀνηλωκέναι ἰδίας ἔχθρας καὶ φθόνου καὶ μικροψυχίας
ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς

ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα νῦν ἐπὶ τόνδ' ἥκειν καὶ
280 πᾶσαν ἔχει κακίαν. καί μοι δοκεῖς ἐκ τούτων, Αἰσχί-
νη, λόγων ἐπίδειξίν τινα καὶ φωνασκίας βουλόμενος
ποιήσασθαι τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδι-
κήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος
τοῦ ῥήτορος, Αἰσχίνη, τίμιον, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς,
ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς καὶ τὸ τοὺς
281 αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν οὕσπερ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ
οὕτως ἔχων τὴν ψυχήν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ· ὁ
δ' ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τού-
τους θεραπεύων οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς,
οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκί-
αν. ἀλλ', ὁρᾷς; ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ συμφέρονθ' εἱλόμην
τουτοισί, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι.
282 ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην
πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς Φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν
ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι, καὶ
ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθε χρόνον ταύ-
την τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασιν. καίτοι τίς ὁ τὴν πό-
λιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆ-
ρυξ καταρᾶται δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον
ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος ἢ εἰ μὴ
283 ταὐτὰ φρονεῖ καὶ λέγει; σὺ τοίνυν οὗτος εὑρέθης. εἶ- 320
τα σὺ φθέγγει καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα
τολμᾷς; πότερ' οὐχ ἡγεῖ γιγνώσκειν αὐτοὺς ὅστις εἶ;
ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν ὥστ' οὐ
μεμνῆσθαι τοὺς λόγους οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ πολέμῳ,
καταρώμενος καὶ διομνύμενος μηδὲν εἶναι σοὶ καὶ Φι-
λίππῳ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν
284 τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἔχθρας, οὐκ οὖσαν ἀληθῆ. ὡς δ' ἀπηγ-
γέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας εὐθέ-
ως ὡμολόγεις καὶ προσεποιοῦ φιλίαν, καὶ ξενίαν εἶναι

σοι πρὸς αὐτόν, τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα· ἐκ ποίας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως Αἰσχίνῃ τῷ Γλαυκοθέας τῆς τυμπανιστρίας ξένος ἢ φίλος ἢ γνώριμος ἦν Φίλιππος; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ, ἀλλ' ἐμισθώθης ἐπὶ τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς αὐτὸς εἰλημμένος προδότης καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονὼς ἐμοὶ λοιδορεῖ καὶ ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον αἰτίους εὑρήσεις.

285 Πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα ἡ πόλις, Αἰσχίνη, καὶ
προείλετο καὶ κατώρθωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνη-
σεν. σημεῖον δέ· χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ'
ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα οὐ σὲ
ἐχειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐ-
δὲ Δημάδην, ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην, οὐδ' Ἡγή-
μονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ. καὶ παρελ-
θόντος σοῦ καὶ Πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς, ὦ 321
Ζεῦ καὶ θεοί, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταὐτὰ ἃ καὶ σὺ
νυνί, καὶ λοιδορουμένων, ἔτ' ἄμεινον ἐχειροτόνησεν
286 ἐμέ. τὸ δ' αἴτιον οὐκ ἀγνοεῖς μέν, ὅμως δὲ φράσω σοι
κἀγώ. ἀμφότερ' ᾔδεσαν οὗτοι, τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ
προθυμίαν, μεθ' ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν
ὑμετέραν ἀδικίαν· ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμά-
των ἠρνεῖσθε διομνύμενοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πό-
λις ὡμολογήσατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμα-
σιν ὧν ἐφρόνουν λαβόντας ἄδειαν ἐχθροὺς μὲν πάλαι,
287 φανεροὺς δὲ τόθ' ἡγήσαντο αὑτοῖς γεγενῆσθαι· εἶτα
καὶ προσήκειν ὑπολαμβάνοντες τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ τοῖς
τετελευτηκόσι καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα
μήθ' ὁμωρόφιον μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι
τοῖς πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις, μηδ' ἐκεῖ μὲν κω-
μάζειν καὶ παιανίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν Ἑλλήνων συμφο-

ραῖς μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόν-
τα τιμᾶσθαι, μηδὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινόμενον
τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο
δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοὶ, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ.
288 διὰ ταῦτ' ἔμ' ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς. καὶ οὐχ ὁ
μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες
καὶ ἀδελφοὶ οἱ ὑπὸ τοῦ δήμου τόθ' αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς
ταφὰς ἄλλως πως, ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδει-
πνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ
τἄλλ' εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί. εἰ-
κότως· γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ μᾶλλον οἰκεῖος
ἦν ἐμοῦ, κοινῇ δὲ πᾶσιν οὐδεὶς ἐγγυτέρω· ᾧ γὰρ ἐκεί-
νους σωθῆναι καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗ- 322
τος καὶ παθόντων ἃ μήποτ' ὤφελον τῆς ὑπὲρ ἁπάντων
λύπης πλεῖστον μετεῖχεν.
289 *Λέγε δ' αὐτῷ τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προ-
είλετο ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι, ἵν' εἰδῇς, Αἰσχίνη,
καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην
ὄντα καὶ μιαρόν. Λέγε.*

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

*Οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο
ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ λήματος οὐκ ἐσάωσαν
ψυχὰς, ἀλλ' Ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ,
οὕνεκεν Ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες
δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
σώματ', ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις·
μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεοῦ καὶ πάντα κατορθοῦν,
ἐν βιοτῇ μοῖραν δ' οὔ τι φυγεῖν ἔπορεν.*

290 *Ἀκούεις, Αἰσχίνη,* καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ μηδὲν ἁμαρτεῖν
ἐστι θεοῦ καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν

τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν,
ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν, ὦ κατάρατ᾽, ἐμοὶ περὶ τούτων
λοιδορεῖ, καὶ λέγεις ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν
εἰς κεφαλήν;

291 Πολλὰ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλα κατ-
ηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, μάλιστ᾽ ἐθαύ-
μασα πάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει
μνησθεὶς οὐχ ὡς ἂν εὔνους καὶ δίκαιος πολίτης ἔσχε
τὴν γνώμην, οὐδ᾽ ἐδάκρυσεν, οὐδ᾽ ἔπαθε τοιοῦτον οὐ-
δὲν τῇ ψυχῇ, ἀλλ᾽ ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς καὶ 323
λαρυγγίζων ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖ-
γμα δ᾽ ἐξέφερε καθ᾽ ἑαυτοῦ ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνια-
292 ροῖς οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νό-
μων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ
οὗτος νυνὶ, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ᾽ ἔχειν δεῖ, ταὐ-
τὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ
τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει
τετάχθαι· ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερὸς, ἐμὲ πάντων
αἴτιον καὶ δι᾽ ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν
πόλιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας οὐδὲ προαιρέσεως
293 ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς Ἕλλησι βοηθεῖν, ἐπεὶ ἔμοιγ᾽ εἰ
τοῦτο δοθείη παρ᾽ ὑμῶν, δι᾽ ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ
κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δο-
θείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ᾽
οὔτ᾽ ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι (ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς),
οὔτ᾽ ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ᾽ ὅτι συγχωρήσαιτε· οὗτός τ᾽ εἰ
δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας τὰ μέ-
γιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν.

294 Ἀλλὰ τί ταῦτ᾽ ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα
κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ
φιλιππισμὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ
ἂν εἴποι; καίτοι νὴ τὸν Ἡρακλέα καὶ πάντας θεοὺς,

*εἴ γ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι
καὶ δι᾽ ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς
ἀληθῶς εἰσὶν οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γε-
γενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες,
τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ᾽ ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροιτ᾽* 324
295 *ἄν, οὐ τοὺς ἐμοί· οἵ, ὅτ᾽ ἦν ἀσθενῆ τὰ Φιλίππου πρά-
γματα καὶ κομιδῇ μικρά, πολλάκις προλεγόντων ἡμῶν
καὶ παρακαλούντων καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς
ἰδίας ἕνεκ᾽ αἰσχροκερδίας τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐ-
εντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἕκαστοι πολίτας ἐξαπατῶντες
καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν, Θετταλοὺς
Δάοχος, Κινέας, Θρασυδαῖος, Ἀρκάδας Κερκιδᾶς, Ἱε-
ρώνυμος, Εὐκαμπίδας, Ἀργείους Μύρτις, Τελέδαμος,
Μνασέας, Ἠλείους Εὐξίθεος, Κλεότιμος, Ἀρίσταιχμος,
Μεσσηνίους οἱ Φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες Νέ-
ων καὶ Θρασύλοχος, Σικυωνίους Ἀρίστρατος, Ἐπιχά-
ρης, Κορινθίους Δείναρχος, Δημάρατος, Μεγαρέας
Πτοιόδωρος, Ἕλιξος, Περίλαος, Θηβαίους Τιμόλας,
Θεογείτων, Ἀνεμοίτας, Εὐβοέας Ἵππαρχος, Κλείταρ-*
296 *χος, Σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ
τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσίν, ἄνδρες
Ἀθην ιοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὑτῶν πα-
τ ισιν ὧνπερ οὗτοι παρ᾽ ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ καὶ κό-
λακες καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν
ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες πρό-
τερον μὲν Φιλίππῳ, νῦν δὲ Ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ με-
τροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν δ᾽
ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὑτῶν, ἃ
τοῖς προτέροις Ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κα-
νόνες, ἀνατετροφότες.*
297 *Ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου
συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,* 325

προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων καὶ ἐγὼ παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς Ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων, ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότε-
298 ρον μὲν ὑπὸ Φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔτε καιρὸς οὔτε φιλανθρωπία λόγων οὔτ' ἐπαγγελιῶν μέγεθος οὔτ' ἐλπὶς οὔτε φόβος οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν οὐδὲ προηγάγετο ὧν ἔκρινα δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι οὐδὲν προδοῦναι, οὐδ', ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισί, ὁμοίως ὑμῖν ὥσπερανεὶ τρυτάνη ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς καὶ δικαίας καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς, καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως πεπολίτευμαι.
299 διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον, ὃν σύ μου διέσυρες, καὶ τὴν ταφρείαν ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω, πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν οὐδὲ πλίνθοις ἐγὼ, οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ· ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλῃ δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα καὶ πόλεις καὶ τόπους καὶ λιμένας καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ
300 πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνουμένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατὸν, καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον τοῦ Πειραιῶς οὐδὲ τοῦ ἄστεως. οὐδέ 326
γ' ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς Φιλίππου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς, ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες

αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δέ.

301 Τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν, τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν Εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν Βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς Πελοπόννησον τόπων τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπίαν, ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ Πειραιῶς κομισθήσεται,

302 προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν σῶσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐκπέμποντα βοηθείας καὶ λέγοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν Προκόννησον, τὴν Χερρόνησον, τὴν Τένεδον, τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξει πρᾶξαι, τὸ Βυζάντιον, τὴν Ἄβυδον, τὴν Εὔβοιαν; καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν, ὧν δ' ἐνέλειπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς

303 ἐμοῖς πολιτεύμασιν, ἃ καὶ βεβουλευμένα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρθῶς εὑρήσει καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντα οὐδ' ἀγνοηθέντα οὐδὲ προεθέντα ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσα εἰς ἑνὸς ἀνδρὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος ἢ τύχης ἰσχὺς ἢ στρατηγῶν φαυλότης ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑμῶν κακία ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμαίνετο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψαν, τί 327

304 Δημοσθένης ἀδικεῖ; εἰ δ' οἷος ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον Θετταλία καὶ ἕνα ἄνδρα Ἀρκαδία ταὐτὰ φρονοῦντα ἔσχεν ἐμοί, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω Πυλῶν Ἑλλήνων οὔτε τῶν εἴσω τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐκέχρητ' ἄν, ἀλλὰ πάν-

τες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς ἐν εὐδαιμονίᾳ τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτὶ καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

ἈΡΙΘΜΟΣ ΒΟΗΘΕΙΩΝ.

306 Ταῦτα καὶ τοιαῦτα πράττειν, Αἰσχίνη, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ, ὧν κατορθουμένων μὲν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι, καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν τὴν οὕτω
307 τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις, τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν, οὐδὲ τὸν μὲν πράγματ' ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν καὶ μένειν ἐπὶ τούτων προελόμενον βασκαίνειν, ἂν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν, οὐδέ γ' ἡσυχίαν
308 ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὃ σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι 328
γάρ, ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἀποστὰς ὅταν αὐτῷ δόξῃ τῆς πολιτείας (πολλάκις δὲ δοκεῖ) φυλάττει πηνίκ' ἔσεσθε μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγονε (πολλὰ δὲ τἀνθρώπινα)·
309 εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυ-

χίας ὥσπερ πνεῦμ' ἐφάνη, καὶ πεφωνασκηκὼς καὶ συνειλοχὼς ῥήματα καὶ λόγους συνείρει τούτους σαφῶς καὶ ἀπνευστὶ, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας οὐδ' ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενὸς, συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολι-
309 τῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας, Αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα προῃρημένης, τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελίμους εἶναι, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημάτων, ἐμπορίου κατασκευὴν, νόμων συμφερόντων θέ-
310 σεις, τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις, καὶ ἔδωκεν ὁ παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε κἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονὼς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποστοσοῦν, οὔκουν ἐπί γ' οἷς ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέ-
311 γονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια ἢ κτῆσις εὐνοίας ἢ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία, τίς διακονία δι' ἣν ἡ πόλις ἐντι- 329
μοτέρα; τί τῶν οἰκείων ἢ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν, οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων; οὐδε-
312 μία. ἀλλ', ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία· ποῦ; πότε; ὅστις, ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ' ὅτε ἅπαντες, ὅσοι πώποτ' ἐφθέγξαντ' ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον Ἀριστόνικος τὸ συνειλεγμένον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν ἀργύριον, οὐδὲ τότε οὔτε παρῆλθες οὔτ' ἐπέδωκας οὐδὲν, οὐκ ἀπορῶν, πῶς γάρ; ὅς γε κεκληρονόμηκας μὲν τῶν Φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ χρημάτων πλειόνων ἢ πεντεταλάν-

των, διτάλαντον δ' εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν
ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν ἐφ' οἷς ἐλυμήνω τὸν τριη-
313 ραρχικὸν νόμον. ἀλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων
τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα.
ἀλλ' ὅτι γ' οὐχὶ δι' ἔνδειαν οὐκ ἐπέδωκας, ἐκ τούτων
δῆλον, ἀλλὰ φυλάττων τὸ μηδὲν ἐναντίον γενέσθαι
παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅπαντα πολιτεύει. ἐν τίσιν οὖν
σὺ νεανίας καὶ πηνίκα λαμπρός; ἡνίκ' ἂν κατὰ τουτω-
νὶ δέῃ, ἐν τούτοις λαμπροφωνότατος, μνημονικώτατος,
ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικὸς Θεοκρίνης.

314 Εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀγαθῶν ἀνδρῶν
μέμνησαι. καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τοὺς τετελευτηκότας εὔ-
νοιαν ὑπάρχουσαν προλαβόντα παρ' ὑμῶν πρὸς ἐκεί- 330
νους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμὲ τὸν νῦν ζῶντα
315 μεθ' ὑμῶν. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάντων ὅτι τοῖς μὲν
ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος,
τοὺς τεθνεῶτας δὲ οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ;
οὕτως οὖν ἐχόντων τούτων τῇ φύσει, πρὸς τοὺς πρὸ
ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνωμαι καὶ θεωρῶμαι; μηδαμῶς·
οὔτε γὰρ δίκαιον οὔτ' ἴσον, Αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σὲ καὶ
ἄλλον εἴ τινα βούλει τῶν ταὐτά σοι προῃρημένων καὶ
316 ζώντων. κἀκεῖνο σκόπει. πότερον κάλλιον καὶ ἄμει-
νον τῇ πόλει διὰ τὰς τῶν πρότερον εὐεργεσίας, οὔσας
ὑπερμεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ
τὸν παρόντα βίον γιγνομένας εἰς ἀχαριστίαν καὶ προ-
πηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν, ὅσοι τι μετ' εὐνοίας πράτ-
τουσι, τῆς παρὰ τούτων τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας μετ-
317 εἶναι; καὶ μὴν εἰ καὶ τοῦτ' ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἡ μὲν
ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρεσις, ἄν τις ὀρθῶς σκοπῇ, ταῖς
τῶν τότ' ἐπαινουμένων ἀνδρῶν ὁμοία καὶ ταὐτὰ βου-
λομένη φανήσεται, ἡ δὲ σὴ ταῖς τῶν τοὺς τοιούτους

τότε συκοφαντούντων· δῆλον γὰρ ὅτι καὶ κατ' ἐκεί-
νους ἦσάν τινες, οἳ διέσυρον μὲν τοὺς ὄντας τότε, τοὺς
δὲ πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βάσκανον πρᾶ-
318 γμα καὶ ταὐτὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς οὐδὲν
ὅμοιός εἰμι ἐκείνοις ἐγώ; σὺ δ' ὅμοιος, Αἰσχίνη; ὁ δ'
ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ
μὲν γὰρ οὐδένα φημί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας, ὦ χρη-
στὲ, ἵνα μηδὲν ἄλλ' εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε καὶ τοὺς
καθ' αὑτὸν, ὥσπερ τἄλλα πάντα, τοὺς ποιητὰς, τοὺς 331
319 χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ Φιλάμμων οὐχ ὅτι Γλαύκου
τοῦ Καρυστίου καί τινων ἑτέρων πρότερον γεγενημέ-
νων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνωτος ἐκ τῆς
Ὀλυμπίας ἀπῄει, ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελθόντων πρὸς αὐ-
τὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο καὶ νικῶν ἀνηγορεύ-
ετο. καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυτὸν,
πρὸς ὅντινα βούλει τῶν ἁπάντων· οὐδένα ἐξίσταμαι.
320 ὧν, ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι παρῆν, ἐφα-
μίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶσι κειμέ-
νης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην, καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ
ψηφίσμασι καὶ νόμοις καὶ πρεσβείαις ἅπαντα διῳκεῖτο,
ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι
τι δέοι· ἐπειδὴ δὲ ἃ μήποτ' ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκέτι
συμβούλων, ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούν-
των καὶ τῶν κατὰ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων
καὶ τῶν κολακεύειν ἕτερον βουλομένων ἐξέτασις ἦν,
τηνικαῦτα σὺ καὶ τούτων ἕκαστος ἐν τάξει καὶ μέγας
καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος, ἐγὼ δ' ἀσθενὴς, ὁμολογῶ,
321 ἀλλ' εὔνους μᾶλλον ὑμῶν τουτοισί. δύο δ', ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ (οὕτω
γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι ἀνεπιφθονώτατον εἰ-
πεῖν), ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν τοῦ γενναίου καὶ τοῦ
πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν, ἐν παντὶ

*δὲ καιρῷ καὶ πράξει τὴν εὔνοιαν· τούτου γὰρ ἡ φύσις
κυρία, τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν ἕτερα. ταύτην τοί-*
322 *νυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ.
οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ Ἀμφικτυονικὰς δίκας ἐπαγόν-
των, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς* 332
*καταράτους τούτους ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων,
οὐδαμῶς ἐγὼ προδέδωκα τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ
ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολι-
τείας εἱλόμην, τὰς τιμάς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐδοξίας
τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔξειν, μετὰ*
323 *τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασι φαι-
δρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι,
τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις
οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως
ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω καὶ στένων καὶ κύπτων εἰς
τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν
διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες, ὅταν
τοῦτο ποιῶσιν, ἔξω δὲ βλέπουσι, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάν-
των τῶν Ἑλλήνων ηὐτύχησεν ἕτερος, ταῦτ' ἐπαινοῦσι
καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μενεῖ φασὶ δεῖν τηρεῖν.*

324 *Μὴ δῆτ', ὦ πάντες θεοί, μηδεὶς ταῦθ' ὑμῶν ἐπι-
νεύσειεν, ἀλλὰ μάλιστα μὲν καὶ τούτοις βελτίω τινὰ
νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε, εἰ δ' ἄρ' ἔχουσιν ἀνιάτως,
τούτους μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις
ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε, ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς τὴν
ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε
καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.*

XIX. 333

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ Ἀθηναῖος, υἱὸς Ἀτρομήτου καὶ Γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων, ὥς φησι Δημοσθένης· τὸν μὲν γὰρ γράμματα διδάσκοντα, τὴν δὲ καθαίρουσαν καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας τελοῦσάν φησι διαζῆν. παραδέδοται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Αἰσχίνης τραγῳδιῶν τε ὑποκριτὴς γενόμενος καὶ γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥτις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία. ὕστερον μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς Φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦντες γὰρ Ἀθηναῖοι Φιλίππῳ περὶ Ἀμφιπόλεως, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες δὲ οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἐπείσθησαν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι πρὸς Φίλιππον. πέμπουσι δὴ πρέσβεις δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἐν οἷς Αἰσχίνης τε καὶ Δημοσθένης ἦσαν. δεξαμένου δὲ Φιλίππου τὰς διαλύσεις, πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύτερον, ὅπως οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὴ ταῦτα τὰ πράγματα κατηγορεῖ ὁ Δημοσθένης Αἰσχίνου τρία, ὅτι Φιλοκράτους αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην γράφοντος συνεῖπεν αὐτῷ· ὅτι τοὺς χρόνους κατανήλωσε, παρ᾽ ὃ συνέβη τὰ ἐν Θρᾴκῃ διαφθαρῆναι· ὅτι ψευδῆ πρὸς Ἀθηναίους ἀπήγγειλε, παρ᾽ ὃ συνέβη Φωκέας ἀπολέσθαι· εἶπε γὰρ, φησὶν, ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος, καὶ ὑμεῖς τούτῳ πιστεύσαντες οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀνδράσι. 334
φησὶ δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ μισθῷ καὶ δώροις τὸν Αἰσχίνην κεκακουργηκέναι. ἡ στάσις περὶ οὐσίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς ἔχθρας λέγεται διὰ Τίμαρχον τὸν φίλον Δημοσθένους, ὃν ἠτίμωσεν Αἰσχίνης κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρὸς Πιττάλακον τὸν ὀρνιθίαν, φησὶν, εἰσῄει εὔμορφος ὢν, ἐπὶ τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον καὶ διαφθείροντα.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Πόλεμος συνειστήκει Φιλίππῳ καὶ Ἀθηναίοις μακρὸς, ἐξ οὗπερ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας ἔλαβε παρ᾽

Ὀλυνθίων Ἀμφίπολιν, οὖσαν κτῆμα τῆς πόλεως· καὶ ἦν
ὑπ' Ὀλυνθίοις καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι.
συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος Φωκεῦσι πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θη-
βαίους, τοῦτο μὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Πυθοῖ πρὸς Θετταλοὺς,
τοῦτο δὲ ὑπὲρ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας πρὸς τοὺς Θηβαί-
ους· εὔδηλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι τῶν μὲν παρείλοντο τὰς
δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς, Θετταλοὺς δὲ παρωσάμενοι
τὴν Ἀμφικτυονίαν ἅτε ἐν μέσῃ Φωκίδι τῶν ἐν Δελφοῖς ἱερῶν
ἱδρυμένων. ἐπειδὴ δὲ πολυν χρόνον ἐπολέμησαν πρὸς ἑαυ-
τοὺς Ἀθηναῖοι καὶ Φίλιππος, τῷ χρόνῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτε-
ροι ποιεῖν ἐβούλοντο, ἀλλ' ὁπότερος ταῦτα προβάλλοιτο, αἰ-
σχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀριστόδημος δὲ καὶ Νεοπτόλεμος 335
ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον· οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχ-
νην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ
πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν Μακεδονίαν
ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην, καὶ οὕτω φιλοφρόνως αὐ-
τοὺς ἐδέξατο Φίλιππος ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι καὶ
ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρεῖχεν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόν-
των πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν Φωκέων καὶ Θετταλῶν καὶ
Θηβαίων ἐβουλήθη τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύ-
της τῆς προφάσεως δραξάμενος Φίλιππος, ἀπολύων Ἀριστό-
δημον καὶ Νεοπτόλεμον, ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι φίλος εἰμὶ Ἀθη-
ναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι. Φρύνων τις
Ἀθηναῖος ἀπιὼν Ὀλυμπίασιν ἀγωνισόμενος ἢ θεασόμενος,
ἐκρατήθη ὑπό τινων στρατιωτῶν τοῦ Φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ
καὶ ἀφῃρέθη πάντα τὰ αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας παρε-
κάλει τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευ-
τὴν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς Φίλιππον λάβῃ ἅπερ ἀφῃρέθη·
καὶ πεισθέντες Ἀθηναῖοι ἐχειροτόνησαν αὐτὸν καὶ Κτησι-
φῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς Μακεδονίαν φιλοφρόνως αὐ-
τοὺς ἐδέξατο ὁ Φίλιππος, ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν
στρατιωτῶν πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα
ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι ὅτι ἠγνόουν οἱ στρατιῶται ὅτι
ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως ἔλεγεν ὡς φίλος
εἰμὶ Ἀθηναίοις. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν τὰ αὐτὰ τοῖς
ἄλλοις ἀπήγγειλαν. ταῦτα ἀκούσαντες Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο
μαθεῖν εἰ μετ' ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται Φίλιππος.

καὶ δὴ χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ' οὗτοι Κτησιφῶν, 336
Ἀριστόδημος, Ἰατροκλῆς, Κίμων, Ναυσικλῆς, Δερκύλος, Φρύνων, Φιλοκράτης, Αἰσχίνης, Δημοσθένης. πέμπουσι δὲ τούτους εἰς Μακεδονίαν, ἵνα μάθωσιν εἰ μετ' ἀληθείας βούλεται εἰρήνην ἄγειν ὁ Φίλιππος· καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐνέγκαι παρ' αὐτοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους. ἀπελθόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων, ὧν ἦν καὶ Δημοσθένης, ἤγαγον ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τρεῖς πρέσβεις, Ἀντίπατρον, Παρμενίωνα καὶ Εὐρύλοχον, ὀφείλοντας λαβεῖν τοὺς ὅρκους. συναγομένων δὲ τῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῷ παρασχεῖν τοὺς ὅρκους χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν φύσιν τοῦ Φιλίππου ὁ Δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομένου καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ταχέως δοῦναι τοὺς ὅρκους, καὶ μὴ παρόντος Κερσοβλέπτου· ἔλεγε γὰρ ὅτι εἰς τὴν Θρᾴκην ἀπερχομένων ἡμῶν παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ Κερσοβλέπτης. ἰστέον δὲ ὅτι Δημοσθένης ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ διὰ τοιαύτην πρόφασιν· ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώτην πρεσβείαν, εὗρεν ἐν Μακεδονίᾳ τινὰς τῶν Ἀθηναίων αἰχμαλώτους, καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς, οὐκ ἐδύνατο δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν προσχήματι πρεσβευτοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν πλῷ διὰ τὸ αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν· καὶ ὅπου ἂν ὄντα πύθωνται Φίλιππον, δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν καὶ ἐκεῖσε τοὺς ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ μὴ πεισθέντες πεζῇ ἀπῆλθον, καὶ εἰς Μακεδονίαν ἀπελθόντες ἐκάθισαν ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ 337
πολλὰ τῶν Ἀθηναίων χωρία καταστρέψας ὑπέστρεφε Φίλιππος, ἐν οἷς καὶ Κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν οὐκ εὐθὺς παρέσχεν αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ' εἵλκυσεν αὐτοὺς, ἕως ηὐτρέπισε τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν, καίτοι πρεσβευσαμένων πρὸς αὐτὸν Φωκέων περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Φωκέας, ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδοχείῳ παρέσχε λέγων οὕτω "σπένδομαι Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς Ἁλέων καὶ Φωκέων." ἔλεγε γὰρ ὅτι οἱ Ἁλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φίλων μου, τῶν Φαρσαλίων· Φωκεῦσι δὲ οὐ σπένδομαι, ἐπειδήπερ ἠσέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ Δημοσθένης ἐστασίαζε, λέγων ὅτι οὐκ ἀρέσκει

μοι τὰ ὑπὸ Φιλίππου δεδογμένα. ὁ δὲ Αἰσχίνης ἔλεγεν ὅτι ταῦτα εἶπε Φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ· ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι "πλὴν Ἀλέων καὶ Φωκέων εἶπον, ἵνα μὴ μαθόντες Θη-"βαῖοι παραφυλάξωνται· αὐτοὺς γὰρ εἰσερχόμενος ἀπολέσω, "τούτους δὲ σώσω." οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πεισθέντες Αἰσχίνῃ ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσβείαν, βουλόμενοι μαθεῖν εἰ φυλάττει Φίλιππος τὰ ὑπ' Αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο Δημοσθένης μήτε πρεσβεῦσαι μήτε κοινωνεῖν, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβηθεὶς ὁ Αἰσχίνης, μήποτε μένων ὁ Δημοσθένης πέμψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς Φωκεῦσι βοήθειαν, προσεποιήσατο, ὡς λέγει Δημοσθένης, ἀρρωστεῖν. καὶ τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Εὔνομος ἦλθεν ἔχων ἰατρὸν καὶ ὀμνύων ὅτι ἀρρωστεῖ Αἰσχίνης. καὶ αὐτὸν τὸν Εὔνομον ἀντὶ 338
τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων, ὡς κατέλαβον Εὔβοιαν, ἤκουσαν ὅτι Φωκέας κατεστρέψατο ὁ Φίλιππος, καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικὴν Αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλθε πρὸς Φίλιππον, ὡς λέγει Δημοσθένης.

Ἰστέον δὲ ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέσχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς ὥστε τὸν Δημοσθένην γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον· ἔθος γὰρ ἦν τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους εἰς δημόσιον ἄριστον καλεῖσθαι. ἀποροῦσι δὲ τινὲς ὅτι, εἰ ἠπίστατο Δημοσθένης ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον; καὶ λέγομεν ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν. τῶν δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας μόνος ὁ Δημοσθένης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ Αἰσχίνου παρέχειν, ἐπέστη Τίμαρχος καὶ Δημοσθένης κατηγορήσοντες τούτου. καὶ ᾔτησεν Αἰσχίνης ἀνάκρισιν γενέσθαι, καὶ γενομένης ἀνακρίσεως ἔδειξε Τίμαρχον ἡταιρηκότα, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν· νόμος γὰρ ἦν τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κατηγορήσων ὁ Δημοσθένης. καὶ λέγουσί τινες, πῶς ἐνταῦθα μέμνηται τῆς τρίτης πρεσβείας; λέγομεν δ' ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς εἰσῆλθεν ἔχων τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσβείας, μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Φωκέων ἀπώλειαν, ἐσκευαγώγουν

ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ ἦσαν· καὶ μετὰ τρία 339
ἔτη εἰσῆλθεν ὁ Δημοσθένης κατηγορήσων Αἰσχίνου, καὶ κρίνει αὐτὸν διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν Φωκέων καὶ διὰ δωροδοκίαν. ἰστέον δὲ ὅτι προηγούμενόν ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασιν. πρὸς σύστασιν τούτου δεύτερον ἐνέκυψε ζήτημα, ὅτι ἐπὶ χρήμασιν Αἰσχίνῃ τοῦτο τετόλμηται, ὡς σύστασιν γίνεσθαι τοῦ προτέρου ἐγκλήματος τοῦ κατὰ Φωκέας. τεκμήριά ἐστι τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι καὶ κατεσκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ προαναιρεῖ τὸ χρῶμα Αἰσχίνου, καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν καὶ συγγνώμην. καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων εἴληφε, τὰ δὲ ἐκ τῶν πεπραγμένων. συνεῖπε γὰρ Φιλοκράτει ἄνευ Φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλαβεν ὅρκους παρὰ Θετταλῶν συμμαχούντων Φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ Φωκέας, εἴπερ δεδωκότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε Φιλίππῳ χρόνον παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν· διέτριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐξεπίτηδες ἀναλίσκων, ἵνα μὴ περιπλεύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς Πύλας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπίτηδες διτταῖς ἐλπίσι, μιᾷ μὲν ὅτι Θηβαῖοι ἀπολοῦνται, ἑτέρᾳ δὲ ὅτι Φωκεῖς σωθήσονται, ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι βουλεύσασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ Φωκέων· εἶπε γὰρ δεῖν Φιλίππῳ πιστεύειν· σώσειν γὰρ αὐτοὺς τῇ πόλει ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου ταῦτα τεκμήρια. τοῦ δὲ δευτέρου τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν ᾧ δείκνυται ὅτι χρήματα εἴληφεν Αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια· ὧν ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν
πεπραγμένων. οὐ μισεῖ Φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ' 340
αὐτοῦ, ὥς φησι. συνεῖπε Φιλίππῳ γενέσθαι Ἀμφικτύονα, πρεσβευσαμένων περὶ αὐτοῦ τῶν Ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ Φιλοκράτει χρήματα εἰληφότι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν, ἡνίκα Ὑπερείδης εἰσήγγειλε Φιλοκράτην, παρὼν οὐκ ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν Φωκίδα πρὸς Φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν ἀρρωστεῖν προσεποιήσατο. ἁλόντων Φωκέων μετὰ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτόνητος πορεύεται, ὅτε καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου. ἔστι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότατον, καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία καὶ ἡ ὑπόσχεσις Αἰσχίνου ἡ περὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων.

Ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου στοχαστική· οὐ γὰρ συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις Αἰσχίνης, ἀλλ' ἀρνεῖται παντάπασι. τὸ δὲ εἶδος οἱ μὲν ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης, οἱ δὲ συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ Φωκέας καὶ Θρᾴκην. Μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον· δι' ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαρρηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα ἐκ διαβολῆς τοῦ τε ἀντιδίκου καὶ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ, οἷον τοῦ Εὐβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτόν· ἀεὶ γὰρ ὁ Εὔβουλος ἐπολέμει τῷ Δημοσθένει ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς κατὰ Ἀρίσταρχον, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου.

Ὅση μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑορακότας ἄρτι τοὺς ὅτ' ἐκληροῦσθε ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δεήσομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν μήτ' ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον ὃν εἰσελήλυθεν ὑμῶν ἕκαστος ὀμωμοκώς, ἐνθυμουμένους ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως, αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύηθ' οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε. 341
2 τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους, τουτονὶ δ' Αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτου· πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δ' ἀπειλεῖ περιιών, δεινότατον πάντων ἔθος εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν· εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν κοινῶν καὶ διοικήσας τῷ καθ' ἑαυτὸν φόβῳ καὶ μὴ τῷ δικαίῳ

κατασκευάσει μηδένα εἶναι κατήγορον αὐτοῦ, παντά- 342
πασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γενήσεσθε.
3 Τὸ μὲν οὖν ἐξελέγξειν πολλὰ καὶ δεινὰ πεποιηκότα
τουτονὶ καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας ἄξιον θαρρῶ
καὶ πάνυ πιστεύω· ὃ δὲ καίπερ ὑπειληφὼς ταῦτα φο-
βοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι
μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ παρ' ὑμῖν ἀγῶνες οὐχ ἧττον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν καιρῶν ἢ τῶν πραγμάτων εἶ-
ναι, καὶ τὸ χρόνον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πο-
λὺν δέδοικα, μή τινα λήθην ἢ συνήθειαν τῶν ἀδικη-
4 μάτων ὑμῖν ἐμπεποιήκῃ. ὡς δή μοι δοκεῖτ' ἂν ὅμως ἐκ
τούτων καὶ γνῶναι τὰ δίκαια καὶ δικάσαι νυνὶ, τοῦθ'
ὑμῖν λέξω· εἰ σκέψαισθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες
δικασταὶ, καὶ λογίσαισθε τίνων προσήκει τῇ πόλει λό-
γον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν
ἀπήγγειλε, δεύτερον δὲ ὧν ἔπεισε, τρίτον δὲ ὧν προσ-
ετάξατε αὐτῷ, μετὰ ταῦτα τῶν χρόνων, ἐφ' ἅπασι
δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκήτως ἢ μὴ πάντα ταῦτα πέ-
5 πρακται. τί δήποτε τούτων; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγε-
λιῶν τὸ βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν
ἐστίν· ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε, ἂν
δὲ μὴ τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέ-
ρας ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων· ὡς γὰρ εἰ-
δότων περὶ ὧν ἐπέμφθησαν ἀκούετε· οὐδὲν οὖν ἐξε-
λέγχεσθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον οὐδ'
6 ἀσύμφορον ὑμῖν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν περὶ ὧν γε
προσετάξατ' εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι καὶ διαρρήδην ἐψηφίσα-
σθε ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν· τῶν δὲ δὴ
χρόνων διὰ τί; ὅτι πολλάκις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συμ- 343
βαίνει πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βρα-
χεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι, ὃν ἐάν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς
ἐναντίοις καὶ προδῷ, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ποιῇ πάλιν οἷός

7 τ᾽ ἔσται σῶσαι. ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ προῖκα ἢ μή, τὸ
μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν, ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται,
πάντες οἶδ᾽ ὅτι φήσαιτ᾽ ἂν εἶναι δεινὸν καὶ πολλῆς ὀρ-
γῆς ἄξιον· ὁ μέντοι τὸν νόμον τιθεὶς οὐ διώρισε τοῦτο,
ἀλλ᾽ ἁπλῶς εἶπε μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν, ἡγούμε-
νος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ διαφθαρέν-
τα ὑπὸ χρημάτων οὐδὲ κριτὴν ἔτι τῶν συμφερόντων
8 ἀσφαλῆ μενεῖν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγξω καὶ
δείξω σαφῶς Αἰσχίνην τουτονὶ καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγ-
γελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀ-
ληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων ὑμῖν
συμβεβουλευκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ἐν τῇ
πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους ἐν
οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται
τῇ πόλει, καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰλη-
φότα μετὰ Φιλοκράτους, καταψηφίσασθε αὐτοῦ καὶ
δίκην ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων λάβετε· ἂν δὲ μὴ δείξω
ταῦτα ἢ μὴ πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τοῦτον
δὲ ἄφετε.

9 Πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τού-
τοις ἕτερα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ᾽ ὅστις ἂν
οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτόν, βούλομαι πρὸ πάντων
ὧν μέλλω λέγειν μνημονεύοντας ὑμῶν οἶδ᾽ ὅτι τοὺς
πολλοὺς ὑπομνῆσαι, εἰς τίνα τάξιν ἑαυτὸν ἔταξεν Αἰ-
σχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον καὶ τίνας λόγους κατὰ
τοῦ Φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν, ἵν᾽ εἰδῆθ᾽ ὅτι 344
τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις
10 ἐν ἀρχῇ μάλιστα ἐξελεγχθήσεται δῶρα ἔχων. ἔστι τοί-
νυν οὗτος ὁ πρῶτος Ἀθηναίων αἰσθόμενος Φίλιππον,
ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς Ἕλλησι
καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ προεστηκό-
των, καὶ ἔχων Ἴσχανδρον τὸν Νεοπτολέμου δευτερα-

γωνιστὴν προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ
περὶ τούτων, καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχοῖ πρέσβεις πέμ-
ψαι τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους περὶ
11 τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου, καὶ ἀπαγγέλλων μετὰ
ταῦθ' ἥκων ἐξ Ἀρκαδίας τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ μα-
κροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν Μεγάλῃ πόλει
πρὸς Ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντα ὑπὲρ
ὑμῶν ἔφη δεδημηγορηκέναι, καὶ διεξιὼν ἡλίκα τὴν Ἑλ-
λάδα πᾶσαν, οὐχὶ τὰς ἰδίας ἀδικοῦσι μόνον πατρίδας
οἱ δωροδοκοῦντες καὶ χρήματα λαμβάνοντες παρὰ Φι-
12 λίππου. ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα πολιτευομένου τούτου
τότε καὶ τοῦτο τὸ δεῖγμα ἐξενηνοχότος περὶ αὑτοῦ,
τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς Φίλιππον
ἐπείσθητε ὑπ' Ἀριστοδήμου καὶ Νεοπτολέμου καὶ Κτη-
σιφῶντος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων
οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς, γίγνεται τῶν πρέσβεων τούτων εἷς
καὶ οὗτος, οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα οὐδ'
ὡς τῶν πεπιστευκότων τῷ Φιλίππῳ, ἀλλ' ὡς τῶν φυ-
λαξόντων τοὺς ἄλλους· διὰ γὰρ τοὺς προειρημένους
λόγους καὶ τὴν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀπέχθειαν ταύτην
13 εἰκότως περὶ αὐτοῦ πάντες εἴχετε τὴν δόξαν. προσελ-
θὼν τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα συνετάττετο κοινῇ πρε-
σβεύειν, καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλάξομεν 345
ἀμφότεροι, τὸν Φιλοκράτην, πολλὰ παρεκελεύσατο.
καὶ μέχρι τοῦ δεῦρ' ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς πρώτης πρε-
σβείας ἐμὲ γοῦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διεφθαρμένος καὶ
πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων
ὧν, ὅπερ εἶπον, εἰρήκει πρότερον, ἀναστὰς τῇ προ-
τέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύ-
εσθε, ἤρξατο ἀρχὴν, ἣν ἐγὼ καὶ τοῖς ῥήμασιν οἶμαι τοῖς
αὐτοῖς οἷσπερ οὗτος εἶπεν ἐν ὑμῖν ἀπομνημονεύσειν.
14 "εἰ πάνυ πολὺν" ἔφη "χρόνον ἐσκόπει Φιλοκράτης, ὦ

“ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πῶς ἂν ἄριστα ἐναντιωθείη τῇ εἰρή-
“νῃ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἄμεινον εὑρεῖν οἶμαι ἢ τοιαῦτα γρά-
“φοντα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρήνην, ἕως ἂν εἷς Ἀθη-
“ναίων λείπηται, οὐδέποτ᾽ ἂν συμβουλεύσαιμι ποιήσα-
“σθαι τῇ πόλει, εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν ποιεῖσθαι.” καὶ
15 τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς καὶ μετρίους λόγους. ὁ δὲ
ταῦτ᾽ εἰπὼν τῇ προτέρᾳ πάντων ἀκουόντων ὑμῶν,
εἰς τὴν ὑστέραν, ἐν ᾗ τὴν εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι,
ἐμοῦ τῷ τῶν συμμάχων συνηγοροῦντος δόγματι καὶ
τὴν εἰρήνην, ὅπως ἴση καὶ δικαία γένηται, πράττοντος,
καὶ ὑμῶν βουλομένων ταῦτα καὶ οὐδὲ φωνὴν ἐθελόν-
των ἀκούειν τοῦ καταπτύστου Φιλοκράτους, ἀναστὰς
ἐδημηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ πολλῶν ἀξίους, ὦ
16 Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, θανάτων λόγους, ὡς οὔτε τῶν
προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι οὔτε τῶν τὰ τρόπαια
καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι, νόμον τε θή-
σειν καὶ γράψειν μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων ὑμᾶς βοηθεῖν,
ὃς ἂν μὴ πρότερος βεβοηθηκὼς ὑμῖν ᾖ. καὶ ταῦθ᾽ ὁ 346
σχέτλιος καὶ ἀναιδὴς οὗτος ἐτόλμα λέγειν ἐφεστηκότων
τῶν πρέσβεων καὶ ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων
μετεπέμψασθε ὑπὸ τούτου πεισθέντες, ὅτ᾽ οὔπω πε-
πρακὼς αὑτὸν ἦν.

17 Ὃν μὲν οὖν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χειρο-
τονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν πάλιν τούς
τε χρόνους κατέτριψε καὶ τὰ πράγματα πάντ᾽ ἐλυμή-
νατο τὰ τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι περὶ τούτων ἐμοὶ πρὸς
τοῦτον ἀπέχθειαι συνέβησαν βουλομένῳ κωλύειν, αὐ-
τίκα ἀκούσεσθε. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς
πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἧσπερ εἰσὶν αἱ
νῦν εὔθυναι, οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα οὐδ᾽ ὁτιοῦν εὑ-
ρημένοι τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε λεχθέντων καὶ
προσδοκηθέντων, ἀλλὰ πάντ᾽ ἐξηπατημένοι, καὶ τού-

των ἕτερ᾽ αὖθις αὖ πεπραχότων καὶ παρὰ τὸ ψήφισμα
πεπρεσβευκότων, προσῆμεν τῇ βουλῇ. καὶ ταυτὶ πολ-
λοὶ συνίσασιν, ἃ μέλλω λέγειν· τὸ γὰρ βουλευτήριον
18 μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ᾽ ἐγὼ πάντα τἀληθῆ
πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα, καὶ κατηγόρησα τούτων,
καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων
ὧν ὁ Κτησιφῶν καὶ ὁ Ἀριστόδημος ἀπήγγειλαν πρὸς
ὑμᾶς, καὶ μετὰ ταῦθ᾽, ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ
οὗτος ἐδημηγόρησε καὶ εἰς ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ
περὶ τῶν ὑπολοίπων (ταῦτα δ᾽ ἦν Φωκεῖς καὶ Πύλαι)
μὴ προέσθαι συνεβούλευον, μηδὲ ταὐτὰ παθεῖν, μηδ᾽
ἀναρτωμένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων καὶ ὑποσχέσεσιν εἰς
τοὔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματ᾽ ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισα ταῦτα
19 τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία καὶ πρὸς ὑμᾶς 347
ἔδει λέγειν, παρελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν
ἁπάντων (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδια-
μνημονεύειν ἂν ἀληθῆ λέγω· τὰ γὰρ πάντα τὰ πρά-
γματα λυμηνάμενα ὑμῶν καὶ διαφθείραντα ὅλως ταῦτ᾽
ἐστὶν ἤδη) τοῦ μὲν ἀπαγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμέ-
νων ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἠμφι-
σβήτει μὴ ἀληθῆ λέγειν ἐμὲ, μνησθῆναι πάμπληθες
ἀπέσχεν, εἶπε δὲ τοιούτους λόγους καὶ τηλικαῦτα καὶ
τοιαῦτ᾽ ἔχοντας ἀγαθὰ ὥσθ᾽ ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν
20 ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς Φίλιππον ἅπανθ᾽ ὅσα
συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι καὶ
περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν
ὑμῖν, ὃν κατὰ Θηβαίων εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον ἔφη, καὶ
τὰ κεφάλαια ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετο ἐκ
τῶν αὐτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν
ὑμᾶς, μένοντας οἴκοι καὶ οὐ στρατευομένους, οὐδ᾽
ἐνοχλουμένους, Θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς καθ᾽
21 αὑτὰς χωρὶς τῆς ἄλλης Βοιωτίας ἀκούσεσθαι, Θεσπιὰς

δὲ καὶ Πλαταιὰς οἰκιζομένας, τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματα
εἰσπραττόμενα οὐ παρὰ Φωκέων, ἀλλὰ παρὰ Θηβαίων
τῶν βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ· διδά-
σκειν γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν Φίλιππον ὅτι οὐδὲν ἧττον
ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάν-
των, καὶ διὰ ταῦτα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπι-
22 κεκηρυχέναι. ἀκούειν δὲ καὶ τῶν Εὐβοέων ἐνίων ἔφη
πεφοβημένων καὶ τεταραγμένων τὴν πρὸς τὴν πόλιν
οἰκειότητα Φιλίππῳ γεγενημένην, ὅτι "οὐ λελήθατε
"ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ' οἷς πεποίησθε τὴν εἰ- 348
"ρήνην πρὸς Φίλιππον, οὐδ' ἀγνοοῦμεν ὅτι ὑμεῖς μὲν
"Ἀμφίπολιν δεδώκατ' ἐκείνῳ, Φίλιππος δ' ὑμῖν Εὔ-
"βοιαν ὡμολόγηκε παραδώσειν." εἶναι μέντοι τι καὶ
ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ, οὐ μήν πω τοῦτο βούλεσθαι
λέγειν· καὶ γὰρ νῦν φθονεῖν τινὰς αὐτῷ τῶν συμπρέ-
σβεων. ὑπῃνίττετο δ' οὕτω καὶ παρεδήλου τὸν Ὠρω-
23 πόν. εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ
ῥήτωρ ἄριστος εἶναι καὶ ἀνὴρ θαυμαστὸς, κατέβη μάλα
σεμνῶς. ἀναστὰς δ' ἐγὼ ταῦτά τε οὐκ ἔφην εἰδέναι
καὶ ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων ὧν εἰς τὴν βουλὴν
ἀπήγγειλα. καὶ παραστὰς ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν, οὑ-
τοσὶ καὶ Φιλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶν-
τες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δ' ἐγελᾶτε, καὶ οὔτ' ἀκούειν ἠθέ-
λετε οὔτε πιστεύειν ἐβούλεσθε ἄλλα πλὴν ἃ οὗτος
24 ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε
δοκεῖτε· τίς γὰρ ἂν ἠνέσχετο, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα
ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται λέγον-
τός τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις;
πάντα γὰρ τἄλλ', οἶμαι, τότε δεύτερα ἦν τῶν ὑποκει-
μένων προσδοκιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων, οἱ δ' ἀντιλέγοντες
ὄχλος ἄλλως καὶ βασκανία κατεφαίνετο, ταῦτα δὲ θαυ-
μάσι' ἡλίκα καὶ συμφέροντ' ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πόλει.

25 Τοῦ χάριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νῦν ὑμᾶς
καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους; ἑνὸς μὲν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, μάλιστα καὶ πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν,
ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου τῶν πεπραγμένων, καὶ 349
δοκῇ δεινὸν αὐτῷ καὶ ὑπερβάλλον εἶναι, "εἶτα τότ' οὐκ
26 "ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτα οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς;" θαυ-
μάζῃ, ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων, ἃς
ἐφ' ἑκάστων ποιούμενοι τῶν καιρῶν ἐξέκλειον λόγου
τυγχάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν τού-
του ταύτην τὴν καλὴν, εἰδῆθ' ὅτι πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλ-
λοις καὶ τοῦτο ἠδίκησθ' ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παρα-
χρῆμα καὶ ἡνίκ' ἔδει πυνθάνεσθαι διεκωλύθητε ἐλπίσι
27 καὶ φενακισμοῖς καὶ ὑποσχέσεσιν ἐξαπατώμενοι. πρώ-
του μὲν τούτου καὶ μάλισθ', οὗπερ εἶπον, ἕνεκα ταῦτα
διεξῆλθον, δευτέρου δὲ τίνος; καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἢ
τούτου, ἵνα τὴν ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε προαίρεσιν
αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη
καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτ'
28 ἐξαίφνης γεγονυῖαν πίστιν καὶ φιλίαν σκέψησθε, εἶτ' εἰ
μὲν ἐκβέβηκεν ὅσ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος καὶ κα-
λῶς ἔχει τὰ πεπραγμένα, διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ συμ-
φέρον τῇ πόλει γεγενῆσθαι νομίσητε, εἰ δὲ πάντα τἀ-
ναντία ὧν οὗτος εἶπε πέπρακται, καὶ πολλὴν αἰσχύνην
καὶ μεγάλους κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν
αἰσχροκερδίαν τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὸ χρημάτων ἀποδόσθαι
τἀληθῆ μεταβεβλημένον αὐτὸν εἰδῆτε.
29 Βούλομαι δ', ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην
τοὺς λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τοὺς Φωκέας πράγμαθ'
ὑμῶν παρείλοντο, πρῶτον εἰπεῖν ἁπάντων. δεῖ δὲ μη-
δένα ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰς τὸ τῶν πραγμάτων 350
μέγεθος βλέψαντα μείζους τὰς κατηγορίας καὶ τὰς αἰ-
τίας τῆς τούτου δόξης νομίσαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ὁρᾶν, ὅτι

ὅντιν' ἂν ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε καὶ τῶν συμβάντων καιρῶν ἐποιήσατε κύριον, οὗτος, εἴπερ [ὥσπερ οὗτος] ἐβουλήθη μισθώσας αὑτὸν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς καὶ φενακίζειν, τῶν ἴσων αἴτιος ἦν ἂν κακῶν
30 ὅσωνπερ καὶ οὗτος· οὐ γὰρ εἰ φαύλοις χρῆσθ' ὑμεῖς εἰς τὰ κοινὰ πολλάκις ἀνθρώποις, καὶ τὰ πράγματ' ἐστὶ φαῦλα ὧν ἡ πόλις ἀξιοῦται παρὰ τοῖς ἄλλοις, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. εἶτα καὶ Φωκέας ἀπολώλεκε μέν, οἶμαι, Φίλιππος, συνηγωνίσαντο δὲ οὗτοι· τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν καὶ ὁρᾶν, εἰ ὅσα τῆς Φωκέων σωτηρίας ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἧκε, ταῦθ' ἅπαντ' ἀπώλεσαν οὗτοι καὶ διέφθειραν ἑκόντες, οὐχ ὡς ὅδε Φωκέας ἀπώλεσε καθ' ἑαυτόν. πόθεν;

31 Δός δέ μοι τὸ προβούλευμα ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀπαγγελίαν ἐψηφίσαθ' ἡ βουλή, καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν τοῦ γράψαντος αὐτὸ τότε, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι ἐγὼ μὲν οὐ τότε σιγήσας νῦν ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' εὐθὺς κατηγόρουν καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα, ἡ βουλὴ δὲ ἡ μὴ κωλυθεῖσα ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ' ἐμοῦ οὔτ' ἐπῄνεσε τούτους οὔτ' εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσε καλέσαι. καίτοι τοῦτ', ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδεὶς πώποτε φήσει παθεῖν οὐδένας πρέσβεις, οὐδὲ Τιμαγόραν, οὗ θάνατον κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀλλ' οὗτοι πεπόνθασιν.

32 Λέγε δ' αὐτοῖς πρῶτον μὲν τὴν μαρτυρίαν, εἶτα τὸ προβούλευμα.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. ΠΡΟΒΟΥΛΕΥΜΑ. 351

Ἐνταῦθ' οὔτ' ἔπαινος οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυτανεῖόν ἐστι τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ καταβαίνω. ἀλλ' οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταὐτὰ πάντες ἐπρεσβεύομεν, δικαίως οὐδένα ἐπῄνεσεν ἡ βουλή· δεινὰ γὰρ τὰ

πεπραγμένα πᾶσιν· εἰ δ᾽ οἱ μὲν τὰ δίκαια ἔπραττον
ἡμῶν, οἱ δὲ τἀναντία, διὰ τοὺς πεπονηρευμένους, ὡς
ἔοικε, τοῖς ἐπιεικέσι συμβεβηκὸς ἂν εἴη ταύτης τῆς ἀτι-
33 μίας μετεσχηκέναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως πάντες εἴσεσθε
τίς ποτ᾽ ἔσθ᾽ ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ᾽ ὑμῖν αὐ-
τοῖς τίς ἐσθ᾽ ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς.
δῆλον γὰρ ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐξήρκει καὶ δια-
κρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον μηκέτ᾽ εἰς λόγον περὶ
τῶν πεπραγμένων ἑαυτὸν καθιστάναι, τῷ δὲ μηδὲν
ἑαυτῷ συνειδότι δεινὸν εἰσῄει, εἰ δεινῶν καὶ πονηρῶν
ἔργων δόξει κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι. εἰμὶ τοίνυν ὁ κα-
τηγορῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ τούτων, τούτων δ᾽ οὐδεὶς ἐμοῦ.
34 Ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα προὐβεβουλεύκει, τῆς
δ᾽ ἐκκλησίας γιγνομένης καὶ τοῦ Φιλίππου παρόντος
ἐν Πύλαις ἤδη—ἦν γὰρ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων τῶν
ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιππον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασί
τούτοις, καὶ δέον ὑμᾶς ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων,
εἶτα βουλεύσασθαι, μετὰ ταῦτα δὲ πράττειν ὅ τι δόξαι,
ἅμα ἀκούειν κἀκεῖνον παρεῖναι καὶ μηδ᾽ ὅ τι χρὴ ποι-
35 εῖν ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις τοῦτο μὲν οὐ-
δεὶς ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβούλευμα, οὐδ᾽ ἤκουσεν
ὁ δῆμος, ἀναστὰς δ᾽ οὗτος ἐδημηγόρει ταῦθ᾽ ἃ διεξῆλ- 352
θον ἄρτι πρὸς ὑμᾶς ἐγὼ, τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ,
ἃ πεπεικὼς ἔφη τὸν Φίλιππον ἥκειν καὶ διὰ τοῦτο χρή-
ματ᾽ ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ὥσθ᾽
ὑμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ παρουσίᾳ τὸ πρῶτον τῇ τοῦ
Φιλίππου, καὶ τούτοις ὀργιζομένους ἐπὶ τῷ μὴ προηγ-
γελκέναι, πρᾳοτέρους γενέσθαι τινὸς, πάνθ᾽ ὅσ᾽ ἐβού-
λεσθ᾽ ὑμῖν ἔσεσθαι προσδοκήσαντας, καὶ μηδὲ φωνὴν
36 ἐθέλειν ἀκούειν ἐμοῦ μηδ᾽ ἄλλου μηδενός. καὶ μετὰ
ταῦτ᾽ ἀνεγιγνώσκετο ἡ ἐπιστολὴ ἡ παρὰ τοῦ Φιλίππου,
ἣν οὗτος ἔγραψεν ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὕτως

καὶ διαρρήδην ἀπολογία γεγραμμένη τῶν τούτοις ἡμαρτημένων. καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς κατεκώλυσεν αὐτοὺς βουλομένους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν, ἔνεστι, καὶ ὡς, ἵνα συνδιαλλάττωσιν αὐτῷ τοὺς Ἀλέας πρὸς τοὺς Φαρσαλίους, κατέσχεν αὐτούς·
37 καὶ πάντα ἀναδεχόμενος καὶ εἰς αὑτὸν ποιούμενος τὰ τούτων ἁμαρτήματά ἐστιν. ὑπὲρ δὲ Φωκέων καὶ Θεσπιέων ἢ ὧν οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ μικρόν. καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τοῦτον ἐπράχθη τὸν τρόπον, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην λαμβάνειν οὐ πεποιηκότων οὐδὲ διῳκηκότων οὐδὲν ὧν ὑμεῖς προσετάξατε ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἐκδέχεται τὴν αἰτίαν καί φησιν αὐτὸς αἴτιος γεγενῆσθαι, ὃν οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς, οἶμαι, δυνήσεσθαι
38 κολάσαι, ἃ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι καὶ προλαβεῖν τῆς πόλεως ἐβούλετο, οὗτος ἀπήγγειλεν, ἵνα μηδ' ἐγκαλέσαι μηδὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχοιτε Φι- 353
λίππῳ, μήτ' ἐν ἐπιστολῇ μήτ' ἄλλοθι μηδαμοῦ τῶν παρ' ἐκείνου τούτων ἐνόντων. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔγραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψε δ' ἐκεῖνος· καὶ σκοπεῖθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὃν διεξελήλυθ' ἐγώ. λέγε.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

39 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς ἐπιστολῆς, ὡς καλὴ καὶ φιλάνθρωπος. περὶ δὲ Φωκέων ἢ Θηβαίων ἢ τῶν ἄλλων ὧν οὗτος ἀπήγγειλεν, οὐδὲ γρῦ. ταύτης τοίνυν οὐδ' ὁτιοῦν ἐσθ' ὑγιές. καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλα ὑμεῖς ὄψεσθε. οἱ μὲν γὰρ Ἀλεῖς, οὓς ἵνα συνδιαλλάτωσι κατασχεῖν φησι τούτους, τοιαύτης τετυχήκασι διαλλαγῆς ὥστ' ἐξελήλανται καὶ ἀνάστατος ἡ πόλις αὐτῶν γέγονε· τοὺς δ' αἰχμαλώτους ο σκοπῶν τί

ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο οὐδ' ἐνθυμηθῆναί φησι λύ-
40 σασθαι. μεμαρτύρηται δὲ δήπουθεν ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις ὡς ἐγὼ τάλαντον ἔχων ἐπ' αὐτοὺς ᾠχόμην, καὶ νῦν μαρτυρηθήσεται· διὸ καὶ τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν οὗτος ἀφαιρούμενος τοῦτ' ἔπεισεν ἐκεῖνον ἐγγράψαι. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων· ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολὴν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι "ἔγραφον "δ' ἂν καὶ διαῤῥήδην ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ "ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην," γεγονυίας τῆς συμμαχίας οὔ φησιν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτ', οὐδ' ὃ αὐτὸς ὑπέσχετο· τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν. ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτω τότ' ἔγραψε, λέγε μοι λαβὼν ἐκ τῆς προτέρας ἐπιστο- 354
λῆς αὐτὸ τοῦτο, ἐνθένδε. λέγε.

ΕΞ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

41 Οὐκοῦν πρὶν μὲν εἰρήνης τυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία προσγένοιτ' αὐτῷ, γράψειν ὡμολόγει ἡλίκα τὴν πόλιν εὖ ποιήσει· ἐπειδὴ δ' ἀμφότερ' αὐτῷ γέγονεν, οὐκ εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, ἂν δ' ὑμεῖς λέγητε, ποιήσειν ὃ μήτ' αἰσχύνην μήτ' ἀδοξίαν αὐτῷ φέρει, εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφεύγων, κἂν ἄρα εἴπητέ τι καὶ προαχθῆθ' ὑμεῖς ἐπαγγείλασθαι, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ καταλείπων.

42 Ταῦτα τοίνυν καὶ πόλλ' ἕτερα ἐνῆν παραχρῆμα τότ' εὐθὺς ἐξελέγχειν καὶ διδάσκειν ὑμᾶς καὶ μὴ προέσθαι τὰ πράγματ' ἐᾶν, εἰ μὴ Θεσπιαὶ καὶ Πλαταιαὶ καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην ἀφείλετο τὴν ἀλήθειαν. καίτοι ταῦτα εἰ μὲν ἀκοῦσαι μόνον ἔδει καὶ φενακισθῆναι τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέγετο, εἰ δὲ πραχθῆναι τῷ ὄντι, σιωπᾶσθαι συνέφερεν. εἰ μὲν γὰρ ἐνταῦθ' ἦν ἤδη τὰ πράγματα ὥστε μηδ' αἰσθομένοις

τοῖς Θηβαίοις πλέον εἶναι μηδὲν, τί οὐ γέγονεν; εἰ δὲ
παρὰ τὸ προαισθέσθαι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας;
43 οὐχ οὗτος; ἀλλ' οὔτ' ἔμελλεν οὔτ' ἐβουλήθη ταῦτ'
οὐδ' ἤλπισεν οὗτος, ὥστε τοῦ γ' ἐκλελαληκέναι μηδ'
αἰτίαν ἐχέτω· ἀλλὰ φενακισθῆναι τοῖς λόγοις τούτοις
ὑμᾶς ἔδει, καὶ ἐμοῦ τἀληθῆ μὴ ἐθελῆσαι ἀκοῦσαι, καὶ
αὐτοὺς οἴκοι καταμεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι τοιοῦτο
δι' οὗ Φωκεῖς ἀπολοῦνται. διὰ ταῦτ' ἐσπαθᾶτο ταῦτα
καὶ διὰ ταῦτ' ἐδημηγορεῖτο. 355

44 Ἀκούων τοίνυν ἐγὼ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπαγ-
γελλομένου τούτου, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδεται,—
καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ, ὅτε
τοὺς ὅρκους ἔμελλε Φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς
εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς Φωκέας ὑπὸ
τούτων, ὃ σιωπᾶν καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἔμελλον σώ-
ζεσθαι· ἔπειτα ἐκ τοῦ μὴ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου
πρέσβεις ταῦτα λέγειν μηδὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίπ-
45 που, ἀλλὰ τοῦτον. ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος, ἀνα-
στὰς καὶ παρελθὼν ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν, ὡς δ'
ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἔσχον, τοσοῦτο μόνον
διαμαρτυράμενος (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνή-
σκεσθε) ὅτι ταῦτα οὔτ' οἶδα οὔτε κοινωνῶ, προσέθηκα
δὲ ὡς οὐδὲ προσδοκῶ. τραχέως δ' ὑμῶν τῷ μηδὲ προσ-
δοκᾶν σχόντων, καὶ ὅπως γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ἔφην, ἄν τι τούτων γίγνηται, τούτους μὲν ἐπαινέσε-
σθε καὶ τιμήσετε καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ μή· καὶ μέν-
τοι κἄν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε· ἐγὼ
46 δ' ἀφίσταμαι. μὴ νῦν, ὑπολαβὼν ἔφη Αἰσχίνης οὑ-
τοσί, μὴ νῦν ἀφίστασο, ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιή-
σει. νὴ Δία, ἢ ἀδικήσω γ', ἔφην. ἐπαναστὰς δ' ὁ Φι-
λοκράτης μάλα ὑβριστικῶς οὐδὲν, ἔφη, θαυμαστὸν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ Δημοσθένει δο-

κεῖν· οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. καὶ
ὑμεῖς ἐγελᾶτε.

47 Σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα, ὃ δίδωσι γράψας μετὰ
ταῦτα ὁ Φιλοκράτης. ἀκοῦσαι μὲν γὰρ οὑτωσὶ παγκά-
λως ἔχει· ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς συλλογίσηταί τις
ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο 356
τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται πλὴν παραδόντες Φι-
λίππῳ καὶ Θηβαίοις Φωκέας, μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ
χεῖρε δήσαντες. Λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

48 Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ ψήφισμα ὅσων
ἐπαίνων καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι, καὶ τὴν εἰρήνην
εἶναι τὴν αὐτὴν ἥνπερ Φιλίππῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις, καὶ
τὴν συμμαχίαν, καὶ ἐπαινέσαι δὲ Φίλιππον ὅτι ἐπαγ-
γέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν. ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γε
ἐπηγγέλλετο, ἀλλὰ τοσούτου ἔδει ἐπαγγέλλεσθαι ὥστ'
49 οὐδ' εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο. ἀλλ'
οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος.
πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας λαβὼν
ὑμᾶς ὁ Φιλοκράτης ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ ψήφισμα,
ἐὰν μὴ ποιῶσι Φωκεῖς ἃ δεῖ καὶ παραδιδῶσι τοῖς Ἀμ-
φικτύοσι τὸ ἱερόν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων
50 ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας ταῦτα γίγνεσθαι. οὐκοῦν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μενόντων μὲν ὑμῶν οἴκοι καὶ οὐκ
ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων
καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου παρ-
όντος τῶν Ἀμφικτυόνων πλὴν Θετταλῶν καὶ Θη-
βαίων, εὐφημότατ' ἀνθρώπων τούτοις παραδοῦναι
γέγραφε τὸ ἱερὸν γράψας τοῖς Ἀμφικτύοσι παραδοῦναι
(ποίοις; οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι πλὴν Θηβαῖοι καὶ Θεττα-
λοί), ἀλλ' οὐ "συγκαλέσαι δὲ τοὺς Ἀμφικτύονας," οὐδ'

ἐπισχεῖν ἕως ἂν συλλεγῶσιν, οὐδὲ βοηθεῖν Πρόξενον
εἰς Φωκέας, οὐδ᾽ ἐξιέναι Ἀθηναίους, οὐδὲ τοιοῦτ᾽ οὐ-
51 δέν. καίτοι καὶ ἐπιστολὰς ἔπεμψεν ὁ Φίλιππος δύο κα- 357
λούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν᾽ ἐξέλθοιτε· πώμαλα· οὐ γὰρ ἄν
ποτε τοὺς χρόνους ἀνελὼν, ἐν οἷς ἐδυνήθητ᾽ ἂν ἐξελ-
θεῖν, τηνικαῦτ᾽ ἐκάλει· οὐδ᾽ ἂν ἐμὲ, ἡνίκα δεῦρο
ἀποπλεῖν ἐβουλόμην, κατεκώλυεν· οὐδὲ τοιαῦτα λέ-
γειν τούτῳ προσέταττεν, ἐξ ὧν ἥκισθ᾽ ὑμεῖς ἐμέλλετ᾽
ἐξιέναι· ἀλλ᾽ ἵνα, ἃ ἐβούλεσθε, οἰόμενοι πράξειν αὐ-
τὸν μηδὲν ἐναντίον ψηφίσαισθε αὐτῷ, μηδ᾽ ἀμύναιντο
μηδ᾽ ἀντέχοιεν οἱ Φωκεῖς ἐπὶ ταῖς παρ᾽ ὑμῶν ὑπέχον-
τες ἐλπίσιν, ἀλλ᾽ ἀπογνόντες ἅπαντα αὑτοὺς ἐγχει-
ρίσαιεν. Λέγε δ᾽ αὐτοῖς αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ
Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

52 Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ καλοῦσιν αὗται, καὶ νὴ
Δί᾽ ἤδη γε· τούτοις δ᾽, εἴπερ ἦν ὑγιές τι τούτων, τί
ἄλλο προσῆκεν ἢ συνειπεῖν ὅπως ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ
τὸν Πρόξενον, ὃν περὶ τοὺς τόπους ᾔδεσαν ὄντα, γρά-
φειν εὐθέως βοηθεῖν; πάντα τοίνυν τἀναντία τούτων
φαίνονται πεποιηκότες. εἰκότως· οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε
προσεῖχον τὸν νοῦν, ἀλλ᾽ ἃ φρονῶν ταῦτ᾽ ἔγραφε συν-
ῄδεσαν· τούτοις οὖν συνέπραττον καὶ τούτοις συνη-
53 γωνίζοντο. οἱ μὲν τοίνυν Φωκεῖς, ὡς τὰ παρ᾽ ὑμῶν
ἐπύθοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ τό τε ψήφισμα τοῦτ᾽ ἔλα-
βον τὸ τοῦ Φιλοκράτους καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύθοντο
τὴν τούτου καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας τοὺς τρό-
πους ἀπώλοντο. σκοπεῖτε γάρ. ἦσαν ἀπιστοῦντές τι-
νες αὐτόθι τῷ Φιλίππῳ καὶ νοῦν ἔχοντες· οὗτοι πι-
στεύειν ὑπήχθησαν. διὰ τί; ὅτι ἡγοῦντο, οὐδ᾽ εἰ δε-
κάκις Φίλιππος αὐτοὺς ἐξηπάτα, οὐδέποτ᾽ ἂν τούς γε 358

*Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι,
ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ ἃ οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς,
54 καὶ τοῖς Θηβαίοις ἥκειν, οὐχ αὑτοῖς ὄλεθρον. ἦσαν ἄλ-
λοι τινὲς οἳ πάσχειν ὁτιοῦν καὶ ἀμύνεσθαι δεῖν ᾤοντο·
ἀλλὰ καὶ τούτους μαλακοὺς ἐποίησε τὸ τὸν Φίλιππον
ὑπάρχειν αὐτοῖς πεισθῆναι, καὶ τὸ ταῦτ' εἰ μὴ ποιή-
σουσιν ὑμᾶς ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν, οὓς βοηθήσειν αὑτοῖς
ἤλπιζον ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν ὑμῖν ᾤοντό τι-
νες πεποιημένοις τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην· τούτοις
ὅτι καὶ τοῖς ἐκγόνοις τὴν αὐτὴν ἐψηφίσασθ' ἐπέδειξαν,
ὥστε πανταχῇ τὰ παρ' ὑμῶν ἀπογνωσθῆναι. διόπερ
55 ἅπαντα ταῦτα εἰς ἓν ψήφισμα συνεσκεύασαν. ὃ καὶ
μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁπάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι·
τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν καὶ διὰ καιρούς τινας ἰσχύ-
οντα γράφοντας εἰρήνην ἀθάνατον συνθέσθαι τὴν
κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ ἀποστερῆσαι μὴ μόνον
τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ τῆς τύχης εὐεργεσιῶν
τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ περιουσίᾳ χρήσασθαι πονηρίας
ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὄντας Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ὕστερόν ποτε μέλλοντας ἔσεσθαι πάντας ἠδικηκέναι,
56 πῶς οὐχὶ πάνδεινόν ἐστι; τοῦτο τοίνυν οὐδέποθ' ὑμεῖς
ὑπεμείνατ' ἂν ὕστερον προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην,
τὸ καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ' Αἰσχίνου ῥηθεί-
σαις ὑποσχέσεσι τότ' ἐπιστεύσατε, αἷσπερ οἱ Φωκεῖς
πιστεύσαντες ἀπώλοντο. καὶ γάρ τοι παραδόντες αὑ-
τοὺς Φιλίππῳ καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς πό- 359
λεις ἁπάντων τῶν ἐναντίων ὧν πρὸς ὑμᾶς οὗτος
ἀπήγγειλεν ἔτυχον.*

57 *Ἵνα δ' εἰδῆτε σαφῶς ὅτι ταῦθ' οὕτω καὶ διὰ τού-
τους ἀπόλωλε, τοὺς χρόνους ὑμῖν λογιοῦμαι καθ' οὓς
ἐγίγνεθ' ἕκαστα. περὶ ὧν δ' ἄν τις ἀντιλέγῃ τούτων,
ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη*

ἐλαφηβολιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ἐγένετο, ἀπεδημήσαμεν
δ' ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρεῖς μῆνας ὅλους· καὶ τοῦ-
58 τον ἅπαντα τὸν χρόνον ἦσαν οἱ Φωκεῖς σῷ. ἥκομεν
δὲ δεῦρο ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρίτῃ
ἐπὶ δέκα τοῦ σκιροφοριῶνος μηνὸς, καὶ παρῆν ὁ Φί-
λιππος ἐν Πύλαις ἤδη καὶ τοῖς Φωκεῦσιν ἐπηγγέλλετο
ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ· οὐ γὰρ ἂν
δεῦρ' ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ' ἐκκλησία μετὰ ταῦτα, ἐν ᾗ
πάντα τὰ πράγματ' ἀπώλεσαν οὗτοι ψευσάμενοι καὶ φε-
νακίσαντες ὑμᾶς, τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα ἐγίγνετο τοῦ σκιροφο-
59 ριῶνος. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμπταῖα λογίζομαι τὰ παρ'
ὑμῶν ἐν τοῖς Φωκεῦσι γενέσθαι· παρῆσαν γὰρ οἱ τῶν
Φωκέων πρέσβεις ἐνθάδε, καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τί ἀπαγ-
γελοῦσιν οὗτοι καὶ τί ψηφιεῖσθ' ὑμεῖς ἐπιμελὲς εἰδέναι.
οὐκοῦν εἰκὰς, ᾗ τίθεμεν πυθέσθαι τοὺς Φωκέας τὰ παρ'
ὑμῶν· ἀπὸ γὰρ τῆς ἕκτης εἰς ταύτην πέμπτη γίγνεται.
ὑστέρα τοίνυν δεκάτη, ἐνάτη, ὀγδόη· ταύτῃ ἐγίγνονθ'
αἱ σπονδαὶ, καὶ πάντα τἀκεῖ πράγματ' ἀπωλώλει καὶ
60 τέλος εἶχεν. τῷ τοῦτο δῆλον; τῇ τετράδι φθίνοντος
ἠκκλησιάζετε μὲν τόθ' ὑμεῖς ἐν Πειραιεῖ περὶ τῶν ἐν
τοῖς νεωρίοις, ἧκε δὲ Δερκύλος ἐκ Χαλκίδος, καὶ ἀπήγ- 360
γελλεν ὑμῖν ὅτι πάντα τὰ πράγματ' ἐγκεχείρικε Θηβαί-
οις ὁ Φίλιππος, καὶ πέμπτην εἶναι ταύτην ἡμέραν ἐλο-
γίζετ' ἀφ' οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί. ὀγδόη τοίνυν, ἑβ-
δόμη, ἕκτη, πέμπτη, τετράς· αὐτὸ συμβαίνει εἰς ταύ-
την εἶναι πέμπτην. οὐκοῦν τοῖς χρόνοις, οἷς ἀπήγγελ-
λον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συνηγωνισμέ-
νοι Φιλίππῳ καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν Φωκέων
61 ὀλέθρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων τῶν ἐν
Φωκεῦσιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ μηδ' ἐκ προσβολῆς κατὰ
κράτος, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπείσασθαι πάντας ἄρδην ἀπο-
λέσθαι, μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ διὰ τούτους πει-

σθέντας αὐτοὺς ὡς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου σωθήσονται ταῦτα παθεῖν· οὐ γὰρ ἐκεῖνόν γε ἠγνόουν. φέρε δή μοι καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν Φωκέων καὶ τὰ δόγματα, ὑφ' ὧν καθεῖλον αὐτῶν τὰ τείχη, ἵν' εἰδῆτε οἵων ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν ὧν ἔτυχον διὰ τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. λέγε.

ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΦΩΚΕΩΝ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.

62 Ἃ μὲν τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς, ταῦτ' ἐστὶ, φιλία, συμμαχία, βοήθεια· ὧν δ' ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσανθ' ὑμᾶς, ἀκούσατε. λέγε.

ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΦΩΚΕΩΝ.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ὁμολογία Φιλίππου καὶ Φωκέων, φησὶν, οὐχὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων, οὐδὲ Θετταλῶν καὶ Φωκέων, οὐδὲ Λοκρῶν, οὐδ' ἄλλου τῶν παρόντων οὐδενός· καὶ πάλιν παραδοῦναι δὲ τὰς πόλεις Φωκέας φησὶ Φιλίππῳ, οὐχὶ Θηβαίοις οὐδὲ
63 Θετταλοῖς οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενί. διὰ τί; ὅτι Φίλιππος ἀπηγγέλλετο πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου ἐπὶ τῇ τῶν Φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυθέναι. τούτῳ δὴ πάντ' ἐπίστευον, καὶ πρὸς τοῦτον πάντ' ἐσκόπουν, πρὸς τοῦτον ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην. λέγε δὴ τἀπίλοιπα. καὶ σκοπεῖτε τίνα πιστεύσαντες τί ἔπασχον. ἆρά γε ὅμοια ἢ παραπλήσια οἷς οὗτος ἀπήγγελλεν; λέγε.

ΔΟΓΜΑ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΩΝ.

64 Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινότερα οὐ γέγονεν οὐδὲ μείζω πράγματ' ἐφ' ἡμῶν ἐν τοῖς Ἕλλησιν, οἶμαι δ' οὐδ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. τηλικούτων μέντοι καὶ τοιούτων πραγμάτων κύριος εἷς ἀνὴρ Φίλιππος γέγονε διὰ τούτους, οὔσης τῆς Ἀθηναίων πόλεως, ᾗ προεστάναι τῶν Ἑλλήνων πάτριον καὶ μηδὲν τοιοῦτον

περιορᾶν γιγνομενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαί-
πωροι Φωκεῖς ἀπολώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμά-
65 των τούτων ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἃ πέ-
πρακται, θέαμα δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐλεει-
νόν· ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμεθα εἰς Δελφοὺς, ἐξ ἀνάγ-
κης ἦν ὁρᾶν ἡμῖν πάντα ταῦτα, οἰκίας κατεσκαμμένας,
τείχη περιῃρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γύ-
ναια δὲ καὶ παιδάρια ὀλίγα καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους
οἰκτροὺς, οὐδ' ἂν εἷς δύναιτ' ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ τῶν
ἐκεῖ κακῶν νῦν ὄντων· ἀλλὰ μὴν ὅτι τὴν ἐναντίαν πο-
τὲ Θηβαίοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ἡμῶν ὑπὲρ ἀν-
δραποδισμοῦ προτεθεῖσαν, ὑμῶν ἔγωγε ἀκούω πάν-
66 των. τίν' ἂν οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς
προγόνους ὑμῶν, εἰ λάβοιεν αἴσθησιν, ψῆφον ἢ γνώ- 362
μην θέσθαι περὶ τῶν αἰτίων τοῦ τούτων ὀλέθρου; ἐγὼ
μὲν γὰρ οἶμαι κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν
χερσὶ καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσ-
χρὸν, μᾶλλον δ' εἴ τις ἔστιν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς
σεσωκότας ἡμᾶς τότε καὶ τὴν σώζουσαν περὶ ἡμῶν ψῆ-
φον θεμένους, τούτους τῶν ἐναντίων τετυχηκέναι διὰ
τούτους, καὶ περιῶφθαι τοιαῦτα πεπονθότας οἷα οὐ-
δένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ τούτων αἴτιος;
τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος;

67 Πολλὰ τοίνυν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον
εὐδαιμονίσας τῆς τύχης, εἰκότως τοῦτο μάλιστ' ἂν εὐ-
δαιμονίσειεν ἁπάντων, οὗ μὰ τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεὰς
οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγε ἄλλον ὅστις τετύχηκεν ἐφ' ἡμῶν.
τὸ μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι καὶ χώραν πολ-
λὴν ὑφ' ἑαυτῷ πεποιῆσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ζηλω-
τὰ μέν ἐστιν, οἶμαι, καὶ λαμπρά· πῶς γὰρ οὔ; ἔχοι δ'
68 ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ἀλλ'
ἐκεῖνο ἴδιον καὶ οὐδενὶ τῶν πάντων ἄλλῳ γεγονὸς εὐ-

τύχημα. τὸ ποῖον; τὸ ἐπειδὴ πονηρῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πράγματ' αὐτῷ ἐδέησε, πονηροτέρους εὑρεῖν ἢ ἐβούλετο. πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι τοιοῦτοι δικαίως ὑποληφθεῖεν ἄν, οἵ γε, ἃ ὑπὲρ αὐτοῦ Φίλιππος τηλικούτων ὄντων αὐτῷ τῶν διαφόρων οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, οὐδ' ἔγραψεν οὔτ' εἰς ἐπιστολὴν οὐδεμίαν, οὔτε πρεσβευτὴς οὐδεὶς εἶπε τῶν παρ' ἐκείνου, ἐπὶ ταῦτα μισθώ-
69 σαντες ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐξηπάτων; καὶ ὁ μὲν Ἀντίπατρος καὶ ὁ Παρμενίων, δεσπότῃ διακονοῦντες καὶ οὐ μέλλοντες ὑμῖν μετὰ ταῦτ' ἐντεύξεσθαι, ὅμως τοῦθ' εὕ- 363
ροντο, μὴ δι' αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι. οἱ δ' Ἀθηναίων, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως, πρέσβεις ταχθέντες ὑμᾶς, οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀνάγκη τὸν λοιπὸν βίον καὶ ἐν οἷς εὐθύνας ἔμελλον δώσειν τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς ἂν ἄνθρωποι κακίους ἢ μᾶλλον ἀπονενοημένοι τούτων γένοιντο;

70 Ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ' ὑμῶν, καὶ οὐδ' ὅσιον ὑμῖν οὐδ' εὐσεβές ἐστι τοιαῦτ' ἐψευσμένον αὐτὸν ἀφεῖναι, λέγε τὴν ἀρὰν καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὴν ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί.

ΑΡΑ.

Ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ἑκάστην τὴν ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχεται νόμῳ προστεταγμένα, καὶ ὅταν ἡ βουλὴ καθῆται, παρ' ἐκείνῃ πάλιν. καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ ὡς οὐκ εὖ ᾔδει· ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ αὐ-
71 τὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴητε, εἰ ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ' ἀξιοῦτε ποιεῖν ὑπὲρ ὑμῶν τοὺς θεούς, ταῦτ' αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον

μὴ ποιήσαιτε, ἀλλ' ὃν ἐκείνοις εὔχεσθ' ἐξώλη ποιεῖν αὐ-
τὸν καὶ γένος καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφείητε αὐτοί; μηδα-
μῶς· ὃς γὰρ ἂν ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς
κολάζειν· ὃν δ' ἂν αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ' ἐκείνοις περὶ
τούτου προστάττετε.

72 Εἰς τοίνυν τοῦτ' ἀναιδείας καὶ τόλμης αὐτὸν ἥξειν
ἀκούω ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἐκστάντα, ὧν
ἀπήγγειλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν,
ὥσπερ ἐν ἄλλοις τισὶ κρινόμενον καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς
ἅπαντ' εἰδόσι, πρῶτον μὲν Λακεδαιμονίων, εἶτα Φω- 364
κέων, εἶθ' Ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα
73 γέλως, μᾶλλον δ' ἀναισχυντία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ
περὶ τῶν Φωκέων ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἢ τοῦ Ἡγη-
σίππου, ὡς Πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, ὡς ἀσεβεῖς εἰ-
σὶν, ὡς ὅ τι ἂν δήποτ' αὐτῶν κατηγορῇ, πάντα δήπου
ταῦτα πρὸ τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ' ἥκειν ἐπέ-
πρακτο, καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς Φωκέας σώζε-
74 σθαι, ὡς τίς φησιν; Αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί. οὐ γὰρ
ὡς εἰ μὴ διὰ Λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς εἰ μὴ Πρόξενον
οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς εἰ μὴ δι' Ἡγήσιππον, οὐδ' ὡς
εἰ μὴ διὰ τὸ καὶ τὸ ἐσώθησαν ἂν οἱ Φωκεῖς, οὐχ οὕτω
τότε ἀπήγγειλεν, ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς διαρρή-
δην ἥκειν πεπεικὼς ἔφη Φίλιππον Φωκέας σώζειν, τὴν
Βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν·
ταῦτα πεπράξεσθαι δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν καὶ διὰ ταῦ-
75 τα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. μὴ
τοίνυν ἃ πρὸ τοῦ τοῦτον ἀπαγγεῖλαι ταῦτ' ἐπέπρακτο ἢ
Λακεδαιμονίοις ἢ Φωκεῦσιν ἀκούετε μηδ' ἀνέχεσθε, μη-
δὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε Φωκέων ὡς πονηροί. οὐ γὰρ Λακε-
δαιμονίους διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ποτ' ἐσώσατε, οὐδὲ
τοὺς καταράτους Εὐβοέας τουτουσὶ, οὐδ' ἄλλους πολ-
λοὺς, ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν σῶς εἶναι τῇ πόλει, ὥσπερ

Φωκέας νυνί. καὶ τίτῶν Φωκέων ἢ τῶν Λακεδαιμονίων
ἢ ὑμῶν ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπων μετὰ τοὺς παρὰ τού-
του λόγους ἐξαμαρτόντος οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ
τούτου τότε ῥηθέντα; τοῦτ᾽ ἐρωτᾶτε· οὐ γὰρ ἕξει δεῖ-
76 ξαι. πέντε γὰρ ἡμέραι γεγόνασι μόναι, ἐν αἷς οὗτος 365
ἀπήγγειλε τὰ ψευδῆ, ὑμεῖς ἐπιστεύσατε, οἱ Φωκεῖς
ἐπύθοντο, ἐνέδωκαν ἑαυτούς, ἀπώλοντο. ὅθεν, οἶμαι,
καὶ δῆλόν ἐστι σαφῶς ὅτι ἡ πᾶσα ἀπάτη καὶ τέχνη συν-
εσκευάσθη τοῦ περὶ Φωκέας ὀλέθρου. ὃν μὲν γὰρ
χρόνον οὐχ οἷός τ᾽ ἦν ἐλθεῖν ὁ Φίλιππος διὰ τὴν εἰρή-
νην, ἀλλ᾽ ἦν ἐν παρασκευῇ, τοὺς Λακεδαιμονίους μετ-
επέμπετο, πάντα τὰ πράγμαθ᾽ ὑποσχόμενος πράξειν
ἐκείνοις, ἵνα μὴ δι᾽ ὑμῶν αὐτοὺς οἱ Φωκεῖς ὑποποιή-
77 σωνται. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν εἰς Πύλας, οἱ Λακεδαιμόνιοι
δ᾽ αἰσθόμενοι τὴν ἐνέδραν ὑπεχώρησαν, τοῦτον αὖ
προκαθῆκεν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰ-
σθομένων ὅτι Θηβαίοις τὰ πράγματα πράττει εἰς χρό-
νους καὶ πόλεμον καὶ τριβὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν Φωκέων
ἀμυνομένων, ὑμῶν δὲ βοηθούντων, ἀλλ᾽ ἀκονιτὶ πάνθ᾽
ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιήσηται· ὅπερ καὶ γέγονεν. μὴ οὖν ὅτι
καὶ Λακεδαιμονίους καὶ Φωκέας ἐξηπάτησε Φίλιππος,
διὰ ταῦθ᾽ ὧν ὑμᾶς οὗτος ἐξηπάτησε μὴ δότω δίκην· οὐ
γὰρ δίκαιον.

78 Ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν καὶ τῶν ἄλ-
λων τῶν ἀπολωλότων Χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πό-
λει λέγῃ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μὴ ἀποδέξησθε, ὦ ἄνδρες
δικασταί, μηδ᾽ ὑπομείνητε, πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας
ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος προσκατασκευ-
ασθῆναι τῇ πόλει, ὡς ἄρα ὑμεῖς τῶν ἰδίων τι κτημά-
των ὑπεξαιρούμενοι τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν
προήκασθε. οὐ γὰρ ἐποιήσατε τοῦτο, ἀλλ᾽ ἤδη τῆς εἰ-
ρήνης γεγονυίας καὶ τῆς Χερρονήσου σῶ οὔσης τετ- 366

ταρας μῆνας ὅλους ἐσώζοντο οἱ Φωκεῖς τοὺς ὕστερον,
ἡ δὲ τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ' ὕστερον αὐτοὺς
79 ἀπώλεσεν, ἐξαπατήσασα ὑμᾶς. εἶτα καὶ νῦν ἐν μεί-
ζονι κινδύνῳ τὴν Χερρόνησον οὖσαν εὑρήσετε ἢ τότε.
πότερον γὰρ εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε Φίλιπ-
πὸς ἐξαμαρτὼν εἰς αὐτὴν πρὶν τούτων τι τῆς πόλε-
ως προλαβεῖν, ἢ νυνί; ἐγὼ μὲν οἶμαι, τότε πολλῷ.
τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία τῶν φόβων ἀφῃρημένων
καὶ τῶν κινδύνων τῶν τοῦ βουληθέντος ἂν αὐτὴν
ἀδικῆσαι;

80 Ἔτι τοίνυν τοιοῦτό τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν,
ὅτι θαυμάζει τί δήποτε Δημοσθένης μὲν αὐτοῦ κατη-
γορεῖ, Φωκέων δ' οὐδείς. ὡς δὴ τοῦτ' ἔχει, βέλτιον
προακοῦσαι παρ' ἐμοῦ. Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκότων
οἱ μὲν οἶμαι βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι φυγάδες γεγε-
νημένοι καὶ τοιαῦτα πεπονθότες ἡσυχίαν ἄγουσι, καὶ
οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφο-
ρῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνελέσθαι· οἱ δ' ὁτιοῦν ἂν ἀργυ-
81 ρίου ποιήσαντες τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν αὐτοῖς. οὐ
γὰρ ἔγωγ' ἂν ἔδωκα οὐδενὶ οὐδὲν ὥστε μοι παραστάν-
τας ἐνταυθὶ βοᾶν οἷα πεπόνθασιν· ἡ γὰρ ἀλήθεια καὶ
τὰ πεπραγμένα αὐτὰ βοᾷ. ἀλλὰ μὴν ὅ γε δῆμος ὁ τῶν
Φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται ὥστε μὴ
περὶ τοῦ κατηγορεῖν ἑκάστῳ τὰς Ἀθήνησιν εὐθύνας
εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ δουλεύειν καὶ τεθνάναι τῷ φό-
βῳ Θηβαίους καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους, οὓς ἀναγκά-
ζονται τρέφειν, διῳκισμένοι κατὰ κώμας καὶ παρῃρη-
82 μένοι τὰ ὅπλα. μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ἀλλ'
ὡς οὐκ ἀπολώλασι Φωκεῖς δεικνύναι, ἢ ὡς οὐχ ὑπέ- 367
σχετο σώσειν αὐτοὺς Φίλιππον. τοῦτο γάρ εἰσι πρε-
σβείας εὐθυναι, τί πέπρακται; τί ἀπήγγειλας; εἰ μὲν
ἀληθῆ, σώζου· εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρει-

σι Φωκεῖς, τί τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτοὺς, οἶμαι,
τὸ μέρος σὺ ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν μήτε τοὺς
ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι δύνασθαι.

83 Καὶ μὴν ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδο-
ξίας, ἣν τὰ πεπραγμένα ἔχει, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι πε-
ριεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥᾴδιον δεῖξαι. τίς γὰρ
οὐκ οἶδεν ὑμῶν ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ καὶ τῷ κυρίους
εἶναι Πυλῶν Φωκέας ἥ τε ἀπὸ Θηβαίων ἄδεια ὑπῆρχεν
ἡμῖν καὶ τὸ μηδέποτ' ἐλθεῖν ἂν εἰς Πελοπόννησον
μηδ' εἰς Εὔβοιαν μηδ' εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον μηδὲ
84 Θηβαίους; ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν
πραγμάτων αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει
ταῖς τούτων ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες προ-
ήκασθ' ὑμεῖς, καὶ τετειχισμένην ὅπλοις καὶ πολέμῳ συ-
νεχεῖ καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν καὶ χώ-
ρᾳ πολλῇ περιείδετ' ἀνασταθεῖσαν. καὶ ματαία μὲν ἡ
πρότερον βοήθεια ἡ εἰς Πύλας ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ
πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθε, ἂν λογί-
σησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τὰς τῶν στρατευσαμένων,
85 μάταιαι δὲ καὶ αἱ κατὰ Θηβαίων ἐλπίδες. ὃ δὲ, πολλῶν
ὄντων καὶ δεινῶν ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε Φιλίππῳ, πλεί-
στην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως καὶ ἁπάν-
των ὑμῶν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου, ὅτι τοῖς Θηβαίοις
ἐγνωκότος ἐξ ἀρχῆς τοῦ Φιλίππου πάνθ' ἃ πεποίηκε
ποιεῖν, οὗτος ἀπαγγείλας τἀναντία καὶ φανεροὺς ἐπι- 368
δείξας ὑμᾶς οὐχὶ βουλομένους ὑμῖν μὲν τὴν ἔχθραν
τὴν πρὸς Θηβαίους μείζω, Φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πε-
ποίηκεν. πῶς ἂν οὖν ὑβριστικώτερον ἄνθρωπος ὑμῖν
ἐχρήσατο;

86 Λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ Διοφάντου καὶ
τὸ τοῦ Καλλισθένους, ἵν' εἰδῆτε ὅτι, ὅτε μὲν τὰ δέοντ'
ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐ-

τοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐπειδὴ δ' ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατεκομίζεσθε καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐντὸς τείχους θύειν ἐψηφίζεσθε εἰρήνης οὔσης· ὃ καὶ θαυμάζω εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεούς, καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα μὲν τότε ἄξια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πεπραγμένων ἐψηφίσασθε. Λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

87 Ταῦτα τότ' ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους, οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε κατ' ἀρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες εἰς αὐτὴν "καὶ τοῖς ἐκγόνοις," ἀλλ' ὡς θαυμάσι' ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά. καὶ μὴν καὶ μετὰ ταῦτα ὁσάκις πρὸς Πορθμῷ ἢ πρὸς Μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν Φιλίππου καὶ ξένους ἐθορυβεῖσθε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοίνυν εἰ μήπω τῆς Ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλ' εἰ διὰ τούτους ἐξουσία γέγονεν αὐτῷ τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι, τοῦθ' ὁρᾶν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ τὸν αἴτιον καὶ παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην 369
ἐκείνῳ μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι.

88 Οἶδα τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων αὐτῶν λόγους Αἰσχίνης φεύξεται, βουλόμενος δ' ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν πεπραγμένων ἀπάγειν διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά, καὶ ὅλως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλ-

λοις ἀγαθῶν αἰτία τοσούτων πραγμάτων καὶ ταραχῆς
ἡμῖν αἰτία γέγονε, τί τις εἶναι τοῦτο φῇ πλὴν ὅτι δῶρα
λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα φύσει κακῶς διέθηκαν;
89 τί δ'; οὐ τριήρεις τριακόσιαι καὶ σκεύη ταύταις καὶ
χρήμαθ' ὑμῖν περίεστι καὶ περιέσται διὰ τὴν εἰρήνην;
ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτα ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπολαμβά-
νειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα ἐκ τῆς εἰρήνης
γέγονεν εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς ὅπλων
καὶ χώρας καὶ προσόδων, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι.
90 γεγόνασι δὲ καὶ ἡμῖν τινές. ἡ δέ γε τῶν πραγμάτων
κατασκευὴ καὶ τῶν συμμάχων, δι' ἣν ἢ αὑτοῖς ἢ τοῖς
κρείττοσι τἀγαθὰ πάντες κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα
πραθεῖσα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ γέγονεν ἀσθενής,
ἡ δ' ἐκείνου φοβερὰ καὶ μείζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον
ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερ' ηὐξῆσθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ τῶν
συμμάχων καὶ τὰ τῶν προσόδων, ἃ δ' ἡμῖν δικαίως ἂν
ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτ' ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο αὐτοὶ
λογίζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτ' ἀντ' ἐκείνων γέγονεν, οὐδὲ 370
πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ἡμῖν, ἐκεῖνα
δὲ τούτοις ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ τούτους.

91 Ὅλως δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιον δήπου φή-
σαιτ' ἂν εἶναι μήτ', εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότ'
ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς δ' Αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς
τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργήν, μήτ' εἴ τι τῶν δεόντων πέ-
πρακται δι' ἄλλον τινά, τοῦτο σῶσαι τουτονί· ἀλλ' ὅσων
οὗτος αἴτιος σκεψάμενοι καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ,
καὶ τοὐναντίον ὀργήν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται πεποιηκώς,
92 ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ
πάνθ' ἅμα ἐᾶτε ταράττειν αὐτόν, τὰ τῶν στρατηγῶν
ἀδικήματα, τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον, τἀπὸ τῆς
εἰρήνης ἀγαθά, ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ σκοπῆτε. οἷον
ἦν ἡμῖν πόλεμος πρὸς Φίλιππον; ἦν. ἐνταῦθ' ἐγκαλεῖ

τις Αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν
ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ
τούτων γε ἀφεῖται, καὶ οὐδὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν· περὶ
γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχε-
σθαι καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ
ὁμολογούμενα ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν
περὶ τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰ-
93 τιᾶται περὶ αὐτοῦ σε. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς
ἔπειθον ποιήσασθαι· ἐπείσθημεν· πρέσβεις ἐπέμψα-
μεν· ἤγαγον οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρή-
νην. πάλιν ἐνταῦθα περὶ τούτου μέμφεταί τις Αἰσχί-
νην; φησί τις εἰσηγήσασθαι τοῦτον εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν
ὅτι δεῦρ' ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς. οὔκουν
οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην 371
94 οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον· οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος. τί οὖν, ἄν-
θρωπε, λέγεις, εἴ τις ἔροιτό με, καὶ πόθεν ἄρχει κατη-
γορεῖν; ὅθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βουλευομένων
ὑμῶν οὐ περὶ τοῦ εἰ ποιητέον εἰρήνην ἢ μή (ἐδέδοκτο
γὰρ ἤδη τοῦτό γε) ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινά, τοῖς τὰ δί-
καια λέγουσιν ἀντειπὼν τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε
δῶρα λαβών, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθεὶς
ὧν μὲν ὑμεῖς προσετάξατε, οὐδ' ὁτιοῦν ἐποίησε, τοὺς
δ' ἐπὶ τοῦ πολέμου διασωθέντας ἀπώλεσε τῶν συμμά-
χων, καὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐψεύσατο ἡλίκα οὐ-
δεὶς πώποτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὔτε πρότερον οὔθ'
ὕστερον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ λόγου τυχεῖν
Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Κτησιφῶν καὶ Ἀριστόδη-
μος τὴν ἀρχὴν τὴν πρώτην ἔφερον τοῦ φενακισμοῦ,
ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ πράττειν ἤδη τὰ πράγμαθ' ἧκεν, Φιλο-
κράτει καὶ τούτῳ παρέδωκαν, δεξάμενοι δ' οὗτοι πάντ'
95 ἀπώλεσαν. εἶτ' ἐπειδὴ δεῖ λόγον καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν
πεπραγμένων, ὤν, οἶμαι, πανοῦργος οὗτος καὶ θεοῖς

ἐχθρὸς καὶ γραμματεὺς, ὡς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμε-
νος ἀπολογήσεται, οὐχ ἵνα πλειόνων ἢ κατηγορεῖ τις
αὐτοῦ δῶ λόγον· μανία γὰρ τοῦτό γε· ἀλλ' ὁρᾷ τοῦθ',
ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὑφ' αὐτοῦ πεπραγμένοις ἀγαθὸν μὲν
οὐδέν ἐστιν, ἅπαντα δὲ τἀδικήματα, ἡ δ' ὑπὲρ τῆς εἰ-
ρήνης ἀπολογία, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοὔνομα γοῦν ἔχει
96 φιλάνθρωπον. ἣν δέδοικα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
δέδοικα, μὴ λελήθαμεν, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι, ἐπὶ 372
πολλῷ ἄγοντες· τὸ γὰρ ἀσφαλὲς αὐτῆς καὶ τὸ βέβαιον
οὗτοι προὔδοσαν, Φωκέας καὶ Πύλας· οὐ μὴν διὰ τοῦ-
τόν γε ἐξ ἀρχῆς ἐποιησάμεθα, ἀλλ' ἄτοπον μέν ἐστιν
ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δὲ πάνυ· εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς
χαίρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς, ὧν κατηγοροῦσιν
ἅπαντες, χάριν αὐτῆς ἐχέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὡς ὑμεῖς
ἐβούλεσθε ἐπολέμουν, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἂν ὑμεῖς
97 ἠνέσχεσθε. εἰρήνη μὲν οὖν δι' ἐκείνους, ἐπικίνδυνος
δὲ καὶ σφαλερὰ καὶ ἄπιστος διὰ τούτους γέγονε δωρο-
δοκήσαντας. εἴργετ' οὖν, εἴργετε αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς
εἰρήνης λόγων, εἰς δὲ τοὺς ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμ-
βιβάζετε. οὐ γὰρ Αἰσχίνης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρίνεται,
οὒ, ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' Αἰσχίνην διαβέβληται. σημεῖον
δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ' ὕστερον
ἐξηπάτησθε ὑμεῖς μηδ' ἀπωλώλει τῶν συμμάχων μη-
δεὶς, τίν' ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἂν ἡ εἰρήνη, ἔξω
τοῦ ἄδοξος γεγενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναί-
τιος οὗτος συνειπὼν Φιλοκράτει. ἀλλ' ἀνήκεστόν γ'
οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός. νῦν δ', οἶμαι, πολλῶν αἴτιος
οὗτος.

98 Ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦθ'
ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἶμαι πάντας
ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοσοῦτ' ἀπέ-
χω τοῦ συκοφαντίαν τινὰ τοῖς πράγμασι τούτοις προσ-

ἄγειν ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν ὥστ', εἰ ταῦθ' ὑπ' ἀβελτερίας ἢ
δι' εὐήθειαν ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν οὕτω πέ-
πρακται, αὐτός τ' ἀφίημι Αἰσχίνην καὶ ὑμῖν συμβου- 373
99 λεύω. καίτοι τῶν σκήψεων τούτων οὐδεμί' ἐστὶ πολι-
τικὴ οὐδὲ δικαία. οὐδένα γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς
κελεύετε οὐδ' ἀναγκάζετε· ἀλλ' ἐπειδάν τις ἑαυτὸν
πείσας δύνασθαι προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες ἀνθρώ-
πων χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων, εὐνοϊκῶς δέχεσθε καὶ
οὐ φθονερῶς, ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐ-
100 τῶν ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις, τιμήσεται
καὶ πλέον ἕξει τῶν πολλῶν κατὰ τοῦτο· ἂν δ' ἀποτυγ-
χάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ; ἀλλ' οὐ δίκαιον. οὐ
γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολωλόσι συμμάχοις οὐδὲ τοῖς
παισὶν αὐτῶν οὐδὲ ταῖς γυναιξὶν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις διὰ
τὴν ἀβελτερίαν τὴν ἐμήν, ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω, τοι-
101 αῦτα πεπονθέναι· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς
ἄφετ' Αἰσχίνῃ τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ ὑπερβάλλοντα, ἂν
δι' εὐήθειαν ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν λελυμασμέ-
νος φανῇ. ἂν μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον λαβὼν
καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ' ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ' αὐτῶν τῶν
πεπραγμένων, μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε, ἀποκτείνατε,
εἰ δὲ μὴ, ζῶντα τοῖς λοιποῖς παράδειγμα ποιήσατε.
σκοπεῖτε δὴ τὸν ὑπὲρ τούτων ἔλεγχον, ὡς δίκαιος ἔσται,
μεθ' ὑμῶν.
102 Ἀνάγκη δή που τοὺς λόγους τούτους Αἰσχίνην πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν τουτονὶ, τοὺς περὶ τῶν Φωκέων καὶ τῶν
Θεσπιέων καὶ τῆς Εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑτὸν
ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον, ἢ διαρρήδην ἀκούσαντα
ὑποσχομένου Φιλίππου ὅτι πράξει ταῦτα καὶ ποιήσει,
ἢ εἰ μὴ τοῦτο, γοητευθέντα καὶ φενακισθέντα τῇ περὶ
τἄλλα φιλανθρωπίᾳ καὶ ταῦτ' ἐλπίσαντα παρ' αὐτοῦ. 374
103 οὐκ ἔνεστι τούτων οὐδὲ ἓν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων

ἀμφοτέρων μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ
προσήκει Φίλιππον. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος
πάντ' αὐτῷ γέγονε τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴχιστα. ὑμᾶς
ἐξηπάτηκεν, ἀδοξεῖ, δίκαιος ἀπολωλέναι κρίνεται. εἴ
γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίγνετο, ἐν εἰσαγγελίᾳ πάλαι
104 ad 109 ἂν ἦν· νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν εὐήθειαν καὶ πραότη-
τα εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βούλεται. ἔστιν
οὖν ὅστις ὑμῶν φωνὴν ἀκήκοεν Αἰσχίνου κατηγοροῦν-
τος Φιλίππου; τίς δ' ἐξελέγχοντα ἢ λέγοντά τι τοῦτον
ἑόρακεν; οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ πάντες Ἀθηναῖοι πρότερον
κατηγοροῦσι Φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί, ὧν οὐδὲν οὐ-
δεὶς ἠδίκηται ἰδίᾳ δήπου. ἐγὼ δ' ἐκείνους τοὺς λόγους
ἐζήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑτὸν ἦν,
"ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθε ὅ τι βούλεσθε·
"ἐπίστευσα, ἐξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ. τὸν δ'
"ἄνθρωπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλάττεσθε· ἄπι-
"στος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε οἷα πεποίηκεν ἐμέ;
"οἷα ἐξηπάτηκεν;" τούτων οὐδένα ἀκούω τῶν λόγων,
110 οὐδ' ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι οὐ παρακρουσθεὶς οὐδ' ἐξαπα-
τηθείς, ἀλλὰ μισθώσας αὑτὸν καὶ λαβὼν ἀργύριον
ταῦτ' εἶπε, καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε καλὸς
κἀγαθὸς καὶ δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευτὴς μέν-
τοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης καὶ τρίς, οὐχ ἅπαξ ἀπο-
λωλέναι δίκαιος.

111 Οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνον δῆλός ἐσθ' ὅτι χρημά-
των ἅπαντ' εἶπεν ἐκεῖνα. ἀλλ' ἧκον ὡς ὑμᾶς ἔναγχος
Θετταλοὶ καὶ Φιλίππου πρέσβεις μετ' αὐτῶν, ἀξιοῦν- 375
τες ὑμᾶς Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. τῷ
προσῆκεν οὖν ἀντειπεῖν τούτοις μάλιστα πάντων ἀν-
θρώπων; Αἰσχίνῃ τουτῳί. διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος ἀπήγ-
γειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τἀναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος.
112 οὗτος μὲν γὰρ ἔφη Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς αὐτὸν τει-

χιεῖν, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ Θηβαί-
ων ὕβριν καταλύσειν· ὁ δὲ τοὺς μὲν Θηβαίους μείζους
ἢ προσῆκε πεποίηκε, τοὺς δὲ Φωκέας ἄρδην ἀπολώλε-
κε, καὶ τὰς μὲν Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὸν
δὲ Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν προσεξηνδραπόδι-
σται. πῶς ἂν ἐναντιώτερα πράγμαθ' ἑαυτοῖς τούτων
γένοιτο; οὐ τοίνυν ἀντεῖπεν, οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα,
113 οὐδ' ἐφθέγξατο ἐναντίον οὐδέν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω
δεινὸν, τηλικοῦτον ὄν· ἀλλὰ καὶ συνεῖπε μόνος τῶν
ἐν τῇ πόλει πάντων ἀνθρώπων. καίτοι τοῦτό γε οὐδὲ
Φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆσαι ὁ μιαρὸς, ἀλλ' Αἰσχί-
νης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν καὶ οὐκ ἐθελόν-
των ἀκούειν αὐτοῦ καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐν-
δεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ τοῦ Φιλίππου πα-
ροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους
δὲ τοὺς στρατευομένους, ὅταν δέῃ, (μέμνησθε γὰρ
δήπου,) αὐτὸς ὢν, οἶμαι, θαυμάσιος στρατιώτης, ὦ
Ζεῦ.

114 Ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν μηδένα μηδὲν ἔχοντα εἴχομεν
δεῖξαι τῶν πρέσβεων, μηδ' ἦν ὥστ' ἰδεῖν ἅπαντας, βα-
σάνους καὶ τὰ τοιαῦθ' ὑπόλοιπον ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ
Φιλοκράτης μὴ μόνον ὡμολόγει παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ
πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἐδείκνυεν ὑμῖν, πυροπωλῶν, οἰκο- 376
δομῶν, βαδιεῖσθαι φάσκων, κἂν μὴ χειροτονῆτε ὑμεῖς,
ξυληγῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φανερῶς ἐπὶ
ταῖς τραπέζαις, οὐκ ἔνι δήπου τοῦτον εἰπεῖν ὡς οὐκ
115 εἴληφε, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα. ἔστιν
οὖν οὕτω τις ἀνθρώπων ἀνόητος ἢ κακοδαίμων, ὅστις
ἵνα λαμβάνῃ μὲν Φιλοκράτης, ἀδοξῇ δὲ αὐτὸς καὶ
κινδυνεύῃ, ἐξὸν αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξε-
τάζεσθαι, τούτοις μὲν πολεμεῖν, πρὸς δ' ἐκεῖνον ἐλθὼν
κρίνεσθαι βούλεται; ἐγὼ μὲν οὐδένα οἶμαι. ἀλλὰ

πάντα ταῦτ', ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆτε, εὑρήσετε μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐναργῆ σημεῖα τοῦ χρήματα τοῦτον ἔχειν.

116 *Ὃ τοίνυν ὕστατον μὲν γέγονεν, οὐδενὸς δ' ἐστὶν ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦτον ἑαυτὸν Φιλίππῳ, θεάσασθε. ἴστε δήπου πρώην, ὅτ' εἰσήγγελλεν Ὑπερείδης Φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ δυσχεραίνειν ἔφην ἕν τι τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος Φιλοκράτης τοσούτων καὶ τοιούτων ἀδικημάτων αἴτιος γέγονεν, οἱ δ' ἐννέα τῶν πρέσβεων μηδενός. καὶ οὐκ ἔφην τοῦθ' οὕτως ἔχειν· οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον, εἰ μὴ τοὺς συναγωνιζομένους τούτων τινὰς*
117 *εἶχεν. ἵν' οὖν μήτ' ἀφῶ μήτ' αἰτιάσωμαι μηδένα, ἔφην ἐγώ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ τοὺς μὲν αἰτίους εὕρῃ, τοὺς δὲ μὴ μετεσχηκότας ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ παρελθὼν εἰς ὑμᾶς ἀποφηνάσθω μὴ μετέχειν μηδὲ ἀρέσκειν αὑτῷ τὰ ὑπὸ Φιλοκράτους πεπραγμένα. καὶ* 377
τὸν τοῦτο ποιήσαντα ἀφίημι ἔγωγ', ἔφην. ταῦτα μνημονεύετε, ὡς ἐγὼ οἶμαι. οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδεὶς
118 *οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἐστὶν ἑκάστῳ τις πρόφασις· ὁ μὲν οὐχ ὑπεύθυνος ἦν, ὁ δ' οὐχὶ παρῆν ἴσως, τῷ δὲ κηδεστής ἐστιν ἐκεῖνος· τούτῳ δ' οὐδὲν τούτων. ἀλλ' οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυτὸν καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι μεμισθάρνηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἄν περ ἐκφύγῃ νῦν, καθ' ὑμῶν ὑπάρξων ἐκείνῳ, ὥσθ', ἵνα μηδὲν ἐναντίον μηδὲ ῥῆμα πρόηται Φιλίππῳ, οὐδ' ἀφιέντων ἀφίεται, ἀλλ' ἀδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῖν*
119 *μᾶλλον ἢ Φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι τίς ἡ κοινωνία, τίς ἡ πολλὴ πρόνοια ὑπὲρ Φιλοκράτους αὕτη; ὃς εἰ τὰ κάλλιστα καὶ πάντα τὰ συμφέροντα ἐπεπρεσβεύκει, χρήματα δ' ὡμολόγει λαβεῖν ἐκ τῆς*

πρεσβείας, ὥσπερ ὁμολογεῖ, τοῦτό γ' αὐτὸ φυγεῖν καὶ
διευλαβηθῆναι τῷ προῖκα πρεσβεύοντι προσῆκε, καὶ
διαμαρτύρασθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε
τοῦτ' Αἰσχίνης. ταῦτ' οὐ φανερά, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι;
ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ καὶ λέγει ὅτι χρήματ' εἴληφεν Αἰσχίνης
καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς, οὐ δι' ἀβελτερίαν
οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, οὐδ' ἀποτυγχάνων;

120 Καὶ τίς μου καταμαρτυρεῖ, φήσει, δῶρα λαβεῖν;
τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ', Αἰσχίνη,
ἅπερ πιστότατ' ἐστὶν ἁπάντων, καὶ οὐκ ἔνεστ' εἰπεῖν
οὐδ' αἰτιάσασθαι ὡς ἢ πεπεισμένα ἢ χαριζόμενά τῳ
ἐστι τοιαῦτα, ἀλλ' οἷάπερ αὐτὰ προδοὺς καὶ διαφθεί- 378
ρας σὺ πεποίηκας, τοιαῦτ' ἐξεταζόμενα φαίνεται. πρὸς
δὲ τοῖς πράγμασιν αὐτὸς αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ κατα-
μαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γάρ δεῦρ' ἀναστάς μοι. οὐ
γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ τι εἴπῃς· ὃς
γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρ-
τύρους, πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώ-
κων, δῆλον ὅτι πάνδεινος εἶ τις.

121 Πολλῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμέ-
νων Αἰσχίνῃ τουτῳί, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς
καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖν, οὐδέν ἐστιν οὗ μέλλω λέγειν,
ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅ τι μᾶλλον ἐπ' αὐτο-
φώρῳ δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν καὶ πεπρακότα πάντ'
ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστέλλετ' αὖθις αὖ τὸ τρίτον
τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν Φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ
μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις αἷς οὗτος ὑπέσχητο, ἐχειρο-
τονήσατε καὶ τοῦτον κἀμὲ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλεί-
122 στους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην
εὐθέως, καὶ θορυβούντων τινῶν καὶ κελευόντων βαδί-
ζειν οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν· οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο.
ἐπειδὴ δ' ἀνέστη μετὰ ταῦθ' ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες
ἐβουλεύονθ' οὗτοι τίν' αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ

τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος
ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγο-
123 ρὰν ἐγίγνοντο τότε· ἐφοβοῦντο δὴ μὴ σύγκλητος ἐκ-
κλησία γένοιτο ἐξαίφνης, εἶτα ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ
τἀληθῆ ψηφίσαισθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέ-
ων, καὶ τὰ πράγματ' ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον. εἰ γὰρ
ἐψηφίσασθε μόνον καὶ μικρὰν ὑπεφήνατ' ἐλπίδα ἡντι- 379
νοῦν αὐτοῖς, ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν, οὐκ ἐνῆν μὴ
παρακρουσθέντων ὑμῶν μεῖναι Φιλίππῳ. οὔτε γὰρ
σῖτος ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγο-
νυίᾳ, οὔθ' ἡ σιτοπομπία δυνατὴ τριήρων οὐσῶν ὑμε-
τέρων ἐκεῖ καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν, αἵ τε πόλεις
πολλαὶ καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρό-
νῳ καὶ πολιορκίᾳ· εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο
124 καὶ εἴκοσίν εἰσιν ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα
μηδὲν μετάθοισθε ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ κατέ-
λιπον. ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τινὸς δεινὸν
ἦν καὶ ὑποψία μεγάλη. "τί λέγεις; ἐπὶ τηλικαῦτα καὶ
"τοιαῦτ' ἀγαθὰ οὐχὶ βαδίζεις ἀπαγγείλας οὐδὲ πρε-
"σβεύεις;" ἔδει δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφα-
σίζεται, καὶ λαβὼν Ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐ-
τοῦ καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ ἐξώμοσεν ἀρρωστεῖν του-
125 τονὶ καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δ' ἀπωλώλεσαν
οἱ Φωκεῖς ὕστερον ἡμέραις πέντε ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε
τὸ μίσθωμα ὥσπερ ἂν ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλος
ἐκ τῆς Χαλκίδος ἧκεν ἀναστρέψας καὶ ἀπήγγειλεν
ὑμῖν ἐκκλησιάζουσιν ἐν Πειραιεῖ ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλα-
σι, καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἀκούσαντες
εἰκότως κἀκείνοις συνήχθεσθε καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπληχθε,
καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψη-
φίζεσθε καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευάζειν καὶ τὸν Πειραιᾶ
126 τειχίζειν καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν ἄστει θύειν,—ἐπειδὴ ταῦτ'

ἦν καὶ τοιαύτη ταραχὴ καὶ τοιοῦτος θόρυβος περιειστή- 380
κει τὴν πόλιν, τηνικαῦτα ὁ σοφὸς καὶ δεινὸς οὑτοσὶ καὶ
εὔφωνος οὔτε βουλῆς οὔτε δήμου χειροτονήσαντος
αὐτὸν ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα,
οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ᾽ ᾗ τότ᾽ ἐξωμόσαθ᾽, ὑπολογι-
σάμενος, οὔθ᾽ ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀνθ᾽ αὐ-
τοῦ, οὔθ᾽ ὅτι τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζη-
127 μίαν εἶναι κελεύει, οὔθ᾽ ὅτι πάνδεινόν ἐστιν ἀπηγγελ-
κότα ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματ᾽ αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπει-
δὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν καὶ
τῆς Φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτα εἰς
μέσας τὰς Θήβας καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βα-
δίζειν· ἀλλ᾽ οὕτως ἔκφρων ἦν καὶ ὅλος πρὸς τῷ λήμ-
ματι καὶ τῷ δωροδοκήματι ὥστε πάντα ταῦτα ἀνελὼν
καὶ παριδὼν ᾤχετο.

128 Καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ
δεινότερά ἐστιν ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων
γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων οὕτω
δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πά-
σχειν Φωκέας ὥστε μήτε τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς
μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ᾽ ἀπο-
στῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τἀπινίκια τῶν
πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος
ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθὼν καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν,
ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι καὶ
χώρᾳ καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν ηὔχετο ἐκεῖνος, καὶ συν-
εστεφανοῦτο καὶ συνεπαιάνιζε Φιλίππῳ καὶ φιλοτη-
σίας προὔπινεν.

129 Καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ μὲν οὕτω, τούτῳ δ᾽
ἄλλως πως εἰπεῖν· ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τῆς ἐξωμοσίας ἐν 381
τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ μητρῴῳ
ταῦτ᾽ ἐστὶν, ἐφ᾽ οἷς ὁ δημόσιος τέτακται, καὶ ψήφισμα

ἄντικρυς περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος γέγραπται· ὑπὲρ δ' ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ παρόντες καταμαρτυρήσουσιν, οἵπερ ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο· οὐ γὰρ ἔγωγ' αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ' ἐξωμο-
130 σάμην. Καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει.

ΨΗΦΙΣΜΑ. ΓΡΑΜΜΑΤΑ. ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετ' εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν Φίλιππον, ὅτ' ἔσπενδεν, ἢ τοὺς Θηβαίους; ἆρ' οὐ κράτος πολέμου καὶ νίκην αὑτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις διδόναι, καὶ τἀναντία τοῖς τῶν Φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύχετο οὗτος καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι, ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι.

131 Οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι· ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε ἑτέρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται· τὰ δὲ πρόσθεν πεπραγμένα καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων ἀποκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν τί ἔσται τίμημα, ὃ ταύτην ἕξει τὴν ἀξίαν ὥστε τοσούτων ἀδικη-
132 μάτων ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς καὶ ὅλον τὸν δῆμον πᾶσι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι κοινωνεῖν ἐθέλειν δυσκόλως τ' ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων καὶ οὔτε 382
δικαίων οὔθ' ὑμῖν συμφερόντων, εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας τὰς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντας, ὅρκον ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατ' ἐπ' αὐτοφώ-
133 ρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ δικαίως ὑμῖν ἐγκαλέσει τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον

δ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς
ὀργιζομένους, ὃς ἐκ πολέμου ποιούμενος εἰρήνην πα-
ρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο, πρᾶγμα πολ-
λὴν συγγνώμην ἔχον διαπραττόμενος, τουτονὶ δ'
ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτερα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν
νόμων τὰ ἔσχατα ταττόντων ἐπιτίμια, ἐάν τις ταῦτα
ποιῇ.

134 Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τοιοῦτος ἥξει τις λόγος παρὰ
τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, εἰ
τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ
δ', εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν
ὅ τι μεῖζον τούτου κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης
χρήματ' ἀναλώσας ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω γέγονε φο-
βερὸς καὶ μέγας ὥστε τῶν ὅρκων καὶ τῶν δικαίων
ἀμελήσαντας ὑμᾶς ἤδη τί Φιλίππῳ χαριεῖσθε σκοπεῖν,
τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τὴν προσήκουσαν δί-
135 κην δεδωκότες εἶεν; οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ φιλίας ἀρχὴ
συμφερούσης ὑμῖν οὕτω μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενή-
σεται, καὶ τοῦτ' οἶμαι δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ
τοῦθ', ὅτι οὐ καταφρονεῖ Φίλιππος, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τῆς πόλεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ' ἀχρηστοτέρους
νομίσας ὑμᾶς Θηβαίων ἐκείνους εἵλετ' ἀνθ' ὑμῶν. 383
ἀλλ' ὑπὸ τούτων ἐδιδάχθη καὶ ταῦτ' ἤκουσεν, ἃ καὶ
πρότερόν ποτ' εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ καὶ
136 τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν ἀστα-
θμητότατον πρᾶγμα τῶν πάντων καὶ ἀσυνθετώτατον,
ὥσπερ ἐν θαλάττῃ πνεῦμα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχῃ,
κινούμενος. ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθεν· μέλει δ' οὐ-
δενὶ τῶν κοινῶν, οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δέ τινας φίλους
ὑπάρχειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ καὶ
διοικήσοντας, οἷον αὐτὸς δή· κἄνπερ αὐτῷ τοῦτο κα-

τασκευασθῇ, πᾶν ὅ τι ἂν βούληται παρ' ὑμῖν ῥᾳδίως
137 διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς τότε
ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας παραχρῆμα, ὡς δεῦρ' ἐπ-
ανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταὐτὸ τῷ
βασιλεῖ. τί δ' ἦν ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ
Τιμαγόρου καὶ τετταράκοντα τάλαντα, ὡς λέγεται, δε-
δωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν ἐπύθετο αὐτὸν τεθνεῶ-
τα καὶ οὐδὲ τοῦ ζῆν ὄντα κύριον αὑτῷ βεβαιῶσαι, μή
τί γ' ἃ ἐκείνῳ τόθ' ὑπέσχετο πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν
οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι
πρῶτον μὲν Ἀμφίπολιν πάλιν ὑμετέραν [δούλην] κατ-
έπεμψεν, ἣν τότε σύμμαχον αὑτοῦ καὶ φίλην ἔγρα-
ψεν· εἶτ' οὐδενὶ πώποτ' ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ.
138 ταὐτὸ τοίνυν τοῦτ' ἂν ἐποίησε Φίλιππος, εἴ τινα τού-
των εἶδε δίκην δόντα, καὶ νῦν, ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπει-
δὰν δ' ἀκούῃ λέγοντας εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέρους
κρίνοντας, τί καὶ ποιήσῃ; ζητῇ πόλλ' ἀναλίσκειν, ἐξὸν 384
ἐλάττω, καὶ πάντας θεραπεύειν βούληται, δυ' ἢ τρεῖς
ἐξόν; μαίνοιτο μέντἄν. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων
πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν ὁ Φίλιππος εὖ, πολλοῦ γε
139 καὶ δεῖ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρό-
πον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις
ἐκ Θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ' ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τού-
τοις χρήματ' ἐκεῖνος ἐβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γε, ὡς
ἔφασαν, πολλά. οὐκ ἐδέξαντο οὐδ' ἔλαβον ταῦτα οἱ
τῶν Θηβαίων πρέσβεις. μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ καὶ
δείπνῳ πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ
Φίλιππος ἄλλα τε δὴ πολλά, οἷον αἰχμάλωτα καὶ τοιαῦ-
τα, καὶ τελευτῶν ἐκπώματ' ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ προὔπι-
νεν αὐτοῖς. πάντα ταῦτα ἐκεῖνοι διεωθοῦντο καὶ οὐ-
140 δαμῇ προΐεντο ἑαυτούς. τελευτῶν δὲ Φίλων, εἷς τῶν
πρέσβεων, εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγον οὐχ ὑπὲρ

*Θηβαίων, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι. ἔφη γὰρ τὸν
Φίλιππον ὁρῶν καὶ μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως
ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς ἥδεσθαι καὶ χαίρειν· αὐτοὶ μὲν
οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων
τούτων, εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐν οἷς ἦν τότε,
τὴν φιλανθρωπίαν αὐτὸν ἠξίουν ταύτην προσθέντα
ἄξιόν τι καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν Θηβαίων πρᾶξαι, καὶ ὅλην
τε τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφεῖς ὡμολόγουν ὑπάρξειν αὐ-
141 τῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε τί τοῖς Θηβαίοις γέγονεν ἐκ
τούτων καὶ τί συμβέβηκε, καὶ θεάσασθε ἐπ' αὐτῆς τῆς
ἀληθείας ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως·
πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς πονοῦσι καὶ
ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ καὶ ἡττωμένοις, εἶ- 385
τα τῶν ἐχθρῶν Φωκέων ἄρδην ὄλεθρος καὶ ὅλων τῶν
τειχῶν καὶ τῶν πόλεων ἀναιρέσεις. ἆρα καὶ μόνα ταῦ-
τα; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις Ὀρχομενὸς, Κο-
ρώνεια, Κορσιὰ, τὸ Τιλφωσσαῖον, τῆς τῶν Φωκέων
142 χώρας ὁπόσην βούλονται. τοῖς μὲν δὴ Θηβαίοις ταῦτ'
ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' ἂν εὔξαιντο δήπου
μείζονα· τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς τῶν Θηβαίων τί; οὐ-
δὲν πλὴν τὸ τούτων αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι·
τοῦτο δὲ καλὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς
ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης, ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο.
ἀντιθῶμεν δὴ τί τῇ τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ
τῆς εἰρήνης καὶ τί τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων,
καὶ θεωρεῖτε εἰ παραπλήσια τῇ πόλει καὶ τούτοις αὐ-
143 τοῖς. τῇ πόλει μὲν τοίνυν ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων
καὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν συμμάχων, ὀμωμοκέναι δὲ
Φιλίππῳ, κἂν ἄλλος τις ἴῃ ποτ' ἐπ' αὐτὰ βουλόμενος
σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμενον
παραδοῦναι ἐχθρὸν ἡγήσεσθαι καὶ πολέμιον, τὸν δὲ
144 ἀπεστερηκότα σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐστιν*

ἃ συνεῖπε μὲν Αἰσχίνης οὑτοσὶ, ἔγραψε δ᾽ ὁ τούτου συν-
εργὸς Φιλοκράτης· καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τὴν προτέ-
ραν ἡμέραν, καὶ πεπεικότος ὑμᾶς τὸ τῶν συμμάχων
δόγμα κυρῶσαι καὶ καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ
Φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν Φι-
λοκράτους γνώμην ἔπεισεν ἑλέσθαι, ἐν ᾗ καὶ ταῦτα καὶ
145 πολλὰ ἄλλ᾽ ἔτι τούτων δεινότερά ἐστι γεγραμμένα. τῇ
μὲν δὴ πόλει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽ 386
εὑρεῖν αἴσχίω ῥᾴδιον· τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα
πράξασιν; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ πάνθ᾽, ὅσα ἑοράκαθ᾽
ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυροὺς, ἀλλ᾽ ἐν τῇ τῶν ἀπολωλό-
των συμμάχων χώρᾳ κτήματα καὶ γεωργίαι παμπλη-
θεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσοδον, τού-
146 τῳ δ᾽ Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον τὰς τῶν ὑμετέρων
συμμάχων συμφορὰς προσόδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς
ὑμετέροις γεγενῆσθαι, καὶ τὴν αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν
ἐκπεμψάσῃ πόλει τῶν μὲν συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ
κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ δὲ δόξης αἰσχύνην γεγε-
νῆσθαι, τῶν δὲ πρέσβεων τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦ-
τα πράξασι προσόδους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον
ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀποριῶν εἰργάσθαι; ἀλλὰ μὴν
ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τοὺς Ὀλυνθίους μάρ-
τυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

147 Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ᾽ ἂν εἰ καὶ τοιοῦτό τι τολμή-
σει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλὴν οὐδ᾽ οἵαν ἠξίουν ἐγὼ τὴν
εἰρήνην ποιήσασθαι κακῶς τῷ πολέμῳ τῶν στρατηγῶν
κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατ᾽
αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέρας τινὸς ᾤχετο
πρεσβεύων πόλεως ἢ ταύτης αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέ-

ρας, ἣν κεκρατηκέναι τε τῷ πολέμῳ φήσει καὶ χρη-
στοὺς ἔχειν στρατηγοὺς, εἰκότως χρήματ' εἴληφεν· εἰ
δ' ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος ἕνεκ' ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πό-
λις τῶν αὑτῆς ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δωρεὰς προσ-
λαβὼν φαίνεται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν 387
πόλιν τυγχάνειν καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ τι
148 τῶν δικαίων ἐγίγνετο. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε,
ὦ ἄνδρες δικασταί. πότερ' οἴεσθε πλέον Φωκέας Θη-
βαίων ἢ Φίλιππον ὑμῶν κρατεῖν τῷ πολέμῳ; ἐγὼ μὲν
γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων. εἶχόν γε Ὀρχομενὸν
καὶ Κορώνειαν καὶ τὸ Τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν Νέω-
σιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακο-
σίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ Ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱ-
στήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστή-
149 κει Θηβαίους. ὑμῖν δὲ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὔτ' ἦν μήτε
γένοιτο τοῦ λοιποῦ, τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ
πρὸς Φίλιππον πολέμου, οὐκ ἐδύνασθε κακῶς ἡλίκα
ἐβούλεσθε ποιεῖν ἐκεῖνον. τοῦ δὲ μὴ πάσχειν αὐτοὶ
πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης
τοῖς μὲν Θηβαίοις, τοῖς τοσοῦτο κρατουμένοις τῷ πο-
λέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν
προσλαβεῖν γέγονε, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ
πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέ-
ναι; ὅτι τἀκείνων μὲν οὐκ ἀπέδοντ' οἱ πρέσβεις, τὰ δ'
ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. ὅτι γὰρ ταῦθ' οὕτω πέ-
πρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε.
150 Ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὕτη ἡ τοῦ
Φιλοκράτους, ᾗ συνεῖπεν οὗτος, οἱ δὲ πρέσβεις ἀπῆρ-
κεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου λαβόντες τοὺς ὅρκους (καὶ μέχρι 388
τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ'
αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ
τούτων δὴ τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ἡμῖν ἔμελλεν ἔσεσθαι),

ἠξίουν ὑμᾶς ἐγὼ καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' Ἑλλησπόντου καὶ μὴ προέσθαι μηδ' ἐᾶσαι κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ
151 χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι πάνθ' ὅσ' ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς ἀμελήσασιν ἀπόλλυται· οὐδεὶς γὰρ πώποθ' ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν ὑπὲρ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προλαβόντες ἔχουσιν. χωρὶς δὲ τούτων δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην πλευσάντων ἡμῶν· ἢ γὰρ παρόντων καὶ κατὰ τὸ ψήφισμ' αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν
152 δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ μὴ ποιοῦντος ταῦτα ἀπαγγελεῖν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο, ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόρρω καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας ὑμᾶς περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς καὶ μειζόνων, λέγω δὲ Φωκέων καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι· μὴ προλαβόντος δ' ἐκείνου ταῦτα μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων ἅπαντ' ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος
153 ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκότως οὕτως ὑπελάμβανον ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν, ὡς ἦσαν τότε, Φωκεῖς σῷ καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖνος μὲν οὐδὲν ἂν ὑμῖν εἶχεν ἀνατείνασθαι φοβερὸν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι 389
παρείδετε· οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν οὔτε ναυσὶ κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκείνου παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρημάτων τ' ἐν σπάνει καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν, ὥστ' ἐκεῖνος ὁ δουλεύων ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσι-
154 τελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι νῦν πλάττομαι καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐγνώκειν καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τού-

τοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν
οὐκέτ᾽ ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία διὰ τὸ προκατακεχρῆ-
σθαι, οὗτοι δ᾽ οὐκ ἀπῆσαν, ἀλλ᾽ αὐτοῦ διέτριβον,
γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος
τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχί-
στην, τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ
τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνηται,
γράψας ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν οὕτως ἄντικρυς.
Καί μοι λέγε τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

155 Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκον-
τας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ᾽ ἐποίουν εἴσεσθε. ἐπει-
δὴ δὲ ἀφικόμεθ᾽ εἰς Ὠρεὸν καὶ συνεμίξαμεν τῷ Προ-
ξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν καὶ τὰ προστετα-
γμένα πράττειν ἐπορεύοντο κύκλῳ, καὶ πρὶν εἰς Μακε-
δονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν·
τὰς δὲ ἄλλας πάσας καθήμεθ᾽ ἐν Πέλλῃ, πρὶν Φίλιπ- 390
πον ἐλθεῖν, σὺν αἷς ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκονθ᾽
156 ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ Δορίσκον, Θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τειχῶν,
Ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς
ᾕρει καὶ διῳκεῖτο ὁ Φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ καὶ
θρυλοῦντος ἀεὶ, τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἂν εἰς κοινὸν γνώ-
μην ἀποφαινομένου, μετὰ ταῦτα δ᾽ ὡς ἀγνοοῦντας δι-
δάσκοντος, τελευτῶντος δὲ ὡς ἂν πρὸς πεπρακότας
αὑτοὺς καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους οὐδὲν ὑποστελ-
157 λομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς καὶ ἅπασιν
ἐναντιούμενος οἷς ἔλεγον μὲν ἐγὼ, ἐψήφιστο δὲ ὑφ᾽
ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλ-
λοις πρέσβεσιν, αὐτίκα εἴσεσθε· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέν πω
λέγω περὶ οὐδενὸς οὐδ᾽ αἰτιῶμαι, οὐδ᾽ ἀναγκασθέντ᾽
αὐτῶν οὐδένα δεῖ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ

δι᾽ αὐτὸν καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων.
ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ καὶ δεινὰ καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπρα-
γμένα πάντες ὑμεῖς ἑοράκατε· οἵτινες δ᾽ οἱ τούτων
μετεσχηκότες αὐτὸ δηλώσει.

158 Ἀλλὰ νὴ Δί᾽ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλα-
βον παρὰ τῶν συμμάχων, ἢ τἄλλ᾽ ἃ προσῆκεν ἐποίη-
σαν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀπο-
δημήσαντες καὶ χιλίας λαβόντες δραχμὰς ἐφόδιον παρ᾽
ὑμῶν, παρ᾽ οὐδεμιᾶς πόλεως, οὔθ᾽ ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύ-
οντο οὔθ᾽ ὅτ᾽ ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον, ἀλλ᾽
ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ Διοσκορείου (εἴ τις ὑμῶν
εἰς Φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν ὃ λέγω) ἐνταῦθ᾽ ἐγίγνοντο οἱ
ὅρκοι, ὅτε δεῦρ᾽ ἤδη τὸ στράτευμ᾽ ἄγων ἐβάδιζε Φίλιπ-
πος, αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. 391
159 καίτοι τοῦτο Φίλιππος ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλεί-
στου τοῦτον τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρή-
νην οὐχὶ δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι, πλὴν
Ἁλέων καὶ Φωκέων, γράψαι, ἀλλ᾽ ἀναγκασθέντος ὑφ᾽
ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι
δ᾽ ἄντικρυς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους,
οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα
τῶν αὐτοῦ συμμάχων (οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ᾽
ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἔμελλον, ἀλλ᾽ ἕξειν πρόφασιν
160 τοὺς ὅρκους), οὐδὲ μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέ-
σεων, ἐφ᾽ αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην, οὐδὲ τοῦτο δειχθῆ-
ναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρ᾽ ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἥττητο
τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππός ἐστιν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυ-
μῶν καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ἂν τύ-
χῃ τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένοιτο ταῦθ᾽ ἃ λέγω φα-
νερά, διὰ ταῦτα οὐδαμόσε ᾤετο δεῖν τούτους βαδίζειν.
οὗτοι δ᾽ ἐχαρίζοντο πάντ᾽, ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκο-
161 λακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ᾽ ὅταν ἐξελέγχωνται

πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε πεποιηκότες μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες, πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν τούτῳ σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μεν τὸ ψήφισμα, ὡς ὀρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν, εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα καὶ τὸ τοῦ δήμου.

ΨΗΦΙΣΜΑ. ΕΠΙΣΤΟΛΗ. ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ. 392

162 Καὶ μὴν ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἄν, εἴ τις ἐπείθετό μοι καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο Φίλιππος.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

163 Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, ἀκούσατέ μου. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπήραμεν πρεσβείαν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν, ὡς τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα οὐδ' ἐνεποίησαν χρόνον οὐδένα, Ἅλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς, καὶ προϊόντες ἀπήντων ἐν Λαρίσῃ τῷ κήρυκι·
164 τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχώρουν. ἐπειδὴ δ' εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δ' ἀσφάλεια ἰέναι καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπῄει. τί δήποτε;

ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου, νῦν δὲ τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ
165 χρόνον διατριφθῆναι τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ 393
μὴν ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν ἢ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει καθήμενοι, ὅτε δ' οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα ἐπειγόμενοι;

166 Ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ τε χρήματ' ἀναλίσκειν καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι· οὗτος δὲ αὐτίκα ἀκούσεσθε τί ποιῶν διετέλεσεν. τί οὖν ἦν τοῦτο; τὸ κοινῇ χρήμαθ' ἡμῖν τὸν Φίλιππον
167 διδόναι. ἵνα δὲ μηδὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνιζεν ἅπαντας τίνα τρόπον; ἑκάστῳ προσπέμπων ἰδίᾳ καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὁτουδήποτε (οὐ γὰρ ἐμέ γ' εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμέν' αὐτὰ δηλώσει), τὰ κοινῇ δοθέντα πάντας ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι· ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν αὐτοὺς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ λαβεῖν κοινῇ πάντες μετάσχοιμεν. διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο, ξένια δὴ πρόφασιν
168 ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενείμαντο τοῦθ' οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς οὔτ' εἰπεῖν ὅτι "ἀλλ' ἔχουσιν ὁ δεῖ-

"να καὶ ὁ δεῖνα," οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμολόγησε 394
μὲν δή, διεκρούσατο δὲ εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀπο-
πέμψειν. λέγε τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα
τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

169 Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώ-
των εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ οὐχὶ παρόντος πω
Φιλίππου διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἡλωκότων,
ὅσοιπερ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δο-
κεῖ, μὴ δυνήσεσθαι ἐμὲ ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυ-
τοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι καὶ μηδεμίαν τού-
του χάριν ἔχειν τῷ Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο ὁ μὲν
τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ πέντε, ὁ δὲ ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ
170 τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς
λοιποὺς λύσεσθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους οἷς αὐτὸς
ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα
μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων
λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ
Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δω-
ρεὰν τὰ λύτρα. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε ταύτας
τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

171 Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα καὶ δωρεὰν ἔδωκα
τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ' ἔστιν. ὅταν δ' οὗτος
αὐτίκα δὴ λέγῃ πρὸς ὑμᾶς "τί δήποτε, ὡς φῄς, ὦ Δη-
"μόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει γνοὺς
"οὐδὲν ἡμᾶς ὑγιὲς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρε-
"σβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συνεπρέσβευσας πάλιν καὶ 395
"οὐκ ἐξωμόσω;" ταῦτα μέμνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολο-
γήκειν, οὓς ἐλυσάμην, καὶ κομιεῖν λύτρα καὶ σώσειν
172 εἰς δύναμιν. δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι καὶ προέσθαι

δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας· ἰδίᾳ δ' ἐξομοσάμενον οὐ πάνυ καλὸν οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι· ἐπεὶ εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην καὶ προώλης, εἰ προσλαβὼν γ' ἂν ἀργύριον πάνυ πολὺ μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. σημεῖον δέ· ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονησάντων ὑμῶν δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον.

173 Ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν· ἃ δ' οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπολώλεκεν. καίτοι καὶ τἄλλ' ἂν ἅπαντ' ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγ' οὕτως ἦν ἄθλιος οὐδ' ἄφρων ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τ' ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας εἶχεν ὠφελείας πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἐβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ', οἶμαι, περιῆσαν οὗτοί μου.

174 Φέρε δὴ, τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα καὶ τί τῷ Φιλοκράτει θεάσασθε· παρ' ἄλληλα γὰρ ἔσται φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκέας ἐκσπόνδους καὶ Ἁλέας ἀπέφηναν καὶ Κερσοβλέπτην παρὰ τὸ ψήφισμα καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα· εἶτα τὸ ψήφισμα ἐπεχείρησαν κινεῖν καὶ μεταίρειν, ἐφ' ᾧ πρεσβεύοντες ἥκομεν· εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππῳ συμμάχους ἐνέγραψαν. 396
καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς
175 ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν, αὐτοὶ δ' οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἔπεμψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι Φιλίππῳ, ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τού-

τους, αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδ' ὁτιοῦν ἐπαύσατο Φιλίππῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, Δερκύλος δ' αὐτὸν ἐν Φεραῖς τὴν νύκτ' ἐφύλαττεν, οὐκ ἐγώ, τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί, καὶ λαβὼν ἐξιόντα ἐκ τῆς Φιλίππου σκηνῆς ἐμοὶ τὸν παῖδα ἐκέλευσεν ἀπαγγέλλειν καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι, καὶ τὸ τελευταῖον ὁ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς οὑτοσὶ νύκτα καὶ ἡμέ-
176 ραν ἀπιόντων ἡμῶν ἀπελείφθη παρὰ Φιλίππῳ. καὶ ταῦθ' ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγγραψάμενος καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον μαρτυρήσω, εἶτα τῶν ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν ἢ ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω. ἂν δ' ἐξομνύωσιν, ἐπιορκοῦντας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν φανερῶς.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

177 Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι τὴν ἀποδημίαν πᾶσαν συνειχόμην ἑοράκατε. τί γὰρ αὐτοὺς οἴεσθ' ἐκεῖ ποιεῖν ἐγγὺς ὄντας τοῦ διδόντος, ὅθ' ὑμῶν ὁρώντων, τῶν καὶ τιμῆσαι κυρίων ὄντων καὶ τοὐναντίον κολάσαι, τοιαῦτα ποιοῦσιν;

Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα ἀπ' ἀρχῆς, ἵν' ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λόγου δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, ἀλλὰ φενακίσανθ' ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγε- 397
178 νημένοις αὐτοῖς, οὐ λόγοις χρώμενος. ἐπέδειξα αἴτιον γεγενημένον τοῦ μὴ ἐθέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ ταῖς ὑποσχέσεσι καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου καταληφθέντας τότε, πάντα τἀναντία συμβουλεύσαντα ἢ ἔδει καὶ τῇ μὲν τῶν συμμάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ δὲ Φιλοκράτους συναγορεύσαντα, τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μηδ' εἰ βούλοισθε δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς

Φωκέας, καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας πολλὰ καὶ δεινὰ
εἰργασμένον, προδεδωκότα πάντα, πεπρακότα, δῶρα
ἔχοντα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦθ'
179 ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ, ταῦτ' ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοίνυν τὰ
μετὰ ταῦτα· ἁπλοῦς γάρ ἐσθ' ὁ μέλλων λόγος οὑτοσὶ
πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νό-
μους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς τῶν
πεντακοσίων· φαίνεται δ' οὗτος πάντα τἀναντία τοῖς
νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς·
οὐκοῦν ἡλωκέναι προσήκει παρά γε νοῦν ἔχουσι δικα-
σταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμέ-
νων ἔσθ' ἱκανὰ αὐτὸν ἀποκτεῖναι· οὐ γὰρ μόνον Φω-
180 κέας, ἀλλὰ καὶ Θρᾴκην προδέδωκε Φιλίππῳ. καίτοι
δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς
ἐπιδείξαι τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν Πυλῶν, ἐκ θαλάττης
δὲ τοῦ Ἑλλησπόντου· ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκα-
σιν αἰσχρῶς καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίππῳ.
τοῦτο τοίνυν αὐτὸ ἄνευ τῶν ἄλλων ἡλίκον ἔστ' ἀδίκη-
μα, τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι, μυρί' ἂν εἴη λέ-
γειν καὶ ὅσοι διὰ ταῦτ' ἀπολώλασι παρ' ὑμῖν, οἱ δὲ 398
χρήματα πάμπολλ' ὠφλήκασιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι, Ἐρ-
γόφιλος, Κηφισόδοτος, Τιμόμαχος, τὸ παλαιόν ποτε
Ἐργοκλῆς, Διονύσιος, ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω σύμπαν-
181 τας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ'
ἔτι γὰρ τότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ
ἐφυλάττεσθ' ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε· νῦν δ' ὅ τι ἂν μὴ
καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ἐνοχλῇ καὶ παρὸν λυπῇ, παροράτε,
εἶτα τὴν ἄλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε, ἀποδοῦναι δὲ καὶ
Κερσοβλέπτῃ Φίλιππον τοὺς ὅρκους, μὴ μετέχειν δὲ
τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν, ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρή-
νην. καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν ψηφισμάτων ἔδει,
εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν· νῦν

δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶσαι, βαδίζειν κελεύων ἀπολώλεκεν, ἃ δ' εἰποῦσι τἀληθῆ, ψευδόμενος.

182 Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκότως ὧν λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν, εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι λέγοιεν, παραλείψω, ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀκριβῶς λογίσησθε, ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε· εἰ δὲ πρεσβευτὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ ἀφῆτε, μηδ' ἀνάσχησθε ὡς οὐ δεῖ δίκην ὧν εἶπεν ὑπο-
183 σχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων ἢ λόγων λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις οὐ τριήρων οὐδὲ τόπων οὐδὲ ὁπλιτῶν οὐδ' ἀκροπόλεων κύριοι (οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτ' ἐγχειρίζει), ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν τοίνυν χρόνους εἰ μὲν μὴ προανεῖλε τῆς 399
πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ, εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε· τοὺς δὲ λόγους εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν καὶ συμφέροντας, ἀποφευγέτω, εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς καὶ μισθοῦ καὶ ἀσυμ-
184 φόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὅ τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γάρ ἐστ' ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἔστι πολιτεύεσθαι; ἂν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ, πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσετε; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἔστ' ἀδίκημα ὀλιγαρχίας ἢ τυράννου παρελέσθαι καὶ ὑμῶν·
185 οὐδ' ὀλίγου δεῖ. ἐν ἐκείναις μὲν γάρ, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις πάντ' ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίγνεται· ὑμῖν δὲ πρῶτον μὲν τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι περὶ πάντων καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ' ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐκ ἀεί, εἶτ' ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκῃ. εἶτα κρατῆσαι καὶ

περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας τῶν ἢ δι'
186 ἄγνοιαν ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων. ἐφ' ἅπασι δὲ
τούτοις, ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον ᾖ καὶ συμφέρον ἤδη
φαίνηται, χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυνα-
μίᾳ, ἐν ᾧ καὶ ποριοῦνται ταῦθ' ὧν ἂν δέωνται, ὅπως
τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους
τούτους ἀναιρῶν τῆς οἵα παρ' ἡμῖν ἐστι πολιτείας οὐ
χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, οὔ, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς
ἀφῄρηται.

187 Ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπα-
τᾶν ὑμᾶς βουλομένοις "οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ
"διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν." πρὸς
οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ, τὰς δ' ἐπιστολὰς ὑμῖν
ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιροὺς, ἐφ'
ὧν ἕκαστα ἐξηπάτησθε ὑπομνήσω, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι τὸ 400
ψυχρὸν τοῦτο ὄνομα, τὸ ἄχρι κόρου, παρελήλυθ' ἐκεῖ-
νος φενακίζων ὑμᾶς.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

188 Οὕτω τοίνυν αἰσχρὰ καὶ πολλὰ καὶ πάντα καθ'
ὑμῶν πεπρεσβευκὼς περιιὼν λέγει "τί δ' ἂν εἴποις
"περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ;"
νὴ Δί', εἴτε βούλομαί γ' εἴτε μὴ, παρ' ὅλην μὲν τὴν ἀπο-
δημίαν ὑπὸ σοῦ τοιαῦτα ἐπιβεβουλευμένος, δυοῖν δ' αἱ-
ρέσεως οὔσης μοι νυνὶ, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπρα-
189 γμένων δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν. ἐγὼ δ'
οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι, πρεσβεύειν μέντοι
σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινὰ, ἐμαυτὸν δ' ὑπὲρ τουτωνὶ τὰ
βέλτιστα. ἀλλὰ Φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε, κἀ-
κείνῳ σὺ, καὶ Φρύνων· ὑμεῖς γὰρ ταῦτ' ἐπράττετε,
καὶ ταῦτα πᾶσιν ὑμῖν ἤρεσκεν. ποῦ δ' ἅλες; ποῦ τρά-
πεζα; ποῦ σπονδαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιὼν,

ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδικοῦντας τούτων ὄντας προδότας,
190 ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι πάντες
οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ καὶ συνδειπνοῦσιν ἀλλήλοις καὶ συσπένδουσιν· καὶ οὐ διὰ ταῦθ' οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται, ἀλλ' ἐὰν ἀδικοῦντα λάβωσί τινα αὐτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσιν. ἡ βουλὴ ταὐτὰ ταῦτα, εἰσιτήρια ἔθυσε, συνειστιάθη, σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησεν· οἱ στρατηγοί, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδι-
191 κοῦσιν ἑαυτῶν ἔδωκαν ἄδειαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Λέων
Τιμαγόρου κατηγόρει συμπεπρεσβευκὼς τέτταρα ἔτη,
Εὔβουλος Θάρρηκος καὶ Σμικύθου συσσεσιτηκώς, Κό- 401
νων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ἀδειμάντου συστρατηγήσας. πότεροι οὖν τοὺς ἅλας παρέβαινον καὶ τὰς σπονδάς, Αἰσχίνη; οἱ προδιδόντες καὶ οἱ παραπρεσβεύοντες καὶ οἱ δωροδοκοῦντες ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος σπονδάς, ὥσπερ σύ, οὐ μόνον τὰς ἰδίας.

192 Ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ πώποτ' ἐληλυθότων ὡς Φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίᾳ καὶ πάντων οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότατοι γεγόνασι, μικρὸν ἀκούσατέ μου ἔξω τι τῆς πρεσβείας ταύτης. ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν Ὄλυνθον Φίλιππος, Ὀλύμπια ἐποίει, εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην καὶ τὴν πα-
193 νήγυριν πάντας τοὺς τεχνίτας συνήγαγεν. ἑστιῶν δ'
αὐτοὺς καὶ στεφανῶν τοὺς νενικηκότας ἤρετο Σάτυρον τουτονὶ τὸν κωμικὸν ὑποκριτήν, τί δὴ μόνος οὐδὲν ἐπαγγέλλεται, ἢ τίνα ἐν ἑαυτῷ μικροψυχίαν ἢ πρὸς αὐτὸν ἀηδίαν ἑνεορακώς; εἰπεῖν δή φασι τὸν Σάτυρον ὅτι, ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς ὧν ἐν χρείᾳ τυγχάνει, ἃ δ' ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιτο ἡδέως, ῥᾷστα μέν ἐστι Φιλίππῳ δοῦναι καὶ χαρίσασθαι πάντων, δέδοικε

194 δὲ μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ' ἐκείνου λέγειν καί τι
καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον, ὡς οὐδὲν ὅ τι οὐ ποιή-
σει, εἰπεῖν φασιν αὐτὸν ὅτι ἦν αὐτῷ Ἀπολλοφάνης ὁ
Πυδναῖος ξένος καὶ φίλος, ἐπειδὴ δὲ δολοφονηθεὶς ἐτε-
λεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ὑπ-
εξέθεντο τὰς θυγατέρας παιδία ὄντα εἰς Ὄλυνθον. αὗ-
ται τοίνυν, ἔφη, τῆς πόλεως ἁλούσης αἰχμάλωτοι γε- 402
γόνασι καὶ εἰσὶ παρὰ σοὶ ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου. ταύ-
195 τας, αἰτῶ σε καὶ δέομαι, δός μοι. βούλομαι δέ σε ἀκοῦ-
σαι καὶ μαθεῖν οἵαν μοι δώσεις δωρεάν, ἂν ἄρα δῷς·
ἀφ' ἧς ἐγὼ κερδανῶ μὲν οὐδὲν, ἂν λάβω, προῖκα δὲ
προσθεὶς ἐκδώσω, καὶ οὐ περιόψομαι παθούσας οὐδὲν
ἀνάξιον οὔθ' ἡμῶν οὔτε τοῦ πατρός. ὡς δ' ἀκοῦσαι
τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦτον κρότον καὶ
θόρυβον καὶ ἔπαινον παρὰ πάντων γενέσθαι ὥστε
τὸν Φίλιππον παθεῖν τι καὶ δοῦναι. καίτοι τῶν ἀπο-
κτεινάντων ἦν τὸν Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν τὸν Φι-
196 λίππου οὗτος ὁ Ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ
τοῦ Σατύρου τοῦτο συμπόσιον ἕτερον συμπόσιον, τὸ
τούτων ἐν Μακεδονίᾳ γενόμενον, καὶ θεάσασθε εἰ πα-
ραπλήσιον τούτῳ καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι
πρὸς Ξενόφρονα τὸν υἱὸν τὸν Φαιδίμου τοῦ τῶν τριά-
κοντα ᾤχοντο· ἐγὼ δ' οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δὲ ἧκον
εἰς τὸ πίνειν, εἰσάγει τινὰ Ὀλυνθίαν γυναῖκα, εὐπρεπῆ
μὲν, ἐλευθέραν δὲ καὶ σώφρονα, ὡς τὸ ἔργον ἐδήλωσεν.
197 ταύτην τὸ μὲν πρῶτον οὑτωσὶ πίνειν ἡσυχῇ καὶ τρώ-
γειν ἠνάγκαζον οὗτοί μοι δοκεῖν, ὡς διηγεῖτο Ἰατρο-
κλῆς ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ· ὡς δὲ προήει τὸ πρᾶγμα καὶ
διεθερμαίνοντο, κατακλίνεσθαι καί τι καὶ ᾄδειν ἐκέ-
λευον. ἀδημονούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου καὶ οὔτε ἐθε-
λούσης οὔτε ἐπισταμένης, ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἔφασαν
οὑτοσὶ καὶ ὁ Φρύνων καὶ οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι, τῶν θεοῖς

ἐχθρῶν, τῶν ἀλιτηρίων Ὀλυνθίων αἰχμάλωτον οὖσαν
τρυφᾶν· καὶ "κάλει παῖδα," καὶ "ἱμάντα τις φερέτω."
ἧκεν οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα, καὶ πεπωκότων, οἶμαι, καὶ 403
μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων, εἰπούσης τι καὶ δα-
κρυσάσης ἐκείνης περιρρήξας τὸν χιτωνίσκον ὁ οἰκέτης
198 ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς. ἔξω δ' αὑτῆς οὖσα ὑπὸ
τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πράγματος ἡ γυνὴ ἀναπηδήσασα
προσπίπτει πρὸς τὰ γόνατα τῷ Ἰατροκλεῖ, καὶ τὴν τρά-
πεζαν ἀνατρέπει. καὶ εἰ μὴ 'κεῖνος ἀφείλετο, ἀπώλετ'
ἂν παροινουμένη· καὶ γὰρ ἡ παροινία τοῦ καθάρμα-
τος τουτουὶ δεινή. καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀνθρώπου καὶ
ἐν Ἀρκαδίᾳ λόγος ἦν ἐν τοῖς μυρίοις, καὶ Διόφαντος ἐν
ὑμῖν ἀπήγγελλεν ἃ νῦν μαρτυρεῖν αὐτὸν ἀναγκάσω,
καὶ κατὰ Θετταλίαν πολὺς λόγος καὶ πανταχοῦ.

199 Καὶ τοιαῦτα συνειδὼς αὑτῷ πεπραγμένα ὁ ἀκά-
θαρτος οὗτος τολμήσει βλέπειν εἰς ὑμᾶς, καὶ τὸν βε-
βιωμένον αὑτῷ βίον αὐτίκα δὴ μάλ' ἐρεῖ λαμπρᾷ τῇ
φωνῇ· ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι. οὐκ ἴσασιν οὗτοι τὸ
μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγιγνώσκοντά σε τῇ μητρὶ
τελούσῃ, καὶ παῖδα ὄντα ἐν θιάσοις καὶ μεθύουσιν ἀν-
200 θρώποις καλινδούμενον; μετὰ ταῦτα δὲ ταῖς ἀρχαῖς
ὑπογραμματεύοντα καὶ δυοῖν ἢ τριῶν δραχμῶν πονη-
ρὸν ὄντα; τὰ τελευταῖα δ' ἔναγχος ἐν χορηγίοις ἀλλο-
τρίοις ἐπὶ τῷ τριταγωνιστεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμε-
νον; ποῖον οὖν ἐρεῖς βίον ὃν οὐ βεβίωκας, ἐπεὶ ὅ γε βε-
βιωμένος σοι τοιοῦτος φαίνεται; ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξου-
σίας. οὗτος ἄλλον ἔκρινε παρ' ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ. ἀλλὰ
μήπω ταῦτα, ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶτον
ταυτασί.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 404

201 Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων, ὦ ἄνδρες
δικασταί, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί

κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος,
ψεύστης, τῶν φίλων προδότης, πάντ' ἔνεστι τὰ δεινό-
τατα· πρὸς ἓν οὐδ' ὁτιοῦν τούτων ἀπολογήσεται, οὐδ'
ἕξει δικαίαν οὐδ' ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν.
ἃ δ' ἐγὼ πέπυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγ-
γυτάτω μανίας, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δί-
202 καιον ἄλλ' εἰπεῖν ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω
γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν ὡς ἄρ' ἐγὼ πάντων ὧν κατηγορῶ κοι-
νωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι, καὶ συνέ-
πραττον αὐτῷ, ἔπειτ' ἐξαίφνης μεταβέβλημαι καὶ κα-
τηγορῶ. ἔστι δ' ὑπὲρ μὲν τῶν πεπραγμένων οὔτε δι-
καία οὔτε προσήκουσα ἡ τοιαύτη ἀπολογία, ἐμοῦ μέν-
τοι τις κατηγορία· ἐγὼ μὲν γάρ, εἰ ταῦτα πεποίηκα,
φαῦλός εἰμι ἄνθρωπος, τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω
203 διὰ τοῦτο, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγ' οἶμαί
μοι προσήκειν ἀμφότερ' ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι ψεύσε-
ται, ταῦτ' ἐὰν λέγῃ, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολο-
γία. ἡ μὲν τοίνυν δικαία καὶ ἁπλῆ, ἢ ὡς οὐ πέπρακται
τὰ κατηγορημένα δεῖξαι, ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει
τῇ πόλει. τούτων δ' οὐδέτερον δύναιτ' ἂν οὗτος ποιῆ-
204 σαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει δήπου Φωκέας ἀπολωλέναι
καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν καὶ Θηβαίους ἰσχύειν καὶ ἐν
Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν
καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν εἰρήνην, ἔνεστι λέγειν αὐτῷ,
οἷς τότε τἀναντία ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς ὡς συμφέ- 405
ροντα καὶ γενησόμενα· οὔθ' ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα,
δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς ἑορακότας ὑμᾶς καὶ εὖ
205 εἰδότας. οὐκοῦν ὡς οὐ κεκοινώνηκα τούτοις οὐδενὸς
λοιπόν μοι δεῖξαι. βούλεσθ' οὖν ὑμῖν, πάντα τἄλλ'
ἀφεὶς, ἃ παρ' ὑμῖν ἀντεῖπον, ἃ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ προσέ-
κρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον ἠναντίωμαι, αὐτοὺς
παράσχωμαι μάρτυρας τούτους ὅτι πάντα τἀναντία

ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται, καὶ χρήματα οὗτοι μὲν
ἔχουσιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα λαβεῖν; θεά-
σασθε δή.
206 Τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ' ἂν βδελυρώτατον
εἶναι καὶ πλείστης ἀναιδείας καὶ ὀλιγωρίας μεστόν; οὐ-
δεὶς οὐδ' ἂν ἁμαρτὼν ὑμῶν ἄλλον εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν
ἢ Φιλοκράτην. τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων
καὶ σαφέστατ' ἂν εἰπεῖν ὅ τι βούλοιτο τῇ φωνῇ; Αἰσχί-
νην οἶδ' ὅτι τουτονί. τίνα δ' οὗτοι μὲν ἄτολμον καὶ
δειλὸν πρὸς τοὺς ὄχλους φασὶν εἶναι, ἐγὼ δ' εὐλαβῆ;
ἐμέ· οὐδὲν γὰρ πώποτ' οὔτ' ἠνώχλησα οὔτε μὴ βουλο-
207 μένους ὑμᾶς βεβίασμαι. οὐκοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλη-
σίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων, καὶ κατηγο-
ροῦντος ἀκούετέ μου καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ τούτους καὶ
λέγοντος ἄντικρυς ὅτι χρήματ' εἰλήφασι καὶ πάντα πε-
πράκασι τὰ πράγματα τῆς πόλεως. καὶ τούτων οὐδεὶς
πώποτ' ἀκούων ταῦτ' ἀντεῖπεν οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα,
208 οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον ὅτι οἱ
βδελυρώτατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ μέγιστον φθεγγό-
μενοι τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ καὶ οὐδενὸς
μεῖζον φθεγγομένου τοσοῦτον ἡττῶνται; ὅτι τἀληθὲς 406
ἰσχυρὸν, καὶ τοὐναντίον ἀσθενὲς τὸ συνειδέναι πεπρα-
κόσιν αὐτοῖς τὰ πράγματα. τοῦτο παραιρεῖται τὴν
θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτ' ἀποστρέφει τὴν γλῶτ-
209 ταν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τοί-
νυν τελευταῖον ἴστε δήπου πρώην ἐν Πειραιεῖ, ὅτ' αὐ-
τὸν οὐκ εἰᾶτε πρεσβεύειν, βοῶντα ὡς εἰσαγγελεῖ με
καὶ γράψεται καὶ ἰοὺ ἰού. καίτοι ταῦτα μέν ἐστι μα-
κρῶν καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ λόγων ἀρχὴ, ἐκεῖνα δὲ
ἁπλᾶ καὶ δύ' ἢ τρί' ἴσως ῥήματα, ἃ κἂν ἐχθὲς ἐωνη-
μένος ἄνθρωπος εἰπεῖν ἐδυνήθη, "ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
"τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστιν· οὑτοσὶ κατηγορεῖ

"ταῦτ' ἐμοῦ ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε, καὶ χρήματ'
"εἰληφέναι φησὶν ἐμὲ αὐτὸς εἰληφὼς ἢ μετειληφώς"
210 τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν εἶπεν οὐδ' ἐφθέγξατο, οὐδ'
ἤκουσεν ὑμῶν οὐδεὶς, ἄλλα δ' ἠπείλει. διὰ τί; ὅτι
ταῦτα μὲν αὐτῷ συνῄδει πεπραγμένα, καὶ δοῦλος ἦν
τῶν ῥημάτων τούτων. οὔκουν προσῄει πρὸς ταῦθ' ἡ
διάνοια, ἀλλ' ἀνεδύετο· ἐπελαμβάνετο γὰρ αὐτῆς τὸ
συνειδέναι. λοιδορεῖσθαι δὲ ἄλλ' ἄττα οὐδεὶς ἐκώλυεν
211 αὐτὸν οὐδὲ βλασφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων,
καὶ οὐ λόγος, ἀλλ' ἔργον· βουλομένου γὰρ ἐμοῦ τὰ
δίκαια, ὥσπερ ἐπρέσβευσα δὶς, οὕτω καὶ λόγον ὑμῖν
δοῦναι δὶς, προσελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ τοῖς λογισταῖς
ἔχων μάρτυρας πολλοὺς ἀπηγόρευε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς
τὸ δικαστήριον ὡς δεδωκότα εὐθύνας καὶ οὐκ ὄντα
ὑπεύθυνον. καὶ τὸ πρᾶγμ' ἦν ὑπεργέλοιον. τί οὖν ἦν
τοῦτο; τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσβείας, ἧς οὐδεὶς κα- 407
τηγόρει, δοὺς λόγον οὐκέτ' ἐβούλετ' αὖθις εἰσιέναι
περὶ ταύτης ἧς νῦν εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τἀδικήματ'
212 ἐνῆν· ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἐμὲ εἰσελθεῖν ἀνάγκη περιίστατο
καὶ τούτῳ πάλιν εἰσιέναι· διὰ ταῦτ' οὐκ εἴα καλεῖν.
καίτοι τοῦτο τὸ ἔργον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀμφότερ'
ὑμῖν ἐπιδείκνυσι σαφῶς, καὶ κατεγνωκόθ' ἑαυτοῦ τοῦ-
τον, ὥστε μηδενὶ νῦν ὑμῶν εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσα-
σθαι αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ·
εἰ γὰρ εἶχε, τότ' ἂν καὶ λέγων καὶ κατηγορῶν ἐξητά-
ζετο, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀπηγόρευε καλεῖν.
213 Ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων
τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Ἀλλὰ μὴν ἄν γέ τι ἔξω τῆς πρεσβείας βλασφημῇ
περὶ ἐμοῦ, κατὰ πολλὰ οὐκ ἂν εἰκότως ἀκούοιτε αὐτοῦ.

οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον, οὐδ' ἐγχεῖ μετὰ ταῦθ'
ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν ἐστι ταῦτα πλὴν δικαίων λό-
γων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινόμενος,
214 ἔχων ὅ τι ἀπολογήσεται; ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε,
ὦ ἄνδρες δικασταί. εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγὼ, κατηγόρει
δ' Αἰσχίνης οὑτοσὶ, Φίλιππος δ' ἦν ὁ κρίνων, εἶτ' ἐγὼ
μηδὲν ἔχων εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀδικῶ κακῶς ἔλεγον τουτονὶ
καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε καὶ κατ'
αὐτὸ τοῦτο ἀγανακτῆσαι τὸν Φίλιππον, εἰ παρ' ἐκείνῳ
τοὺς ἐκείνου τις εὐεργέτας κακῶς λέγοι; μὴ τοίνυν
ὑμεῖς χείρους γένησθε Φιλίππου, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγω-
νίζεται, περὶ τούτων ἀναγκάζετε ἀπολογεῖσθαι. Λέγε
τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. 408

215 Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι
καὶ λόγον διδόναι καὶ πάντα τὰκ τῶν νόμων ὑπέχειν
ᾤμην δεῖν, οὗτος δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ
τούτῳ πέπρακται; ἢ πῶς ἔνεστι τούτῳ ταῦτα πρὸς
ὑμᾶς λέγειν, ἃ μηδ' ᾐτίαται πρότερον πώποτε; οὐδα-
μῶς δήπου. ἀλλ' ὅμως ἐρεῖ, καὶ νὴ Δί' εἰκότως γε.
ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι
καὶ κρίσεις γίγνονται, οὐδεὶς πώποθ' ὁμολογῶν ἀδι-
κεῖν ἥλω, ἀλλ' ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδον-
ται, προφάσεις πλάττονται, πάντα ποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ
216 μὴ δοῦναι δίκην. ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τή-
μερον ὑμᾶς, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἴστε αὐτοὶ τὰ πράγματα κρῖ-
ναι, μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις μηδὲ τοῖς τούτου προσέχειν,
μηδέ γε τοῖς μάρτυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυ-
ρεῖν ὁτιοῦν Φιλίππῳ χορηγῷ χρώμενος· ὄψεσθε δ' ὡς
ἑτοίμως αὐτῷ μαρτυρήσουσιν· μηδέ γε εἰ καλὸν καὶ
217 μέγα οὗτος φθέγξεται, μηδ' εἰ φαῦλον ἐγώ. οὐ γὰρ

ῥητόρων οὐδὲ λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον, εἴπερ εὖ
φρονεῖτε, προσήκει ποιεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ πραγμάτων αἰσ-
χρῶς καὶ δεινῶς ἀπολωλότων τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύ-
νην εἰς τοὺς αἰτίους ἀπώσασθαι, τὰ πεπραγμένα, ἃ
πάντες ἐπίστασθε, ἐξετάσαντας. τί οὖν ἐστι ταῦτα; ἃ
218 ὑμεῖς ἴστε καὶ οὐ παρ' ἡμῶν ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ. εἰ μὲν
γὰρ ἅπανθ', ὅσ' ὑπέσχονθ' ὑμῖν, ἐκ τῆς εἰρήνης γέ-
γονε, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας καὶ κακίας ὑμεῖς ὁμολο-
γεῖτε εἶναι μεστοὶ ὥστε μήτ' ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων
ὄντων μήτ' ἐκ θαλάττης πολιορκούμενοι μήτ' ἐν ἄλλῳ
μηδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, ἀλλὰ καὶ σῖτον εὔω- 409
νον ὠνούμενοι καὶ τἄλλα οὐδὲν χεῖρον πράττοντες ἢ
219 νῦν, προειδότες καὶ προακηκοότες παρὰ τούτων καὶ
τοὺς συμμάχους ἀπολουμένους καὶ Θηβαίους ἰσχυροὺς
γενησομένους καὶ τἀπὶ Θρᾴκης Φίλιππον ληψόμενον
καὶ ἐν Εὐβοίᾳ κατασκευασθησόμενα ὁρμητήρια ἐφ'
ὑμᾶς καὶ πάνθ' ἃ πέπρακται γενησόμενα, εἶτα τὴν εἰ-
ρήνην ἐποιήσασθε ἀγαπητῶς, ἀποψηφίσασθε Αἰσχί-
νου, καὶ μὴ πρὸς τοσούτοις αἰσχροῖς καὶ ἐπιορκίαν
προσκτήσησθε· οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ, ἀλλ' ἐγὼ μαί-
220 νομαι καὶ τετύφωμαι νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ. εἰ δὲ
πάντα τἀναντία τούτων καὶ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα εἰ-
πόντες Φίλιππον, φιλεῖν τὴν πόλιν, Φωκέας σώσειν,
Θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς τούτοις μεί-
ζονα ἢ κατ' Ἀμφίπολιν εὖ ποιήσειν ὑμᾶς, ἐὰν τύχῃ
τῆς εἰρήνης, Εὔβοιαν, Ὠρωπὸν ἀποδώσειν· εἰ ταῦτ'
εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι πάντ' ἐξηπατήκασι καὶ πε-
φενακίκασι καὶ μόνον οὐ τὴν Ἀττικὴν ὑμῶν περιῄ-
ρηνται, καταψηφίσασθε, καὶ μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς
ὕβρισθε (οὐ γὰρ ἔγωγ' οἶδ' ὅ τι χρὴ λέγειν ἄλλο) καὶ
ὑπὲρ ὧν οὗτοι δεδωροδοκήκασιν ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ
τὴν ἐπιορκίαν οἴκαδε εἰσενέγκησθε.

221 Ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταί,
τίνος ἕνεκ' ἐγὼ μηδὲν ἠδικηκότων τούτων κατηγορεῖν
ἂν προειλόμην. οὐ γὰρ εὑρήσετε. ἡδὺ πολλοὺς ἐχ-
θροὺς ἔχειν; οὐδέ γε ἀσφαλές. ἀλλ' ὑπῆρχέ μοι πρὸς
τοῦτον ἀπέχθειά τις; οὐδεμία. τί οὖν; ἐφοβοῦ περὶ
σεαυτοῦ, καὶ διὰ δειλίαν ταύτην ἡγήσω σωτηρίαν· καὶ
γὰρ ταῦτ' ἀκήκοα αὐτὸν λέγειν. καίτοι μηδενός γ' ὄν-
τος, Αἰσχίνη, δεινοῦ μηδὲ ἀδικήματος, ὡς σὺ φῄς. εἰ 410
γὰρ αὖ ταῦτ' ἐρεῖ, σκοπεῖτ', ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ ἐφ'
οἷς ὁ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικῶν ἐφοβούμην ἐγὼ μὴ διὰ τού-
τους ἀπόλωμαι, τί τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐ-
222 τοὺς ἠδικηκότας; ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα. ἀλλὰ διὰ τί σου
κατηγορῶ; συκοφαντῶ νὴ Δί', ἵν' ἀργύριον λάβω παρὰ
σοῦ. καὶ πότερον κρεῖττον ἦν μοι παρὰ Φιλίππου λα-
βεῖν τοῦ διδόντος πολὺ καὶ μηδενὸς τούτων ἔλαττον,
καὶ φίλον κἀκεῖνον ἔχειν καὶ τούτους (ἦσαν γὰρ ἄν,
ἦσάν μοι φίλοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότι· οὐδὲ γὰρ
νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρός με, ἀλλ' ὅτι τῶν πε-
πραγμένων οὐ μετέσχηκα), ἢ παρὰ τούτων ἀφ' ὧν εἰ-
λήφασι μεταιτεῖν, κἀκείνῳ τε ἐχθρὸν εἶναι καὶ τούτοις;
καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων τοσούτων χρη-
μάτων λύεσθαι, μικρὰ δ' ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσχρῶς
223 μετ' ἔχθρας λαμβάνειν; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ' ἀπήγ-
γειλα μὲν τἀληθῆ καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν τοῦ δι-
καίου καὶ τῆς ἀληθείας ἕνεκα καὶ τοῦ λοιποῦ βίου, νο-
μίζων, ὥσπερ ἄλλοι τινές, παρ' ὑμῖν καὶ αὐτὸς ὢν
ἐπιεικὴς τιμηθήσεσθαι, καὶ οὐκ ἀνταλλακτέον εἶναί
μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν οὐδενὸς κέρδους· μισῶ
δὲ τούτους, ὅτι μοχθηροὺς καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν
τῇ πρεσβείᾳ, καὶ ἀπεστέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτι-
μιῶν διὰ τὴν τούτων δωροδοκίαν πρὸς ὅλην δυσχερῶς
ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχηκότων· κατηγορῶ δὲ νυνὶ

καὶ ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω τὸ μέλλον προορώμενος, καὶ
βουλόμενος ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι διωρίσθαι παρ'
224 ὑμῖν ὅτι τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται. καὶ δέ-
δοικα, δέδοικα (εἰρήσεται γὰρ πάνθ' ἃ φρονῶ πρὸς 411
ὑμᾶς) μὴ τότε μὲν συνεπισπάσησθέ με τὸν μηδ' ὁτιοῦν
ἀδικοῦντα, νῦν δ' ἀναπεπτωκότες ἦτε. παντάπασι
γαρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκλελύσθαι μοι δοκεῖτε καὶ
παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινὰ, ἑτέρους δὲ πάσχοντας
ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι, οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως
πάλαι κατὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς τρόπους διαφθειρο-
225 μένης. οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ ὑπερφυές; (καὶ γὰρ
εἴ τι σιωπᾶν ἐγνώκειν, λέγειν ἐξάγομαι.) ἴστε δήπου
Πυθοκλέα τουτονὶ τὸν Πυθοδώρου. τούτῳ πάνυ φι-
λανθρώπως ἐκεχρήμην ἐγὼ, καὶ ἀηδὲς ἐμοὶ καὶ τούτῳ
γέγονεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδέν. οὗτος ἐκτρέπε-
ταί με νῦν ἀπαντῶν, ἀφ' οὗ πρὸς Φίλιππον ἀφῖκται,
κἂν ἀναγκασθῇ που συντυχεῖν, ἀπεπήδησεν εὐθέως,
μή τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντα ἐμοί. μετὰ δ' Αἰσχίνου πε-
226 ριέρχεται τὴν ἀγορὰν κύκλῳ καὶ βουλεύεται. οὐκοῦν
δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον τοῖς μὲν
τὰ Φιλίππου πράγμαθ' ᾑρημένοις θεραπεύειν οὕτως
ἀκριβῆ τὴν παρ' ἐκείνου πρὸς ἑκάτερα αἴσθησιν ὑπάρ-
χειν ὥστε ἕκαστον, ὡσπερανεὶ παρεστηκότος αὐτοῦ,
μηδ' ὧν ἂν ἐνθαδὶ πράξῃ μηδὲν ἡγεῖσθαι λήσειν, ἀλλὰ
φίλους τε νομίζειν οὓς ἂν ἐκείνῳ δοκῇ καὶ μὴ φίλους
ὡσαύτως, τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι καὶ τῆς παρ' ὑμῶν
τιμῆς γλιχομένοις καὶ μὴ προδεδωκόσι ταύτην τοσαύ-
την κωφότητα καὶ τοσοῦτο σκότος παρ' ὑμῶν ἀπαν-
τᾶν ὥστε τοῖς ἀλιτηρίοις τούτοις ἐξ ἴσου νῦν ἐμὲ ἀγω-
νίζεσθαι, καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν τοῖς ἅπαντ' εἰδόσιν.
227 βούλεσθ' οὖν εἰδέναι καὶ ἀκοῦσαι τὸ τούτων αἴτιον; 412
ἐγὼ δὴ φράσω, ἀξιῶ δὲ μηδέν' ἄχθεσθαί μοι λέγοντι

τἀληθῆ. ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἓν, οἶμαι, σῶμα ἔχων καὶ ψυ-
χὴν μίαν παντὶ θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς ἑαυτὸν εὖ ποιοῦν-
τας καὶ μισεῖ τοὺς τἀναντία, ὑμῶν δ' ἕκαστος πρῶτον
μὲν οὔτε τὸν εὖ ποιοῦντα τὴν πόλιν αὐτὸν εὖ ποιεῖν
228 ἡγεῖται οὔτε τὸν κακῶς κακῶς, ἀλλ' ἕτερά ἐστιν ἑκά-
στῳ πρόυργιαίτερα, ὑφ' ὧν παράγεσθε πολλάκις, ἔλεος,
φθόνος, ὀργή, χαρίσασθαι τῷ δεηθέντι, ἄλλα μυρία·
ἂν δ' ἄρ' ἅπαντά τις ἐκφύγῃ τἄλλα, τούς γε οὐδένα
βουλομένους εἶναι τοιοῦτον οὐ διαφεύξεται. ἡ δ' ἐφ'
ἑκάστου τούτων ἁμαρτία κατὰ μικρὸν ὑπορρέουσα
ἀθρόος τῇ πόλει βλάβη γίγνεται.
229 Ὧν μηδὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάθητε τήμερον,
μηδ' ἀνῆτε τοῦτον ὃς ὑμᾶς τηλικαῦτα ἠδίκηκεν. καὶ
γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον
ἀφήσετε; Ἀθήνηθεν ἐπρέσβευσάν τινες ὡς Φίλιππον
τουτονὶ, Φιλοκράτης, Αἰσχίνης, Φρύνων, Δημοσθέ-
νης. τί οὖν; ὁ μὲν πρὸς τῷ μηδὲν ἐκ τῆς πρεσβείας λα-
βεῖν τοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο· ὁ δὲ ὧν
τὰ τῆς πόλεως πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο, τούτων
230 πόρνας ἠγόραζε καὶ ἰχθῦς περιιών. καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν
ἔπεμψε Φιλίππῳ, πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγράψαι, ὁ μιαρὸς
Φρύνων· ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως οὔθ'
αὑτοῦ διεπράξατο. καὶ ὁ μὲν χορηγῶν καὶ τριηραρχῶν
ἔτι καὶ ταῦτ' ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλίσκειν, λύεσθαι
τοὺς αἰχμαλώτους, μηδένα ἐν συμφορᾷ τῶν πολιτῶν 413
δι' ἔνδειαν περιορᾶν· ὁ δὲ τοσούτου δεῖ τῶν ὑπαρ-
χόντων τινὰ αἰχμάλωτον σῶσαι ὥσθ' ὅλον τόπον καὶ
πλεῖν ἢ μυρίους μὲν ὁπλίτας, ὁμοῦ δὲ χιλίους ἱππέας
τῶν ὑπαρχόντων συμμάχων ὅπως αἰχμάλωτοι γένων-
231 ται Φιλίππῳ, συμπαρεσκεύασεν. τί οὖν μετὰ ταῦτα;
Ἀθηναῖοι λαβόντες· ᾔδεσαν μὲν γὰρ πάλαι· τί δέ;
τοὺς μὲν χρήματ' εἰληφότας καὶ δῶρα, καὶ καταισχύ-

ναντας ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, ἀφεῖσαν καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο καὶ τὴν πόλιν εὐθενεῖσθαι. τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί; ἐμβεβροντῆσθαι, τὴν πόλιν
232 ἀγνοεῖν, οὐκ ἔχειν ὅποι τὰ ἑαυτοῦ ῥίπτῃ. καὶ τίς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἰδὼν τὸ παράδειγμα δίκαιον αὑτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει; τίς προῖκα πρεσβεύειν, εἰ μήτε λαβεῖν μήτε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστότερον παρ' ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει; ὥστε οὐ μόνον κρίνετε τούτους τήμερον, οὔ, ἀλλὰ καὶ νόμον τίθεσθε εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, πότερον χρημάτων αἰσχρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει
233 ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα ἀδωροδοκήτως. ἀλλὰ μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐδενὸς προσδεῖσθε μάρτυρος· ὡς δὲ τὸν υἱὸν ἔπεμψεν ὁ Φρύνων, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Τοῦτον μὲν τοίνυν οὐκ ἔκρινεν Αἰσχίνης, ὅτι τὸν αὑτοῦ παῖδα ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς Φίλιππον ἔπεμψεν. εἰ δέ τις ὢν ἐφ' ἡλικίας ἑτέρου βελτίων τὴν ἰδέαν, μὴ προϊδόμενος τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως ὑποψίαν, ἰταμώτερον τῷ μετὰ ταῦτα ἐχρήσατο βίῳ, τοῦτον ὡς πεπορ- 414
νευμένον κέκρικεν.

234 Φέρε δὴ περὶ τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ ψηφίσματος εἴπω· μικροῦ γε, ἃ μάλιστά μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, παρῆλθον. τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσβείας γράφων τὸ προβούλευμα ἐγὼ καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐν αἷς ἐμέλλετε βουλεύεσθαι περὶ τῆς εἰρήνης, οὐδενὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων οὔτ' ἀδικήματος ὄντος φανεροῦ, τὸ νόμιμον ἔθος ποιῶν, καὶ ἐπῄνεσα
235 τούτους καὶ εἰς πρυτανεῖον ἐκάλεσα. καὶ νὴ Δί' ἔγωγε καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ἐξένισα, καὶ

πάνυ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαμπρῶς· ἐπειδὴ γὰρ
ἑώρων αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐκεῖ σεμνυνομέ-
νους ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπρούς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν
τουτοις πρῶτον αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν καὶ μεγα-
λοψυχότερος φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ παρέξεται νῦν οὗ-
τος λέγων ὡς αὐτὸς ἐπήνεσεν ἡμᾶς καὶ αὐτὸς εἱστία
236 τοὺς πρέσβεις, τὸ πότε οὐ διορίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ
τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι καὶ φανεροὺς τούτους πε-
πρακότας αὐτοὺς γενέσθαι, ὅτ' ἄρτι μὲν ἧκον οἱ πρέ-
σβεις τὸ πρῶτον, ἔδει δὲ ἀκοῦσαι τὸν δῆμον τί λέγουσιν,
οὐδέπω δὲ οὔθ' οὗτος συνερῶν δῆλος ἦν τῷ Φιλοκρά-
τει οὔτ' ἐκεῖνος τοιαῦτα γράψων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ,
μέμνησθε τοὺς χρόνους ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρό-
τεροι. μετὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τούτους οἰκεῖον
οὐδὲ κοινὸν γέγονεν. Λέγε τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

237 Ἴσως τοίνυν ἀδελφὸς αὐτῷ συνερεῖ Φιλοχάρης καὶ
Ἀφόβητος· πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν πολλὰ καὶ δί- 415
καια ἔστιν εἰπεῖν. ἀνάγκη δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, με-
τὰ παρρησίας διαλεχθῆναι, μηδὲν ὑποστελλόμενον.
ἡμεῖς, Ἀφόβητε καὶ σὺ Φιλόχαρες, σὲ μὲν τὰς ἀλαβα-
στοθήκας γράφοντα καὶ τὰ τύμπανα, τούτους δ' ὑπο-
γραμματέας καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους (καὶ οὐδε-
μιᾶς κακίας ταῦτα, ἀλλ' οὐ στρατηγίας γ' ἄξια) πρε-
σβειῶν, στρατηγιῶν, τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν.
238 εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν ἠδίκει μηδείς, οὐχ ἡμεῖς χάριν
ὑμῖν οὐδενός, ἀλλ' ὑμεῖς ἡμῖν δικαίως ἂν ἔχοιτε τού-
των· πολλοὺς γὰρ ὑμῶν μᾶλλον ἀξίους τιμᾶσθαι παρ-
έντες ἡμεῖς ὑμᾶς ἐσεμνύνομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς
οἷς ἐτιμᾶσθε ἠδίκηκέ τις ὑμῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα, πό-
σῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως ἢ σῴζοισθε; ἐγὼ μὲν

οἶμαι πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως, μεγαλόφωνοι καὶ ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τὸ συγγνώμη ἀδελφῷ βοηθεῖν
239 προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ μὴ ἡττᾶσθε, ἐκεῖνο ἐνθυμούμενοι, ὅτι τούτοις μὲν τούτου προσήκει φροντίζειν, ὑμῖν δὲ τῶν νόμων καὶ ὅλης τῆς πόλεως καὶ παρὰ πάντα τῶν ὅρκων, οὓς αὐτοὶ κάθησθε ὀμωμοκότες. καὶ γὰρ εἰ τινῶν δεδέηνται τουτονὶ σώζειν, πότερ᾽ ἂν μηδὲν ἀδικῶν φαίνηται τὴν πόλιν ἢ κἂν ἀδικῶν, σκοπεῖτε. εἰ μὲν γὰρ ἂν μή, κἀγώ φημι δεῖν, εἰ δ᾽ ὅλως κἂν ὁτιοῦν, ἐπιορκεῖν δεδέηνται. οὐ γὰρ εἰ κρύβδην ἐστὶν ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεούς, ἀλλὰ τοῦτο καὶ πάντων ἄριστα ὁ τιθεὶς τὸν νόμον εἶδε τὸ κρύβδην ψηφίζεσθαι, ὅτι τούτων μὲν οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχαρισμένον ὑμῶν, οἱ θεοὶ δὲ εἴσονται καὶ τὸ δαιμόνιον 416
240 τὸν μὴ τὰ δίκαια ψηφισάμενον. παρ᾽ ὧν κρεῖττόν ἐστιν ἑκάστῳ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶ καὶ ἑαυτῷ, τὰ δίκαια γνόντα καὶ τὰ προσήκοντα, περιποιήσασθαι ἢ τὴν ἀφανῆ καὶ ἄδηλον χάριν τούτοις καταθέσθαι, καὶ ἀφεῖναι τοῦτον ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκεν. τίνα γάρ, Αἰσχίνη, μάρτυρα μείζω παράσχωμαι τοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπρεσβεῦσθαί σοι ἢ σὲ κατὰ σαυτοῦ; ὃς γὰρ ᾠήθης χρῆναι τὸν φανερόν τι ποιῆσαι βουληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσβευμένων τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι δεινὸν ἄν τι παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ πύθοινθ᾽ οὗτοι τὰ πεπραγμένα σοι.

241 Τοῦτο τοίνυν, ἄνπερ ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ᾽ αὑτοῦ συμβήσεται τούτῳ πεπρᾶχθαι, οὐ μόνον κατὰ τοῦθ᾽, ὅτι παμμέγεθες σημεῖόν ἐστι τῶν πεπρεσβευμένων, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ κατηγορῶν ἐκείνους τοὺς λόγους εἶπεν οἳ κατ᾽ αὐτοῦ νῦν ὑπάρχουσιν· ἃ γὰρ ὥρισω σὺ δίκαια, ὅτε Τίμαρχον ἔκρινες, ταὐτὰ δήπου ταῦτα καὶ

242 κατὰ σοῦ προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγε τοίνυν
τότε πρὸς τοὺς δικαστὰς ὅτι "ἀπολογήσεται δὲ Δημο-
"σθένης ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατηγορήσει τῶν ἐμοὶ πεπρε-
"σβευμένων· εἶτ', ἐὰν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ, νεανι-
"εύσεται καὶ περιιὼν ἐρεῖ· πῶς; τί; τοὺς δικαστὰς ἀπα-
"γαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ᾠχόμην τὸ πρᾶγμ' αὐτῶν
"ὑφελόμενος." μὴ σύ γε, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζει, περὶ
τούτων ἀπολογοῦ· τότε δ', ἡνίκ' ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν
σοι κατηγορεῖν καὶ λέγειν ὅ τι ἐβούλου.

243 Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγες, οὐδένα
μάρτυρα ἔχων ἐφ' οἷς ἔκρινες τὸν ἄνθρωπον παρα- 417
σχέσθαι,

> φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ
> πολλοὶ φημίξωσι· θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.

οὐκοῦν, Αἰσχίνη, καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματ' ἐκ τῆς
πρεσβείας φασὶν εἰληφέναι, ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπου-
θεν φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ
244 πολλοὶ φημίξωσιν. ὅσῳ γὰρ αὖ σε πλείους ἢ 'κεῖνον
αἰτιῶνται, θεώρησον, ὡς ἔχει. τὸν μὲν Τίμαρχον οὐδ'
οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγίγνωσκον, ὑμᾶς δὲ τοὺς πρέ-
σβεις οὐδεὶς Ἑλλήνων οὐδὲ βαρβάρων ἔσθ' ὅστις οὔ φη-
σι χρήματ' ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὥστ', εἴπερ
ἔστ' ἀληθὴς ἡ φήμη, καθ' ὑμῶν ἐστιν ἡ παρὰ τῶν πολ-
λῶν, ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ καὶ θεός νύ τίς ἐστι καὶ
αὐτή, καὶ ὅτι σοφὸς ἦν ὁ ποιητὴς ὁ ταῦτα ποιήσας, σὺ
διώρισας αὐτός.

245 Ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα δήπου συλλέξας ἐπέραινεν,
οἷον

> ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ,
> οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι
> τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

εἶτα τὸν εἰς τοὺς ὄρνεις εἰσιόντα καὶ μετὰ Πιτταλάκου περιιόντα, καὶ τοιαῦτ᾽ εἰπὼν, ἀγνοεῖτ᾽, ἔφη, ποῖόν τινα ἡγεῖσθαι δεῖ; οὐκοῦν, Αἰσχίνη, καὶ κατὰ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα ταῦθ᾽ ἁρμόσει νῦν ἐμοὶ, κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους, ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐρῶ, ὅστις δ᾽ ὁμιλῶν ἥδεται, καὶ ταῦτα πρεσβεύων, Φιλοκράτει, οὐ πώποτ᾽ ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι ἀργύριον εἴληφ᾽ οὗτος, ὥσπερ Φιλοκράτης ὁ ὁμολογῶν.

246 Λογογράφους τοίνυν καὶ σοφιστὰς ἀποκαλῶν τοὺς
ἄλλους καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος, αὐτὸς ἐξελεγχθήσε- 418
ται τούτοις ὧν ἔνοχος. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ ἰαμβεῖα ἐκ
Φοίνικός ἐστιν Εὐριπίδου· τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα οὐδεπώποτε οὔτε Θεόδωρος οὔτε Ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο, οἷς οὗτος τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν, ἀλλὰ Μόλων ἠγωνίζετο, καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν. Ἀντιγόνην δὲ Σοφοκλέους πολλάκις μὲν Θεόδωρος, πολλάκις δὲ Ἀριστόδημος ὑποκέκριται, ἐν ᾗ πεποιημένα ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφερόντως ὑμῖν πολλάκις αὐτὸς εἰρηκὼς καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστάμενος παρέλιπεν.
247 ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽, ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τοῖς τριταγωνισταῖς τὸ τοὺς τυράννους καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι. ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε ὁ Κρέων Αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ, ἃ οὔτε πρὸς αὐτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπεν. Λέγε.

ΙΑΜΒΕΙΑ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΕΞ *ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.*

ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν

ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ·
καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. 419
ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.

248 Τούτων οὐδὲν Αἰσχίνης εἶπε πρὸς αὑτὸν ἐν τῇ
πρεσβείᾳ, ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως τὴν Φιλίππου ξε-
νίαν καὶ φιλίαν πολλῷ μείζονα ἡγήσατο αὑτῷ καὶ λυ-
σιτελεστέραν, ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ σοφῷ Σο-
φοκλεῖ, τὴν δὲ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ, τὴν ἐπὶ
Φωκέας στρατείαν, οὐ προεῖπεν οὐδὲ προεξήγγειλεν,
ἀλλὰ τοὐναντίον συνέκρυψε καὶ συνέπραξε καὶ τοὺς
249 βουλομένους εἰπεῖν διεκώλυσεν, οὐκ ἀναμνησθεὶς ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα καὶ ταύτης ἔπι τελοῦσα μὲν ἡ μή-
τηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα καὶ καρπουμένη τὰς τῶν
χρωμένων οἰκίας ἐξέθρεψε τοσούτους τουτουσί, διδά-
σκων δ' ὁ πατὴρ γράμματα, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων
ἀκούω, πρὸς τῷ τοῦ ἥρω τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἐδύνατο,
ἀλλ' οὖν ἐν ταύτῃ γε ἔζη, ὑπογραμματεύοντες δ' αὐτοὶ
καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἀργύριον εἰλή-
φεσαν, καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ' ὑμῶν γραμματεῖς χειροτο-
νηθέντες δύ' ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ, πρεσβεύων
250 δ' ἀπέσταλτο νῦν οὗτος ἐκ ταύτης. τούτων οὐδὲν
ἐσκέψατο, οὐδ' ὅπως ὀρθὴ πλεύσεται προείδετο, ἀλλ'

ἀνέτρεψε καὶ κατέδυσε καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ὅπως ἐπὶ τοῖς 420
ἐχθροῖς ἔσται παρεσκεύασεν. εἶτ' οὐ σὺ σοφιστὴς, καὶ
πονηρός γε; οὐ σὺ λογογράφος, καὶ θεοῖς ἐχθρός γε;
ὃς ἃ μὲν πολλάκις ἠγωνίσω καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασο,
ὑπερέβης, ἃ δ' οὐδεπώποτ' ἐν τῷ βίῳ ὑπεκρίνω, ταῦ-
τα ζητήσας ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν βλάψαι τινὰ εἰς μέσον
ἤνεγκας;

251 Φέρε δὴ καὶ περὶ τοῦ Σόλωνος ὃν εἶπε λόγον σκέ-
ψασθε. ἔφη τὸν Σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δη-
μηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα, εἴσω τὴν χεῖ-
ρα ἔχοντα ἀναβεβλημένον, ἐπιπλήττων τι καὶ λοιδο-
ρούμενος τῇ τοῦ Τιμάρχου προπετείᾳ. καίτοι τὸν μὲν
ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖ-
σθαι Σαλαμίνιοι, ἀπὸ Σόλωνος δὲ ὁμοῦ διακόσιά ἐστιν
ἔτη καὶ τετταράκοντα εἰς τὸν νυνὶ παρόντα χρόνον,
ὥσθ' ὁ δημιουργὸς ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα οὐ μόνον
οὐκ αὐτὸς ἦν κατ' ἐκεῖνον, ἀλλ' οὐδ' ὁ πάππος αὐτοῦ.
252 τοῦτο μὲν τοίνυν εἶπε τοῖς δικασταῖς καὶ ἐμιμήσατο· ὃ
δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέστε-
ρον, τὸ τὴν ψυχὴν τὴν Σόλωνος ἰδεῖν καὶ τὴν διάνοιαν,
ταύτην οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον. ἐκεῖνος
μέν γε ἀφεστηκυίας Σαλαμῖνος Ἀθηναίων καὶ θάνα-
τον ζημίαν ψηφισαμένων, ἄν τις εἴπῃ κομίζεσθαι, τὸν
ἴδιον κίνδυνον ὑποθεὶς ἐλεγεῖα ποιήσας ᾖδε, καὶ τὴν
μὲν χώραν ἔσωσε τῇ πόλει, τὴν δ' ὑπάρχουσαν αἰσχύ-
253 νην ἀπήλλαξεν· οὗτος δ', ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ
Ἕλληνες ὑμετέραν ἔγνωσαν, Ἀμφίπολιν, ταύτην ἐξέ-
δωκε καὶ ἀπέδοτο καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε Φι- 421
λοκράτει. ἄξιόν γε, οὐ γάρ; ἦν Σόλωνος αὐτῷ μεμνῆ-
σθαι. καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα ταῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐκεῖ-
σε ἐλθὼν οὐδὲ τοὔνομα ἐφθέγξατο τῆς χώρας ὑπὲρ ἧς
ἐπρέσβευεν. καὶ ταῦτα αὐτὸς ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς·

μέμνησθε γὰρ δήπου λέγοντ᾽ αὐτὸν ὅτι "περὶ Ἀμφιπό-
"λεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν· ἵνα δ᾽ ἐγγένηται Δη-
254 "μοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον." ἐγὼ δὲ παρ-
ελθὼν οὐδὲν ἔφην τοῦτον ὧν ἐβούλετ᾽ εἰπεῖν πρὸς Φί-
λιππον ἐμοὶ παραλιπεῖν· θᾶττον γὰρ ἂν τοῦ αἵματος
ἢ λόγου μεταδοῦναί τινι. ἀλλ᾽, οἶμαι, χρήματ᾽ εἰληφό-
τα οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς Φίλιππον τὸν ὑπὲρ τούτου
δεδωκότα, ὅπως ἐκείνην μὴ ἀποδῷ. Λέγε δή μοι
λαβὼν καὶ τὰ τοῦ Σόλωνος ἐλεγεῖα ταυτὶ, ἵν᾽ εἰ-
δῆθ᾽ ὅτι καὶ Σόλων ἐμίσει τοὺς οἷος οὗτος ἀνθρώ-
πους.

255 Οὐ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρ᾽ ἔχοντ᾽, Αἰσχίνη, δεῖ, οὔ,
ἀλλὰ πρεσβεύειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα. σὺ δ᾽ ἐκεῖ
προτείνας καὶ ὑποσχὼν καὶ καταισχύνας τούτους ἐν-
θάδε σεμνολογεῖ, καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ
φωνασκήσας οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ το-
σούτων ἀδικημάτων, ἂν πιλίδιον λαβὼν ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν περινοστῇς καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ. λέγε σύ.

ΕΛΕΓΕΙΑ ΣΟΛΩΝΟΣ.

Ἡμετέρη δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ᾽ ὀλεῖται
  αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων·
τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
  Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.
αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν
  ἀστοὶ βούλονται, χρήμασι πειθόμενοι, 422
δήμου θ᾽ ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
  ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν.
οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον, οὐδὲ παρούσας
  εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.
  πλουτοῦσιν δ᾽ ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι.
  οὔθ᾽ ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων
φειδόμενοι κλέπτουσιν, ἐφ᾽ ἁρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
  οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ δίκης θέμεθλα,

ἣ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρό τ' ἐόντα,
τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτισομένη.
τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον.
εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην,
ἣ στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει,
ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην.
ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστυ
τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖς ἀδικοῦσι φίλους.
ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά· τῶν δὲ πενιχρῶν
ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν
πραθέντες δεσμοῖσί τ' ἀεικελίοισι δεθέντες.
οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ,
αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι,
ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν, εὗρε δὲ πάντως,
εἰ καί τις φεύγων ἐν μυχῷ ᾖ θαλάμου.
ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομίη παρέχει,
εὐνομίη δ' εὔκοσμα καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει,
καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας,
τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ, 423
αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα,
εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
πραΰνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης,
παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον· ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά.

256 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἷα Σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς φησι τὴν πόλιν σώζειν. ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν ἀληθῆ τὸν λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρ' οἱ θεοὶ σώζουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· τρόπον δέ τινα ἡγοῦμαι καὶ τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντ' ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ταυταισὶ δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι.
257 σκοπεῖτε γάρ. ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πρεσβεύσας, καὶ χώρας ἐκδεδωκὼς ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσεν ὑπακού-

σαντά τιν' αὑτοῦ κατήγορον. ἵνα τί; ἵνα μήτε ἐλέου
μήτε συγγνώμης ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠδίκηκε τύχῃ. ἀλλὰ καὶ
κατηγορῶν ἐκείνου κακῶς λέγειν προείλετο ἐμὲ, καὶ
πάλιν ἐν τῷ δήμῳ γραφὰς ἀποίσειν καὶ τοιαῦτ' ἠπείλει.
ἵνα τί; ἵν' ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης παρ' ὑμῶν
ὁ τὰ τούτου πονηρεύματ' ἀκριβέστατα εἰδὼς ἐγὼ καὶ
258 παρηκολουθηκὼς ἅπασι κατηγορῶ. ἀλλὰ καὶ διακρου-
όμενος πάντα τὸν ἔμπροσθε χρόνον εἰσελθεῖν εἰς τοι-
οῦτον ὑπῆκται καιρὸν ἐν ᾧ τῶν ἐπιόντων ἕνεκα, εἰ
μηδενὸς ἄλλου, οὐχ οἷόν τε οὐδ' ἀσφαλὲς ὑμῖν δεδω-
ροδοκηκότα τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι· ἀεὶ μὲν γὰρ, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, προσήκει μισεῖν καὶ κολάζειν τοὺς προ- 424
δότας καὶ δωροδόκους, μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ καιροῦ τοῦ-
το γένοιτ' ἂν καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοι-
259 νῇ.* νόσημα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέ-
πτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ χαλεπὸν καὶ πολλῆς τινὸς
εὐτυχίας καὶ παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ
ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμωτατοι καὶ προεστάναι τῶν κοι-
νῶν ἀξιούμενοι, τὴν αὑτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν
οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν,
Φιλίππῳ ξενίαν καὶ ἑταιρίαν καὶ φιλίαν καὶ τοιαῦθ'
ὑποκοριζόμενοι· οἱ δὲ λοιποὶ καὶ τὰ κύρι' ἅττα ποτ'
ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τούτους κολάζειν
καὶ παραχρῆμα ἀποκτιννύναι, τοσοῦτ' ἀπέχουσι τοῦ
τοιοῦτόν τι ποιεῖν ὥστε θαυμάζουσι καὶ ζηλοῦσι καὶ
260 βούλοιντ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι. καίτοι
τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα Θετταλῶν
μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν χθὲς ἢ πρώην τὴν
ἡγεμονίαν καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπωλωλέκει, νῦν δ'
ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται· τὰς γὰρ ἀκρο-
πόλεις αὐτῶν ἐνίων Μακεδόνες φρουροῦσιν· εἰς Πε-
λοποννησον δ' εἰσελθὸν τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς πεποίη-

κε, καὶ τοσαύτης παρανοίας καὶ μανίας ἐνέπλησε τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους ὥσθ', ἵν' ἀλλήλων ἄρχωσι καὶ Φιλίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὐτῶν καὶ πολίτας
261 μιαιφονεῖν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν, ἀλλ' εἰς Ἀρκαδίαν εἰσελθὸν πάντ' ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκε, καὶ νῦν Ἀρκάδων πολλοὶ προσῆκον αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγιστον φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν (μόνοι γὰρ πάντων αὐτόχθονες ὑμεῖς ἐστε κἀκεῖνοι) Φίλιππον θαυμάζουσι 425
καὶ χαλκοῦν ἱστᾶσι καὶ στεφανοῦσι, καὶ τὸ τελευταῖον, ἂν εἰς Πελοπόννησον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν
262 ἐψηφισμένοι. ταὐτὰ δὲ ταῦτά εἰσιν Ἀργεῖοι. ταῦτα νὴ τὴν Δήμητρα, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς δεῖται, ὡς βαδίζον γε κύκλῳ καὶ δεῦρ' ἐλήλυθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως οὖν ἔτ' ἐν ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε καὶ τοὺς πρώτους εἰσαγαγόντας ἀτιμώσατε· εἰ δὲ μή, σκοπεῖθ' ὅπως μὴ τηνικαῦτα εὖ λέγεσθαι δόξει τὰ νῦν εἰρημένα, ὅτε οὐδ' ὅ τι χρὴ
263 ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶτε ὡς ἐναργές, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σαφὲς παράδειγμα οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν Ὀλύνθιοι; οἳ παρ' οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ τοιαῦτα ποιεῖν ἀπολώλασιν, οἱ δείλαιοι. ἔχοιτε δ' ἂν ἐξετάσαι καθαρῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γάρ, ἡνίκα μὲν τετρακοσίους ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον καὶ σύμπαντες οὐδὲν ἦσαν πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν, οὔπω Χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων,
264 Λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς ἐλθόντων πολλῇ καὶ πεζῇ καὶ ναυτικῇ δυνάμει (ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι γῆς καὶ θαλάττης ἦρχον ὡς ἔπος εἰπεῖν Λακεδαιμόνιοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους,) ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης ἐπ' αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως οὔτε τὴν πόλιν οὔτε φρούριον οὐδὲν ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς ἐκράτησαν καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν καὶ τὸ τε

λευταῖον, ὅπως ἐβούλοντο, οὕτω τὸν πόλεμον κατέ-
265 θεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τινες, καὶ δι᾽
ἀβελτερίαν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον δὲ διὰ δυστυχίαν, τού-
τους πιστοτέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων,
καὶ Λασθένης μὲν ἤρεψε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδο- 426
νίας δοθεῖσι ξύλοις, Εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφε πολ-
λὰς τιμὴν οὐδενὶ δοὺς, ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβα-
τα, ἄλλος δέ τις ἵππους, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ καθ᾽ ὧν ταῦτ᾽
ἐγίγνετο οὐχ ὅπως ὠργίζοντο ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς
ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ᾽ ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων,
266 ἄνδρας ἡγοῦντο· ἐπειδὴ ταῦθ᾽ οὕτω προήγετο καὶ τὸ
δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι,
πλείους δ᾽ ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περιχώρους
ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις καὶ τριήρεσι πεν-
τήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολι-
τῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἐδυνήθη
σῶσαι, ἀλλὰ πρὶν μὲν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν τοῦ πολέμου
τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπωλωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ Χαλκιδικῇ
προδιδόντες, καὶ Φίλιππος οὐκέτ᾽ εἶχεν ὑπακούειν τοῖς
267 προδιδοῦσιν, οὐδ᾽ εἶχεν ὅ τι πρῶτον λάβῃ. πεντακο-
σίους δ᾽ ἱππέας προδοθέντας ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν ἡγουμέ-
νων ἔλαβεν αὐτοῖς ὅπλοις ὁ Φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς
πώποτε ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύ-
νοντο οἱ ταῦτα ποιοῦντες οὔτε τὴν γῆν πατρίδα οὖ-
σαν, ἐφ᾽ ἧς ἕστασαν, οὔτε ἱερὰ οὔτε τάφους οὔτε τὴν
μετὰ ταῦτα γενησομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοιούτοις ἔρ-
γοις· οὕτως ἔκφρονας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παρα-
πλῆγας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν. ὑμᾶς εὖ φρο-
νεῖν δεῖ τοὺς πολλοὺς, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα,
ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ. καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς εἴη,
εἰ κατὰ μὲν τῶν Ὀλυνθίους προδόντων πολλα καὶ δει-
νὰ ἐψηφίσασθε, τοὺς δὲ παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς ἀδικοῦντας

μὴ κολάζοντες φαίνοισθε. λέγε τὸ ψήφισμά μοι τὸ περὶ τῶν Ὀλυνθίων.

ΨΗΦΙΣΜΑ. 427

268 Ταῦθ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὀρθῶς καὶ καλῶς
πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις δοκεῖτε ἐψηφίσθαι κατ' ἀνδρῶν προδοτῶν καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστι καὶ δι' ἐκεῖνο καὶ τάδε πράττουσί τινες, ὃν ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότην εἶναι νομίζετε. εἰ δ' ὁ μὲν καιροὺς, ὁ δὲ πράγματα, ὁ δὲ στρατιώτας προδίδωσιν, ὧν ἂν ἕκαστος ὑμῶν, οἶμαι, κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει· μισεῖν δ' ὁμοίως
269 τοὺς τοιούτους πάντας προσήκει. ἔστι δ' ὑμῖν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, περὶ τούτων μόνοις τῶν πάντων ἀνθρώπων οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ τοὺς προγόνους, οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι. καὶ γὰρ εἰ μὴ τὰς μάχας μηδὲ τὰς στρατείας μηδὲ τοὺς κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροὶ, συμβαίνει καιρὸς, ἀλλ' ἄγεθ' ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ τό γ' εὖ
270 φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεία,
καὶ οὐδέν ἐστι πραγματωδέστερον οὐδ' ὀχληρότερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς, ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν ἃ χρὴ γιγνώσκῃ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ψηφίζηται, βελτίω τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει καὶ ἄξια τῶν προγόνων πράξει, ἂν δ' ἃ μὴ δεῖ, φαυλότερα καὶ ἀνάξια τῶν προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρόνουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι, γραμματεῦ· δεῖ γὰρ ὑμᾶς ἰδεῖν ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥᾳθυμεῖτε, ὧν θάνατον κατεγνώκασιν οἱ πρόγονοι. λέγε.

ΣΤΗΛΗ. 428

271 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν γραμμάτων
λεγόντων "Ἄρθμιον τὸν Πυθώνακτος τὸν Ζελείτην
ἐχθρὸν εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων
καὶ τῶν συμμάχων αὐτὸν καὶ γένος πᾶν. διὰ τί; ὅτι
τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς τοὺς Ἕλληνας
ἤγαγεν. οὐκοῦν ἔστιν, ὡς ἔοικεν, ἐκ τούτων ἰδεῖν ὅτι οἱ
πρόγονοι μὲν ὑμῶν, ὅπως μηδ' ἄλλος ἀνθρώπων μη-
δεὶς ἐπὶ χρήμασι μηδὲν ἐργάσεται κακὸν τὴν Ἑλλάδα,
ἐφρόντιζον, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μη-
272 δεὶς τῶν πολιτῶν ἀδικήσει προορᾶσθε. νὴ Δί', ἀλλ'
ὅπως ἔτυχε, ταῦτα τὰ γράμμαθ' ἕστηκεν. ἀλλ' ὅλης
οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως ταυτησὶ καὶ πολλὴν εὐρυ-
χωρίαν ἐχούσης παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην Ἀθη-
νᾶν ἐκ δεξιᾶς ἕστηκεν, ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς
τοὺς βαρβάρους πολέμου, δόντων τῶν Ἑλλήνων τὰ
χρήματα ταῦτ', ἀνέθηκεν. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμ-
νὸν ἦν τὸ δίκαιον καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποι-
οῦντας ἔντιμον ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό
τε ἀριστεῖον τῆς θεοῦ καὶ αἱ κατὰ τῶν τὰ τοιαῦτ' ἀδι-
κούντων τιμωρίαι· νῦν δὲ γέλως, ἄδεια, αἰσχύνη, εἰ
273 μὴ τὴν ἄγαν ταύτην ἐξουσίαν σχήσετε νῦν ὑμεῖς. νο-
μίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ καθ' ἕν τι
μόνον τοὺς προγόνους μιμουμένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν,
ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἔπραττον ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι
τοίνυν, ὡς ἅπαντες, εὖ οἶδ' ὅτι, τὸν λόγον τοῦτον ἀκη-
κόατε, Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάν-
των θρυλουμένην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν
δρόμον ἡμέρας πεζῇ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν 429
βασιλέα, ἐντὸς δὲ Χελιδονεῶν καὶ Κυανεῶν πλοίῳ μα-
κρῷ μὴ πλεῖν, ὅτι δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μι-

κρου μὲν ἀπέκτειναν, ἐν δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντα
274 ἐπράξαντο τάλαντα. καίτοι καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔ-
τε πρότερον οὔθ᾽ ὕστερον οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι πεποι-
ημένην τὴν πόλιν. ἀλλ᾽ οὐ τοῦτ᾽ ἐσκόπουν. τούτου
μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν αὑτῶν ἀρετὴν καὶ τὴν τῆς πόλεως
δόξαν αἰτίαν εἶναι, τοῦ δὲ προῖκα ἢ μὴ τὸν τρόπον τοῦ
πρεσβευτοῦ· τοῦτον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι
275 καὶ ἀδωροδόκητον τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι
μὲν τοίνυν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν καὶ
ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει ὥστε μήτ᾽ ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς
μήτ᾽ ἐπ᾽ ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι· ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑορακότες τὰ μὲν τῶν
συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ
τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν, καὶ τὰ μὲν τῆς πό-
λεως κτήματα ἀφῃρημένην, τούτοις δ᾽ ἃ μηδ᾽ ὄναρ ἤλ-
πισαν πώποτε κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτεί-
νατε, ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε, καὶ λόγῳ κρίνετε
ὧν ἔργῳ τἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν.
276 Οὐ τοίνυν τὰ παλαί᾽ ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν, καὶ
διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν
παρακαλέσαι· ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων
ἀνθρώπων πολλοὶ δίκην δεδώκασιν. ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν
ἄλλους παραλείψω, τῶν δ᾽ ἐκ πρεσβείας, ἣ πολὺ ταύ-
της ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν εἴργασται, θανάτῳ ζημιω-
θέντων ἑνὸς ἢ δυοῖν ἐπιμνησθήσομαι. καί μοι λέγε
τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

ΨΗΦΙΣΜΑ. 430

277 Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν
πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατέγνωτε, ὧν εἷς
ἦν Ἐπικράτης, ἀνὴρ, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω,
σπουδαῖος καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει καὶ τῶν ἐκ

Πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον καὶ ἄλλως δημοτι-
κός. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τούτων, δικαί-
ως· οὐ γὰρ ἐφ' ἡμισείᾳ χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τὰ τηλι-
καῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα, οὐδὲ τὸ πιστευθῆναι προλα-
βόντα παρ' ὑμῶν εἰς τὸ μείζω δύνασθαι κακουργεῖν
καταχρῆσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα.
278 εἰ τοίνυν τι τούτοις ἄπρακτόν ἐστι τούτων ἐφ' οἷς ἐκεί-
νων θάνατος κατέγνωσται, ἐμὲ ἀποκτείνατε ἤδη. σκο-
πεῖτε γάρ. "ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα" φησὶν "ἐπρέ-
"σβευσαν ἐκεῖνοι" [τὸ ψήφισμα]. καὶ τοῦτ' ἔστι τῶν ἐγ-
κλημάτων πρῶτον. οὗτοι δὲ οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ
τὸ μὲν ψήφισμα "'Αθηναίοις καὶ τοῖς 'Αθηναίων συμ-
"μάχοις," οὗτοι δὲ Φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ
τὸ μὲν ψήφισμα "τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν τοὺς ἐν ταῖς πό-
"λεσιν," οὗτοι δέ, οὓς Φίλιππος αὐτοῖς προσέπεμψε,
τούτους ὥρκισαν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα "οὐδαμοῦ μό-
"νους μόνῳ ἐντυγχάνειν Φιλίππῳ," οὗτοι δ' οὐδὲν
279 ἐπαύσαντο ἰδίᾳ χρηματίζοντες; "καὶ ἠλέγχθησάν τινες
"αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ οὐ τἀληθῆ ἀπαγγέλλοντες." οὗτοι
δέ γε καὶ ἐν τῷ δήμῳ. καὶ ὑπὸ τοῦ; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ
λαμπρόν· ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων· οἷς γὰρ ἀπήγ-
γειλαν οὗτοι, πάντα δήπου γέγονε τἀναντία. "οὐδ' ἐπι-
"στέλλοντες" φησὶ "τἀληθῆ." οὐκοῦν οὐδ' οὗτοι. "καὶ 431
"καταψευδόμενοι τῶν συμμάχων καὶ δῶρα λαμβάνον-
"τες." ἀντὶ μὲν τοίνυν τοῦ καταψευδόμενοι παντελῶς
ἀπολωλεκότες· πολλῷ δὲ δήπου τοῦτο δεινότερον τοῦ
καταψεύσασθαι. ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ δῶρα εἰληφέ-
ναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐξελέγχειν λοιπὸν ἂν ἦν, ἐπειδὴ
280 δ' ὡμολόγουν, ἀπάγειν δήπου προσῆκεν. τί οὖν, ὦ
ἄνδρες 'Αθηναῖοι; τούτων οὕτως ἐχόντων ὑμεῖς ἐκεί-
νων τῶν ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ καὶ τινὲς αὐτῶν ἔτι ζῶν-
τες, ὑπομενεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ τῶν

ἐκ Πειραιῶς, Ἐπικράτην, ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι; καὶ
πάλιν πρώην Θρασύβουλον ἐκεῖνον τὸν Θρασυβούλου
τοῦ δημοτικοῦ τοῦ ἀπὸ Φυλῆς καταγαγόντος τὸν δῆ-
μον, τάλαντα δέκα ὠφληκέναι, καὶ τὸν ἀφ' Ἁρμοδίου
καὶ Ἀριστογείτονος, τῶν τὰ μέγιστ' ἀγαθὰ ὑμᾶς εἰρ-
γασμένων, οὓς νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑπῆρξαν
εἰς ὑμᾶς, ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ ταῖς θυσίαις σπον-
δῶν καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποίησθε καὶ ᾄδετε καὶ
281 τιμᾶτε ἐξ ἴσου τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς θεοῖς, τούτους μὲν
πάντας τὴν ἐκ τῶν νόμων δίκην ὑπεσχηκέναι, καὶ μήτε
συγγνώμην μήτ' ἔλεον μήτε παιδία κλάοντα ὁμώνυμα
τῶν εὐεργετῶν μήτ' ἄλλο μηδὲν αὐτοὺς ὠφεληκέναι,
τὸν δὲ Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας
τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν
ἱέρεια, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες, τὸν τῶν τοιούτων, τὸν
οὐδὲ καθ' ἓν χρήσιμον τῇ πόλει, οὐκ αὐτὸν, οὐ πατέ-
282 ρα, οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου ἀφήσετε; ποῖος γὰρ
ἵππος, ποία τριήρης, ποία στρατεία, τίς χορὸς, τίς λει- 432
τουργία, τίς εἰσφορὰ, τίς εὔνοια, ποῖος κίνδυνος, τί
τούτων ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γέγονε παρὰ τούτων τῇ πό-
λει; καίτοι κἂν εἰ ταῦτα πάνθ' ὑπῆρχεν, ἐκεῖνα δὲ μὴ
προσῆν, δικαίως καὶ προῖκα πεπρεσβευκέναι, ἀπολω-
λέναι δήπου προσῆκεν αὐτῷ. εἰ δὲ μήτε ταῦτα μήτ'
283 ἐκεῖνα, οὐ τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀναμνησθήσεσθε ὧν κα-
τηγορῶν ἔλεγε Τιμάρχου, ὡς οὐδέν ἐστ' ὄφελος πόλε-
ως ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει, οὐδὲ πολι-
τείας ἐν ᾗ συγγνώμη καὶ παραγγελία τῶν νόμων μεῖ-
ζον ἰσχύουσιν· οὐδ' ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν μητέρα δεῖν
τὴν Τιμάρχου, γραῦν γυναῖκα, οὔτε τὰ παιδία οὔτ' ἄλ-
λον οὐδένα, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι εἰ προήσεσθε τὰ τῶν
νόμων καὶ τῆς πολιτείας, οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐ-
284 τοὺς ἐλεήσοντας. ἀλλ' ὁ μὲν ταλαίπωρος ἄνθρωπος

ἠτιμώσεται, ὅτι τοῦτον εἶδεν ἀδικοῦντα, τούτῳ δ'
ἀθῴῳ δώσετ' εἶναι; διὰ τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς ἑαυ-
τοὺς ἐξαμαρτόντων τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην Αἰσχί-
νης λαβεῖν, παρὰ τῶν εἰς τὰ τῆς πόλεως τηλικαῦθ'
ἡμαρτηκότων, ὧν εἷς οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, πηλίκην
ὑμᾶς προσήκει λαβεῖν τοὺς ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας;
285 νὴ Δί', οἱ νέοι γὰρ ἡμῖν δι' ἐκεῖνον ἔσονται τὸν ἀγῶνα
βελτίους. οὐκοῦν καὶ διὰ τόνδε οἱ πολιτευόμενοι, δι'
ὧν τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει· προσήκει δὲ καὶ
τούτων φροντίζειν. ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι καὶ τοῦτον
ἀπώλεσε, τὸν Τίμαρχον, οὐ μὰ Δί' οὐχὶ τῶν ὑμετέρων
παίδων, ὅπως ἔσονται σώφρονες, προορῶν (εἰσὶ γάρ, 433
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ νῦν σώφρονες· μὴ γὰρ οὕτω
γένοιτο κακῶς τῇ πόλει ὥστε Ἀφοβήτου καὶ Αἰσχίνου
286 σωφρονιστῶν δεηθῆναι τοὺς νεωτέρους), ἀλλ' ὅτι βου-
λεύων ἔγραψεν, ἄν τις ὡς Φίλιππον ὅπλα ἄγων ἁλῷ ἢ
σκεύη τριηρικά, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον
δέ· πόσον γὰρ ἐδημηγόρει χρόνον Τίμαρχος; πολύν.
οὐκοῦν τοῦτον ἦν Αἰσχίνης ἅπαντα ἐν τῇ πόλει, καὶ
οὐδεπώποτε ἠγανάκτησεν οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατο εἶναι
τὸ πρᾶγμα, εἰ ὁ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς Μακεδονίαν ἐλ-
θὼν ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν. λέγε δή μοι τὸ ψήφισμα λα-
βὼν αὐτὸ τὸ τοῦ Τιμάρχου.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

287 Ὁ μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας μὴ ἄγειν ἐν τῷ
πολέμῳ πρὸς Φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ζημιοῦ-
σθαι, ἀπόλωλε καὶ ὕβρισται· ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέρων
συμμάχων ὅπλα ἐκείνῳ παραδοὺς οὑτοσὶ κατηγόρει,
καὶ περὶ πορνείας ἔλεγεν, ὦ γῆ καὶ θεοί, δυοῖν μὲν κη-
δεσταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς ἀνακρά-
γοιτε, Νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν

εἰς Αἴγυπτον Χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου Κυρηβίωνος,
ὃς ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσώπου κωμάζει. καὶ
τί ταῦτα; ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν Ἀφόβητον. ἀλλὰ
δῆτα ἄνω ποταμῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πάντες οἱ περὶ
πορνείας ἐρρύησαν λόγοι.

288 Καὶ μὴν εἰς ὅσην ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἡ τού-
του πονηρία καὶ ψευδολογία καταστήσασα ἔχει, πάντα
τἄλλ' ἀφεὶς, ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε ἐρῶ. πρότερον μὲν
γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί παρ' ὑμῖν ἐψήφισται, τοῦτ' 434
ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες Ἕλληνες· νῦν δ' ἤδη πε-
ριερχόμεθ' ὑμεῖς τί δέδοκται τοῖς ἄλλοις σκοποῦντες,
καὶ ὠτακουστοῦντες τί τὰ τῶν Ἀρκάδων, τί τὰ τῶν
Ἀμφικτυόνων, ποῖ πάρεισι Φίλιππος, ζῇ ἢ τέθνηκεν.
289 οὐ τοιαῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δὲ οὐ δέδοικα εἰ Φίλιππος
ζῇ, ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μι-
σεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με Φίλιππος, ἂν τὰ
παρ' ὑμῶν ὑγιαίνῃ, ἀλλ' εἰ παρ' ὑμῖν ἄδεια γενήσεται
τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις, καὶ συνε-
ροῦσί τινες τούτοις τῶν ὑφ' ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ
πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ πράττειν
290 ὑπὲρ Φιλίππου νῦν ἀναβήσονται, ταῦτα φοβεῖ με. τί
γὰρ δή ποτε, Εὔβουλε, Ἡγησίλεῳ μὲν κρινομένῳ, ὃς
ἀνεψιός ἐστί σοι, καὶ Θρασυβούλῳ πρώην, τῷ Νικηρά-
του θείῳ, ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ψήφου οὐδ' ὑπακοῦσαι
καλούμενος ἤθελες, εἰς δὲ τὸ τίμημα ἀναβὰς ὑπὲρ μὲν
ἐκείνων οὐδ' ὁτιοῦν ἔλεγες, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν
συγγνώμην ἔχειν σοι; εἶτα ὑπὲρ μὲν συγγενῶν καὶ
291 ἀναγκαίων ἀνθρώπων οὐκ ἀναβαίνεις, ὑπὲρ Αἰσχίνου
δὲ ἀναβήσει, ὃς, ἡνίκ' ἔκρινεν Ἀριστοφῶν Φιλόνεικον
καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοι πεπραγμένων κατηγόρει, συγ-
κατηγόρει μετ' ἐκείνου σου καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς
ἐξητάζετο. ἐπειδὴ δὲ σὺ μὲν τουτουσὶ δεδιξάμενος καὶ φή-

*σας καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ δεῖν ἤδη καὶ χρήματ' εἰσφέ-
ρειν καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν ἃ
συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δ' ὁ βδελυρὸς Φιλοκράτης,
292 ἐξ ὧν αἰσχρὰν ἀντ' ἴσης συνέβη γενέσθαι τὴν εἰρήνην,
οὗτοι δὲ τοῖς μετὰ ταῦτ' ἀδικήμασι πάντ' ἀπολωλέκα-
σι, τηνικαῦτα διήλλαξαι; καὶ ἐν μὲν τῷ δήμῳ κατηρῶ 435
Φιλίππῳ, καὶ κατὰ τῶν παίδων ὤμνυες ἦ μὴν ἀπολω-
λέναι Φίλιππον ἂν βούλεσθαι· νῦν δὲ βοηθήσεις τού-
τῳ; πῶς οὖν ἀπολεῖται, ὅταν τοὺς παρ' ἐκείνου δωρο-
293 δοκοῦντας σὺ σῴζῃς; τί γὰρ δήποτε Μοιροκλέα μὲν
ἔκρινες, εἰ παρὰ τῶν τὰ μέταλλα ἐωνημένων εἴκοσιν
ἐξέλεξε δραχμὰς παρ' ἑκάστου, καὶ Κηφισοφῶντα γρα-
φὴν ἱερῶν χρημάτων ἐδίωκες, εἰ τρισὶν ὕστερον ἡμέ-
ραις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς· τοὺς δὲ
ἔχοντας, ὁμολογοῦντας, ἐξελεγχομένους ἐπ' αὐτοφώρῳ
ἐπὶ τῷ τῶν συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τού-
294 τους οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σῴζειν κελεύεις; καὶ μὴν
ὅτι ταῦτα μέν ἐστι φοβερὰ καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς
πολλῆς δεόμενα, ἐφ' οἷς δ' ἐκείνους σὺ ἔκρινες, γέλως,
ἐκείνως ὄψεσθε. ἦσαν ἐν Ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινά
τινες; καὶ μάλ' εἰκός γε. ἔστιν οὖν ὅστις μετέσχεν
αὐτόθι νῦν τούτων τοῦ καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ
εἷς. τί δέ; ἦσαν, ὅτ' ἦν Ὄλυνθος, τοιοῦτοί τινες ἄλ-
λοι; ἐγὼ μὲν οἶμαι. ἆρ' οὖν διὰ τούτους ἀπώλετ'
Ὄλυνθος; οὔ. τί δ', ἐν Μεγάροις οὐκ οἴεσθ' εἶναί τι-
να καὶ κλέπτην καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινά; ἀνάγκη,
καὶ πέφηνε. τίς αἴτιος αὐτόθι νῦν τούτων τῶν συμβε-
295 βηκότων πραγμάτων; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοί τινες οἱ
τὰ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτ' ἀδικοῦντες; οἱ νομίζοντες
αὑτοὺς ἀξιόχρεως εἶναι τοῦ Φιλίππου ξένοι καὶ φίλοι
προσαγορεύεσθαι, οἱ στρατηγιῶντες καὶ προστασίας
ἀξιούμενοι, οἱ μείζους τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι.*

οὐ Περίλαος ἐκρίνετο ἔναγχος ἐν Μεγάροις ἐν τοῖς
τριακοσίοις, ὅτι πρὸς Φίλιππον ἀφίκετο, καὶ παρελθὼν 436
Πτοιόδωρος αὐτὸν ἐξῃτήσατο, καὶ πλούτῳ καὶ γένει
καὶ δόξῃ πρῶτος Μεγαρέων, καὶ πάλιν ὡς Φίλιππον
ἐξέπεμψε, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους,
296 ὁ δ' ἔνδον ἐτύρευε; τοιαῦτα. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔσθ'
ὅ τι τῶν πάντων μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι δεῖ ἢ τὸ μείζω
τινὰ τῶν πολλῶν ἐᾶν γίγνεσθαι. μή μοι σῳζέσθω μηδ'
ἀπολλύσθω μηδείς, ἂν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα βούληται,
ἀλλ' ὃν ἂν τὰ πεπραγμένα σώζῃ καὶ τοὐναντίον, τούτῳ
τῆς προσηκούσης ψήφου παρ' ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχά-
297 νειν· τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν πολλοὶ
παρ' ὑμῖν ἐπὶ καιρῶν γεγόνασιν ἰσχυροὶ, Καλλίστρα-
τος, αὖθις Ἀριστοφῶν, Διόφαντος, τούτων ἕτεροι
πρότερον. ἀλλὰ ποῦ τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν
τῷ δήμῳ· ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις οὐδείς πω μέχρι τῆς
τήμερον ἡμέρας ὑμῶν οὐδὲ τῶν νόμων οὐδὲ τῶν ὅρ-
κων κρείττων γέγονεν. μὴ τοίνυν μηδὲ νῦν τοῦτον ἐά-
σητε. ὅτι γὰρ ταῦτα φυλάττοισθ' ἂν εἰκότως μᾶλλον
ἢ πιστεύοιτε, τῶν θεῶν ὑμῖν μαντείαν ἀναγνώσομαι,
οἵπερ ἀεὶ σώζουσι τὴν πόλιν πολλῷ τῶν προεστηκό-
των μᾶλλον. λέγε τὰς μαντείας.

ΜΑΝΤΕΙΑΙ.

298 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν θεῶν ἃ ὑμῖν
προλέγουσιν. εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ'
ἀνῃρήκασι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι φυλάττεσθαι·
πολέμου γάρ εἰσιν ἡγεμόνες οἱ στρατηγοί· εἰ δὲ πεποι-
ημένων εἰρήνην, τοὺς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας·
οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται, τούτοις πείθεσθε ὑμεῖς, ὑπὸ τού- 437
των δέος ἐστὶ μὴ παρακρουσθῆτε. καὶ τὴν πόλιν συν-
έχειν φασὶν ἐν τῇ μαντείᾳ, ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχω-

299 σιν ἅπαντες καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἡδονὴν ποιῶσι. πότε-
ρον οὖν οἴεσθ' ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοσαῦτα
κακὰ εἰργασμένον σωθέντα ἢ δίκην δόντα ἡδονὴν Φι-
λίππῳ ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι σωθέντα. φησὶ δέ γε ἡ
μαντεία δεῖν ὅπως ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροὶ ποιεῖν.
ἅπασι τοίνυν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς
ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς, ὁ Ζεύς, ἡ Διώνη, πάν-
τες οἱ θεοί. ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν οἱ συμ-
πράττοντες. οὐκοῦν τῶν ἐπιβουλευόντων μὲν ἔργον
διδόναι, τῶν συμπραττόντων δὲ λαμβάνειν καὶ τοὺς
εἰληφότας ἐκσώζειν.

300 Ἔτι τοίνυν κἂν ἀπ' ἀνθρωπίνου λογισμοῦ τοῦτ'
ἴδοι τις, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώτατον τὸ
τὸν προεστηκότα ἐᾶν οἰκεῖον γίγνεσθαι τοῖς μὴ τῶν
αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ τῶν πραγμάτων
ἐγκρατὴς γέγονε Φίλιππος ἁπάντων, καὶ τίσι τὰ μέ-
γιστα κατείργασται τῶν πεπραγμένων, σκέψασθε. τῷ
παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι, τῷ τοὺς
προεστηκότας ἐν ταῖς πόλεσι διαφθείρειν καὶ ἐπαίρειν,
301 τούτοις. ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ἀμφότερα, ἐὰν
βούλησθε, ἀχρεῖα ποιῆσαι τήμερον, ἂν τῶν μὲν μὴ
ἐθέλητε ἀκούειν τοῖς τοιούτοις συνηγορούντων, ἀλλ'
ἐπιδείξητε ἀκύρους ὄντας ὑμῶν (νῦν γάρ φασιν εἶναι
κύριοι), τὸν δὲ πεπρακόθ' ἑαυτὸν κολάσητε, καὶ τοῦθ'
302 ἅπαντες ἴδωσιν. παντὶ μὲν γὰρ εἰκότως ἂν ὀργισθεί-
ητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα πεποιηκότι καὶ προ- 438
δεδωκότι συμμάχους καὶ φίλους καὶ καιρούς, μεθ' ὧν
ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ πάντα, οὐ μὴν οὐ-
δενὶ μᾶλλον οὐδὲ δικαιότερον ἢ τούτῳ. ὃς γὰρ ἑαυτὸν
τάξας τῶν ἀπιστούντων εἶναι Φιλίππῳ, καὶ μόνος καὶ
πρῶτος ἰδὼν ὅτι κοινὸς ἐχθρὸς ἐκεῖνός ἐστιν ἁπάντων
τῶν Ἑλλήνων, ηὐτομόλησε καὶ προὔδωκε καὶ γέγονεν

ἐξαίφνης ὑπὲρ Φιλίππου, πῶς οὐ πολλάκις οὗτος ἄξιός
303 ἐστ' ἀπολωλέναι; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, αὐ-
τὸς οὐχ οἷός τε ἀντειπεῖν ἔσται. τίς γάρ ἐσθ' ὁ τὸν
Ἴσχανδρον προσάγων ὑμῖν τὸ κατ' ἀρχὰς, ὃν παρα
τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ φίλων τῇ πόλει δεῦρ' ἥκειν ἔφη; τίς
ὁ συσκευάζεσθαι τὴν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον Φί-
λιππον βοῶν, ὑμᾶς δὲ καθεύδειν; τίς ὁ τοὺς μακροὺς
καὶ καλοὺς λόγους ἐκείνους δημηγορῶν, καὶ τὸ Μιλ-
τιάδου καὶ Θεμιστοκλέους ψήφισμα ἀναγιγνώσκων καὶ
τὸν ἐν τῷ τῆς Ἀγλαύρου τῶν ἐφήβων ὅρκον; οὐχ οὗ-
304 τος; τίς ὁ πείσας ὑμᾶς μόνον οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θά-
λατταν πρεσβείας πέμπειν, ὡς ἐπιβουλευομένης μὲν
ὑπὸ Φιλίππου τῆς Ἑλλάδος, ὑμῖν δὲ προσῆκον προο-
ρᾶν ταῦτα καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων; οὐχ ὁ
μὲν γράφων τὸ ψήφισμα Εὔβουλος ἦν, ὁ δὲ πρεσβεύων
εἰς Πελοπόννησον Αἰσχίνης οὑτοσί; ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε
ἅττα μέν ποτε διελέχθη καὶ ἐδημηγόρησεν, αὐτὸς ἂν
εἰδείη, ἃ δ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὑμεῖς οἶδ' ὅτι μέ-
305 μνησθε πάντες. βάρβαρόν τε γὰρ πολλάκις καὶ ἀλά-
στορα τὸν Φίλιππον ἀποκαλῶν ἐδημηγόρει, καὶ τοὺς
Ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγγελλεν ὡς ἔχαιρον, εἰ προσέχει 439
τοῖς πράγμασιν ἤδη καὶ ἐγείρεται ἡ τῶν Ἀθηναίων πό-
λις. ὃ δὲ πάντων μάλιστ' ἀγανακτῆσαι ἔφη· συντυ-
χεῖν γὰρ ἀπιὼν Ἀτρεστίδᾳ παρὰ Φιλίππου πορευο-
μένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ παιδάρια ὡς τριάκοντα
βαδίζειν, αὐτὸς δὲ θαυμάσας ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοι-
πόρων τίς ἄνθρωπός ἐστι καὶ τίς ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ,
306 ἐπειδὴ δ' ἀκοῦσαι ὅτι Ἀτρεστίδας παρὰ Φιλίππου τῶν
Ὀλυνθίων αἰχμάλωτα δωρεὰν ταῦτ' ἔχων ἀπέρχεται,
δεινὸν αὐτῷ τι δόξαι καὶ δακρῦσαι καὶ ὀδύρασθαι τὴν
Ἑλλάδα, ὡς κακῶς διάκειται, ἣ τοιαῦτα πάθη περιορᾷ
γιγνόμενα. καὶ συνεβούλευεν ὑμῖν πέμπειν τινὰς εἰς

Ἀρκαδίαν, οἵτινες κατηγορήσουσι τῶν τὰ Φιλίππου
πραττόντων· ἀκούειν γὰρ ἔφη τῶν φίλων ὡς ἐὰν ἐπι-
στροφὴν ἡ πόλις ποιήσηται καὶ πρέσβεις πέμψῃ, δίκην
307 ἐκεῖνοι δώσουσιν. ταῦτα μὲν τοίνυν τότε καὶ μάλα, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια ἐδημηγό-
ρει. ἐπειδὴ δ' ἀφίκετο εἰς Μακεδονίαν καὶ τὸν ἐχθρὸν
εἶδε τὸν αὑτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων, τὸν Φίλιππον, ἆρά
γε ὅμοια ἢ παραπλήσια τούτοις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ,
ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων μεμνῆσθαι μήτε τρόπαια λέ-
γειν μήτε βοηθεῖν μηδενὶ, τῶν τε κελευόντων μετὰ
τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης βου-
λεύεσθαι θαυμάζειν, εἰ περὶ τῶν ὑμετέρων ἰδίων ἄλ-
308 λον τινὰ δεῖ πεισθῆναι· εἶναί τε τὸν Φίλιππον αὐτὸν,
Ἡράκλεις, Ἑλληνικώτατον ἀνθρώπων, δεινότατον λέ-
γειν, φιλαθηναιότατον· οὕτω δὲ ἀτόπους τινὰς ἐν τῇ
πόλει καὶ δυσχερεῖς ἀνθρώπους εἶναι ὥστε οὐκ αἰσχύ-
νεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ καὶ βάρβαρον αὐτὸν ἀπο-
καλοῦντας. ἔστιν οὖν ὅπως ταῦτ' ἂν, ἐκεῖνα προειρη- 440
κὼς, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν εἰπεῖν;
309 τί δέ; ἔσθ' ὅστις ἂν τὸν Ἀτρεστίδαν τότε μισήσας διὰ
τοὺς τῶν Ὀλυνθίων παῖδας καὶ γύναια ταὐτὰ Φιλο-
κράτει νῦν πράττειν ὑπέμεινεν, ὃς γυναῖκας ἐλευθέ-
ρας τῶν Ὀλυνθίων ἤγαγε δεῦρ' ἐφ' ὕβρει, καὶ οὕτως
ἐπὶ τῷ βδελυρῶς βεβιωκέναι γιγνώσκεται ὥστε μηδὲν
ἐμὲ αἰσχρὸν εἰπεῖν νυνὶ περὶ αὐτοῦ δεῖν μηδὲ δυσχε-
ρὲς, ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπόντος μόνον, ὅτι Φιλοκράτης
γυναῖκας ἤγαγε, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι καὶ τοὺς περι-
εστηκότας τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐλεεῖν, εὖ οἶδ' ὅτι, τὰς
ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους, ἃς οὐκ ἠλέησεν
Αἰσχίνης, οὐδ' ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταύταις τὴν Ἑλλάδα, εἰ
παρὰ τοῖς συμμάχοις ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὑβρίζονται.
310 ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ κλαήσει τοῦ τὰ τοιαῦτα πεπρεσβευ-

κότος, καὶ τὰ παιδία ἴσως παράξει καὶ ἀναβιβᾶται.
ὑμεῖς δ' ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πρὸς μὲν τὰ
τούτου παιδία, ὅτι πολλῶν συμμάχων ὑμετέρων καὶ
φίλων παῖδες ἀλῶνται καὶ πτωχοὶ περιέρχονται δεινὰ
πεπονθότες διὰ τοῦτον, οὓς ἐλεεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν
ἄξιον ἢ τοὺς τοῦ τοιαῦτα ἠδικηκότος καὶ προδότου πα-
τρὸς, καὶ ὅτι τοὺς ὑμετέρους παῖδας οὗτοι, "καὶ τοῖς
"ἐκγόνοις" προσγράψαντες εἰς τὴν εἰρήνην, καὶ τῶν
ἐλπίδων ἀπεστερήκασι, πρὸς δὲ τὰ αὐτοῦ τούτου δά-
κρυα, ὅτι νῦν ἔχετε ἄνθρωπον, ὃς εἰς Ἀρκαδίαν ἐκέ-
λευεν ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντας πέμπειν
311 τοὺς κατηγορήσοντας. νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ εἰς Πελο- 441
πόννησον δεῖ πρεσβείαν πέμπειν, οὐδ' ὁδὸν μακρὰν
βαδίσαι, οὐδ' ἐφόδια ἀναλίσκειν, ἀλλ' ἄχρι τοῦ βήμα-
τος ἐνταυθὶ προσελθόντα ἕκαστον ὑμῶν τὴν ὁσίαν καὶ
δικαίαν ψῆφον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι κατ' ἀν-
δρὸς, ὃς, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, ἐκεῖνα ἃ διεξῆλθον ἐν ἀρχῇ
δεδημηγορηκὼς, τὸν Μαραθῶνα, τὴν Σαλαμῖνα, τὰς
μάχας, τὰ τρόπαια, ἐξαίφνης, ὡς ἐπέβη Μακεδονίας,
πάντα τἀναντία τούτοις, μὴ προγόνων μεμνῆσθαι, μὴ
τρόπαια λέγειν, μὴ βοηθεῖν μηδενὶ, μὴ κοινῇ μετὰ τῶν
Ἑλλήνων βουλεύεσθαι, μόνον οὐ καθελεῖν τὰ τείχη.
312 καίτοι τούτων αἰσχίους λόγοι οὐδένες πώποτ' ἐν τῷ
παντὶ χρόνῳ γεγόνασι παρ' ὑμῖν. τίς γάρ ἐστιν Ἑλλή-
νων ἢ βαρβάρων οὕτω σκαιὸς καὶ ἀνήκοος καὶ σφόδρα
μισῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅστις, εἴ τις ἔροιτο,
εἰπέ μοι, τῆς νῦν οὔσης Ἑλλάδος ταυτησὶ καὶ οἰκουμέ-
νης ἔσθ' ὅ τι ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν ἢ
ᾠκεῖθ' ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων Ἑλλήνων, εἰ μὴ τὰς ἀρε-
τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνας οἱ Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι
παρέσχοντο οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι; οὐδ' ἂν εἷς εὖ οἶδ'
ὅτι φήσειεν, ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν

313 ἡλωκέναι. εἶθ᾽ οὓς μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τού-
των τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσειε,
τούτων Αἰσχίνης ὑμᾶς οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι, τοὺς ἐξ ἐκεί-
νων, ἵν᾽ αὐτὸς ἀργύριον λάβῃ; καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων
ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τεθνεῶσιν, οἱ δ᾽ ἐπὶ τοῖς κα-
λῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τετελευτηκότων
ἴδιον κτῆμά εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς ἔτι τηνι-
καῦτ᾽ ἐναντιοῦται. ὧν ἀποστερῶν ἐκείνους οὗτος αὐ- 442
τὸς ἂν τῆς ἐπιτιμίας δικαίως νῦν στερηθείη, καὶ ταύ-
την ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς δίκην λάβοιτε παρ᾽ αὐ-
τοῦ. τοιούτοις μέντοι λόγοις, ὦ κακὴ κεφαλὴ, σὺ τὰ
τῶν προγόνων ἔργα συλήσας καὶ διασύρας τῷ λόγῳ
314 πάντα τὰ πράγματ᾽ ἀπώλεσας. εἶτα γεωργεῖς ἐκ τού-
των καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ τοῦτο. πρὸ μὲν τοῦ
πάντα κακὰ εἰργάσθαι τὴν πόλιν ὡμολόγει γεγραμμα-
τευκέναι καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι, καὶ
μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν· ἐπειδὴ δὲ μυρία εἴργασται
κακὰ, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε. κἂν "ὁ γεγραμματευκὼς
Αἰσχίνης" εἴπῃ τις, ἐχθρὸς εὐθέως καὶ κακῶς φησιν
ἀκηκοέναι, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται θοἰμάτιον
καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, τὰς
γνάθους φυσῶν, τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων εἷς οὗ-
τος ὑμῖν ἤδη, τῶν ἀπαλλαγῆναι τοῦ δήμου βουλομένων
καὶ κλύδωνα καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πράγμαθ᾽
ἡγουμένων, ὁ τέως προσκυνῶν τὴν θόλον.
315 Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν ἐπελθεῖν ἐπὶ κεφαλαίων
ὃν τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο Φίλιππος προσλα-
βὼν τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δ᾽ ἄξιον ἐξε-
τάσαι καὶ θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ ἀπ᾽
ἀρχῆς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, διαφορουμένης αὐτοῦ
τῆς χώρας ὑπὸ τῶν λῃστῶν καὶ κεκλειμένων τῶν ἐμ-
πορίων, ὥστ᾽ ἀνόνητον ἐκεῖνον ἁπάντων εἶναι τῶν

ἀγαθῶν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους ἀπέ-
στειλεν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸν Νεοπτόλεμον, τὸν Ἀριστόδη-
316 μον, τὸν Κτησιφῶντα· ἐπειδὴ δ' ἤλθομεν ὡς αὐτὸν 443
ἡμεῖς οἱ πρέσβεις, ἐμισθώσατο μὲν τοῦτον εὐθέως,
ὅπως συνερεῖ καὶ συναγωνιεῖται τῷ μιαρῷ Φιλοκράτει
καὶ τῶν τὰ δίκαια βουλομένων ἡμῶν πράττειν περιέ-
σται, συνέγραψε δ' ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς, ᾗ μάλιστ' ἂν
317 ᾤετο τῆς εἰρήνης τυχεῖν. ἦν δ' οὐδὲν μᾶλλον μέγ' αὐτῷ
καθ' ὑμῶν οὐδ' οὕτω πρᾶξαι, εἰ μὴ Φωκέας ἀπολεῖ.
τοῦτο δ' οὐκ ἦν εὔπορον· συνῆκτο γὰρ αὐτῷ τὰ πρά-
γματα, ὥσπερ ἐκ τύχης, εἰς καιρὸν τοιοῦτον ὥστε ἢ
μηδὲν ὧν ἐβούλετο εἶναι διαπράξασθαι, ἢ ἀνάγκην
εἶναι ψεύσασθαι καὶ ἐπιορκῆσαι καὶ μάρτυρας τῆς αὐ-
τοῦ κακίας πάντας Ἕλληνας καὶ βαρβάρους ποιήσα-
318 σθαι. εἰ μὲν γὰρ προσδέξαιτο Φωκέας συμμάχους καὶ
μεθ' ὑμῶν τοὺς ὅρκους αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς πρὸς
Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς
ἀναγκαῖον ἦν, ὧν τοῖς μὲν τὴν Βοιωτίαν συνεξαιρή-
σειν ὠμωμόκει, τοῖς δὲ τὴν πυλαίαν συγκαταστήσειν·
εἰ δὲ μὴ προσδέχοιτο, ὥσπερ οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν
ὑμᾶς παρελθεῖν αὐτὸν ἡγεῖτο, ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς Πύ-
λας, ὅπερ, εἰ μὴ παρεκρούσθητ', ἐποιήσατ' ἄν· εἰ δὲ
319 τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι παρελθεῖν ἐλογίζετο. καὶ
τοῦτο οὐ παρ' ἄλλων αὐτὸν ἔδει πυθέσθαι, ἀλλ' αὐτὸς
ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ πράγματος· ὅτε γὰρ Φωκέας
ἐκράτησε τὸ πρῶτον καὶ διέφθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν
καὶ τὸν ἡγούμενον καὶ στρατηγοῦντα Ὀνόμαρχον, τότε
τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἁπάντων οὐδενὸς, οὔτε Ἕλλη-
νος οὔτε βαρβάρου, Φωκεῦσι βοηθήσαντος πλὴν ὑμῶν,
οὐχ ὅπως παρῆλθεν ἢ διεπράξαθ' ὧν ἐβουλήθη τι παρ- 444
320 ελθὼν, ἀλλ' οὐδὲ προσελθεῖν ἐγγὺς ἐδυνήθη. ᾔδει
δὴ σαφῶς, οἶμαι, τοῦθ', ὅτι νῦν, ἡνίκ' ἐστασίαζε μὲν

αὐτῷ τὰ Θετταλῶν, καὶ Φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκο-
λούθουν, ἐκρατοῦντο δὲ Θηβαῖοι καὶ μάχην ἥττηντο
καὶ τρόπαιον ἀπ' αὐτῶν εἱστήκει, οὐκ ἔνεστι παρ-
ελθεῖν, εἰ βοηθήσεθ' ὑμεῖς, οὐδ', ἂν ἐπιχειρῇ, χαί-
ρειν, εἰ μή τις τέχνη προσγενήσεται. πῶς οὖν μήτε
ψεύσωμαι φανερῶς, μήτ' ἐπιορκεῖν δόξας πάνθ' ἃ
βούλομαι διαπράξωμαι; πῶς; οὕτως, ἂν Ἀθηναίων
τινὰς εὕρω τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατήσοντας· ταύ-
321 της γὰρ οὐκέτ' ἐγὼ τῆς αἰσχύνης κληρονομῶ. ἐν-
τεῦθεν οἱ μὲν παρ' ἐκείνου πρέσβεις προὔλεγον ὑμῖν
ὅτι Φωκέας οὐ προσδέχεται Φίλιππος συμμάχους, οὗ-
τοι δ' ἐκδεχόμενοι τοιαῦτ' ἐδημηγόρουν, ὡς φανερῶς
μὲν οὐχὶ καλῶς ἔχει τῷ Φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς
Φωκέας συμμάχους διὰ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετ-
ταλούς, ἂν δὲ γένηται τῶν πραγμάτων κύριος καὶ τῆς
εἰρήνης τύχῃ, ἅπερ ἂν συνθέσθαι νῦν ἀξιώσαιμεν αὐ-
322 τόν, ταῦτα ποιήσει τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην ταύ-
ταις ταῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς εὕροντο παρ' ὑμῶν
ἄνευ Φωκέων· τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει κωλῦσαι τὴν εἰς
τὰς Πύλας, ἐφ' ἣν αἱ πεντήκοντα τριήρεις ὅμως ἐφώρ-
μουν, ἵν', εἰ πορεύοιτο Φίλιππος, κωλύοιθ' ὑμεῖς.
323 πῶς οὖν; τίς τέχνη πάλιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης;
τοὺς χρόνους ὑμῶν ἀφελέσθαι καὶ ἐπιστῆσαι τὰ πρά-
γματα ἀγαγόντας ἄφνω, ἵνα μηδ' ἂν βούλησθε δύνη-
σθε ἐξελθεῖν. οὐκοῦν τοῦθ' οὗτοι πράττοντες φαίνον- 445
ται, ἐγὼ δ', ὥσπερ ἀκηκόατ' ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνη-
θεὶς προαπελθεῖν, ἀλλὰ καὶ μισθωσάμενος πλοῖον κα-
324 τακωλυθεὶς ἐκπλεῦσαι. ἀλλὰ καὶ πιστεῦσαι Φωκέας
ἔδει Φιλίππῳ καὶ ἑκόντας ἐνδοῦναι, ἵνα μηδεὶς χρόνος
ἐγγένηται τοῖς πράγμασι μηδ' ἐναντίον ἔλθῃ ψήφισμα
παρ' ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν ὡς μὲν οἱ Φωκεῖς σωθήσον-
ται, παρὰ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεων ἀπαγγελθήσεται,

ὥστε καὶ εἴ τις ἐμοὶ διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύσας αὐτὸν
ἐγχειριεῖ· τοὺς δ' Ἀθηναίους αὐτοὺς μεταπεμψόμεθ'
ἡμεῖς, ἵνα πάνθ', ὅσ' ἂν βούλωνται, νομίσαντες ὑπάρ-
χειν σφίσι μηδὲν ἐναντίον ψηφίσωνται· οὗτοι δὲ τοι-
αῦτ' ἀπαγγελοῦσι παρ' ἡμῶν καὶ ὑποσχήσονται ἐξ ὧν
325 μηδ' ἂν ὁτιοῦν ᾖ κινηθήσονται. τοῦτον τὸν τρόπον
καὶ τοιαύταις τέχναις ὑπὸ τῶν κάκιστ' ἀπολουμένων
ἀνθρώπων πάντα τὰ πράγματ' ἀπώλετο. καὶ γάρ τοι
παραχρῆμα ἀντὶ μὲν τοῦ Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς ἰδεῖν
οἰκιζομένας Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν ἠκούσατε ἠν-
δραποδισμένας, ἀντὶ δὲ τοῦ τὰς Θήβας ταπεινὰς γενέ-
σθαι καὶ περιαιρεθῆναι τὴν ὕβριν καὶ τὸ φρόνημ' αὐ-
τῶν τὰ τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων Φωκέων τείχη
κατεσκάπτετο· Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατασκάπτοντες,
326 οἱ διοικισθέντες ὑπ' Αἰσχίνου τῷ λόγῳ. ἀντὶ δὲ τοῦ
τὴν Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν παραδοθῆναι ὁρ-
μητήρια ἐφ' ὑμᾶς ἐν Εὐβοίᾳ Φίλιππος προσκατασκευ-
άζεται καὶ Γεραιστῷ καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύων δια- 446
τελεῖ. ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ἀποδοθῆναι περὶ
Δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων
ἐξερχόμεθα, ὃ, ἕως ἦσαν Φωκεῖς σῷ, οὐδεπώποτ'
327 ἐποιήσαμεν. ἀντὶ δὲ τοῦ τὰ πάτρια ἐν τῷ ἱερῷ κατα-
σταθῆναι καὶ τὰ χρήματα εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ οἱ μὲν
ὄντες Ἀμφικτύονες φεύγουσι καὶ ἐξελήλανται, καὶ
ἀνάστατος αὐτῶν ἡ χώρα γέγονεν, οἱ δ' οὐπώποτ' ἐν
τῷ πρόσθεν χρόνῳ γενόμενοι, Μακεδόνες καὶ βάρβα-
ροι, νῦν Ἀμφικτύονες εἶναι βιάζονται· ἐὰν δέ τις περὶ
τῶν ἱερῶν χρημάτων μνησθῇ, κατακρημνίζεται, ἡ πό-
328 λις δὲ τὴν προμαντείαν ἀφῄρηται. καὶ γέγονε τὰ πρά-
γματα πάνθ' ὥσπερ αἴνιγμα τῇ πόλει. ὁ μὲν οὐδὲν
ἔψευσται καὶ πάνθ' ὅσ' ἐβουλήθη διαπέπρακται, ὑμεῖς
δ' ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ἐλπίσαντες, τἀναντία τούτων ἑο-

ράκατε γιγνόμενα, καὶ δοκεῖτε μὲν εἰρήνην ἄγειν, πεπόνθατε δὲ δεινότερα ἢ πολεμοῦντες· οὗτοι δὲ χρήματ' ἔχουσιν ἐπὶ τούτοις καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας
329 δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι γὰρ ταῦθ' ἁπλῶς δεδωροδόκηνται καὶ τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τούτων οὗτοι, πολλαχόθεν μὲν ἔγωγ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν εἶναι πάλαι, καὶ δέδοικα μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι ποιῶ, σφόδρα ἀκριβῶς δεικνύναι πειρώμενος διοχλῶ πάλαι τοῦτ' αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας· ὅμως δ' ἔτι καὶ τόδ' ἀκούσατε.
330 ἔστιν ὅντιν' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν πρέσβεων ὧν ἔπεμψε Φίλιππος χαλκοῦν στήσαιτ' ἂν ἐν ἀγορᾷ; τί δέ; δοίητ' ἂν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν ἢ ἄλλην τινὰ δωρεάν, αἷς τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. 447
διὰ τί; (οὔτε γὰρ ὑμεῖς γε ἀχάριστοί ἐστε οὔτ' ἄδικοι ἄνθρωποι οὔτε κακοί.) ὅτι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξαν, εἴποιτ' ἄν, καὶ ἀληθῆ καὶ δίκαια. εἶτ' οἴεσθε ὑμεῖς μὲν οὕτω γιγνώσκειν,
331 τὸν δὲ Φίλιππον οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τούτοις διδόναι τηλικαύτας καὶ τοσαύτας δωρεάς, διότι ὑπὲρ ὑμῶν καλῶς καὶ δικαίως ἐπρέσβευσαν; οὐκ ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ Ἡγήσιππον ὁρᾶτε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πρέσβεις πῶς ἐδέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, ἀλλὰ Ξενοκλείδην τουτονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς ὑπεδέξατο πολίτας ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσι δικαίως ὅσ' ἂν φρονῶσι τοῦτον τὸν τρόπον προσφέρεται, τοῖς δὲ πεπρακόσιν αὐτοὺς ὡς τούτοις. ταῦτ' οὖν μαρτύρων, ταῦτ' ἐλέγχων τινῶν ἔτι δεῖται μειζόνων; ταῦτ' ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν;

332 Εἶπε τοίνυν μοί τις ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δικαστηρίου πρᾶγμα καινότατον πάντων, Χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου καὶ τούτων τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἐλ-

πίζειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος Χάρης εὕρηται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς, ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς πράγμασι πολλῶν ὑστερῶν, οὐ σφόδρα ἰσχυρίζομαι, ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι· ἔστω γὰρ πάντα τἀληθῆ λέξειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί.
333 ἐγὼ γὰρ Αἰσχίνην οὐδενὸς αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων (τούτων γάρ εἰσιν οἱ στρατηγοὶ ὑπεύθυ- 448
νοι) οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντ' ἀφίημι. τί οὖν λέγω καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην Φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ βέλτιστα γράφουσι, καὶ τοῦ δῶρα εἰληφέναι, τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὑστέρας πρεσβείας τοὺς χρόνους κατατρῖψαι καὶ μηδὲν ὧν προσετάξαθ' ὑμεῖς ποιῆσαι, τοῦ φενακίσαι τὴν πόλιν καὶ παραστήσαντα ἐλπίδας, ὡς ὅσα βουλόμεθ' ἡμεῖς Φίλιππος πράξει, πάντ' ἀπολωλεκέναι, τοῦ μετὰ ταῦθ', ἑτέρων προλεγόντων φυλάττεσθαι τὸν τοσαῦτα ἠδικη-
334 κότα, τοῦτον ἐκείνῳ συνηγορεῖν. ταῦτα κατηγορῶ, ταῦτα μέμνησθε, ἐπεὶ δικαίαν εἰρήνην καὶ ἴσην καὶ μηδὲν πεπρακότας ἀνθρώπους μηδὲ ψευσαμένους ὕστερον κἂν ἐπῄνουν καὶ στεφανοῦν ἐκέλευον. στρατηγὸς δ' εἴ τις ἠδίκηκεν ὑμᾶς, οὐχὶ κοινωνεῖ ταῖς νῦν εὐθύναις. ποῖος γὰρ στρατηγὸς Ἅλον, τίς δὲ Φωκέας ἀπολώλεκε; τίς δὲ Δορίσκον; τίς δὲ Κερσοβλέπτην; τίς δὲ Ἱερὸν ὄρος; τίς δὲ Πύλας; τίς δὲ πεποίηκεν ἄχρι τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι Φιλίππῳ; τίς δὲ Κορώνειαν, τίς δ' Ὀρχομενὸν, τίς Εὔβοιαν ἀλλοτρίαν; τίς Μέγαρα πρώην ὀλίγου; τίς Θη-
335 βαίους ἰσχυρούς; τούτων γὰρ οὐδὲν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὄντων διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώλετο, οὐδ'

ἐν τῇ εἰρήνῃ συγχωρηθὲν πεισθέντων ὑμῶν ἔχει Φί-
λιππος, ἀλλὰ διὰ τούτους ἀπόλωλε καὶ τὴν τούτων
δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν ταῦτα μὲν φεύγῃ, πλανᾷ δὲ
καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ, ἐκείνως αὐτὸν δέχεσθε. “οὐ 149
“στρατηγῷ δικάζομεν, οὐ περὶ τούτων κρίνει. μὴ λέγε
“εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ ἄλλος τοῦ Φωκέων ὀλέθρου, ἀλλ'
“ὡς οὐ σὺ αἴτιος δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι Δημοσθένης ἠδί-
“κει, νῦν λέγεις, ἀλλ' οὐχ ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου κα-
“τηγόρεις; δι' αὐτὸ γὰρ εἶ τοῦτο ἀπολωλέναι δίκαιος.
336 “μὴ λέγε ὡς καλὸν εἰρήνη, μηδ' ὡς συμφέρον· οὐδεὶς
“γὰρ αἰτιᾶταί σε τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην·
“ἀλλ' ὡς οὐκ αἰσχρὰ καὶ ἐπονείδιστος, καὶ πολλὰ ὕστε-
“ρον ἐξηπατήμεθα, καὶ πάντ' ἀπώλετο, ταῦτα λέγε.
“τούτων γὰρ ἁπάντων ἡμῖν αἴτιος σὺ δέδειξαι. καὶ τί
“δὴ μέχρι νυνὶ τὸν τὰ τοιαῦτα πεποιηκότα ἐπαινεῖς;”
ἂν οὕτω φυλάττητε αὐτὸν, οὐχ ἕξει τί λέγῃ, ἀλλὰ τὴν
ἄλλως ἐνταῦθ' ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν καὶ πεφωνασκηκὼς
ἔσται.

337 Καίτοι καὶ περὶ τῆς φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη·
πάνυ γὰρ μέγα καὶ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αὐτὸν ἀκούω,
ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖτε ἀτοπώ-
τατον ἁπάντων ἂν ποιῆσαι, εἰ ὅτε μὲν τὰ Θυέστου καὶ
τῶν ἐπὶ Τροίᾳ κακὰ ἠγωνίζετο, ἐξεβάλλετε αὐτὸν καὶ
ἐξεσυρίττετε ἐκ τῶν θεάτρων καὶ μόνον οὐ κατελεύετε
οὕτως ὥστε τελευτῶντα τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀποστῆ-
ναι, ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς κοινοῖς
καὶ μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασι μυρί' εἴργασται
κακὰ, τηνικαῦθ' ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε.
338 μηδαμῶς· μηδὲν ὑμεῖς ἀβέλτερον πάθητε, ἀλλὰ λογί-
ζεσθ' ὅτι δεῖ κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητε, εὔφωνον σκο-
πεῖν, πρεσβευτὴν δὲ καὶ τῶν κοινῶν ἀξιοῦντά τι πράτ-
τειν δίκαιον καὶ φρόνημ' ἔχονθ' ὑπὲρ μὲν ὑμῶν μέγα,

πρὸς δ' ὑμᾶς ἴσον, ὥσπερ ἐγὼ Φίλιππον μὲν οὐκ ἐθαύ- 450
μασα, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἐθαύμασα, ἔσωσα, οὐδὲν
ὑπεστειλάμην. οὗτος δ' ἐκείνου μὲν προὐκαλινδεῖτο
339 καὶ τοὺς παιᾶνας ᾖδεν, ὑμῶν δ' ὑπερεώρα. ἔτι τοίνυν
ὅταν μὲν ἴδητε δεινότητα ἢ εὐφωνίαν ἤ τι τῶν ἄλλων
τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγε-
νημένον ἀνθρώπου, συγχαίρειν καὶ συνασκεῖν πάντας
δεῖ· κοινὸν γὰρ ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῦτ' ἀγαθὸν
γίγνεται· ὅταν δ' ἐπὶ δωροδόκου καὶ πονηροῦ καὶ παν-
τὸς ἥττονος λήμματος, ἀποκλείειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναν-
τίως ἀκούειν, ὡς πονηρία δυνάμεως δόξαν εὑρομένη
340 παρ' ὑμῶν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐστίν. ὁρᾶτε δ', ἀφ' ὧν οὗ-
τος εὐδοκιμεῖ, πηλίκα τῇ πόλει περιέστηκε πράγματα.
αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἐπιεικῶς εἰσιν αὐτάρκεις,
ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἀν-
τιστῇ, διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούετε τούτου ὡς πο-
νηροῦ καὶ δωροδόκου καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ἐροῦντος ἀληθές.

341 Ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
αὐτὸν τὸν Φίλιππον πράγματα πανταχῶς συμφέρει
τουτονὶ ἡλωκέναι, θεάσασθε. εἴτε γὰρ ἥξει ποτὲ εἰς
ἀνάγκην τῶν δικαίων τι ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρόπον
μεταθήσεται· νῦν μὲν γὰρ ᾕρηται τοὺς πολλοὺς ἐξα-
πατῶν ὀλίγους θεραπεύειν, ἂν δὲ τούτους ἀπολωλό-
τας πύθηται, ὑμῖν τοῖς πολλοῖς καὶ πάντων κυρίοις
342 τὰ λοιπὰ ποιεῖν βουλήσεται. εἴτ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἧσπερ
νῦν ἐξουσίας καὶ ἀσελγείας μενεῖ, τοὺς ὁτιοῦν ἂν ἐκεί-
νῳ ποιήσαντας ἀνῃρηκότες ἐκ τῆς πόλεως ἔσεσθε, ἂν
τούτους ἀνέλητε· οἳ γὰρ οἰόμενοι δίκην ὑφέξειν τοιαῦτ'
ἔπραξαν, τούτους, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν αὐτοῖς ἐφεθῇ, τί 451
οἴεσθε ποιήσειν; ποῖον Εὐθυκράτην, ποῖον Λασθέ-
343 νην, τίν' οὐχ ὑπερβαλεῖσθαι προδότην; τίνα δ' οὐ πάν-
των τῶν ἄλλων χείρω πολίτην ὑπάρξειν, ὁρῶντα τοῖς

μὲν ἅπαντα πεπρακόσι χρήματα, δόξαν, ἀφορμὴν τὴν Φιλίππου ξενίαν περιοῦσαν, τοῖς δὲ δικαίους τε παρέχουσιν ἑαυτοὺς καὶ προσανηλωκόσι χρήματα πράγματα, ἀπεχθείας, φθόνον περιόντα παρ' ἐνίων; μηδαμῶς· οὔτε γὰρ πρὸς δόξαν οὔτε πρὸς εὐσέβειαν οὔτε πρὸς ἀσφάλειαν οὔτε πρὸς ἄλλο οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει τοῦτον ἀφεῖναι, ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶσι, καὶ τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἄλλοις Ελλησιν.